

Kwôlo Dôri wo Emen wo Luk kôl kwôli bô magtubu tori a Kwôlo kôl kwôli magtubu to Luk li hen

Mega wo Matiyé lij Kwôlo Dôri wori hen iyôn na, Kwôlo Dôri wo Luk li bô magtubu tori a hen na, ôbi li môñ Mark na lij kwori hen iyôn. Kwôlo ôbi li bô magtubu tori hende to hen a na:

1. Ôbi kôl na kwôli Ja ôbi lê batêm mega wo ré na ôbi kelê kwôli sa wo Jésu (3: 1-20) men, batêm to Jésu li men, lamê wo ôbi bare lamni a men (3: 21 - 4: 13).
2. Ôbi kôl kwôli derê kwôlê wo Jésu dô Galilé men, berarê wo ôbi berare ðijné a men (4: 14 - 9: 50).
3. Ôbi kôl na kwôli kergare to Jésu hena Galilé ô Jérusalêm a hen (9: 51 - 19: 28). Nijba, Luk hô kôl kwôlo ðangi gan sa kwo Mark na kôl nij hen. Kwôlo ôbi kôl ôbi a na: Gawra wo Samari woj ôbi bô derê men, ôbi uné woj ôbi galê hen men, kema gawra wo ge kay an bay hô uwonni hen men, erê wo Jésu ô iyé si Mart nan Mari a a men.
4. Ôbi kôl na kwôlê yê wo bay yê Jésu Jérusalêm a (19: 29 - 21: 38).
5. Na kwôli gerné gusij to Jésu nan kwôli temayri (Sapitre 22-23).
6. Ôbi duu kibi magtubu tori hende to hen nan kwôli wulê woj Pak (Sapitre 24) kirija Jésu

siɲ sa bay tôri ka wôô ka ô wô erê Emayus hen pa dema ré sa kôl kwôli ayê wo Emen ay Jêsu hôriɲ derômaran a tô.

Sapitre 1: 1-4 na, Luk kôl kwôli kwôni wo ôbi li magtubu hende to hen biri hen men, kwôli soderé wo ôbi soderé magtubu tôri hende to hen a men. Bô magtubu Kwôlo Dôri hende to ôbi li hen na, ôbi kôl kwôli tô môn wo Jêsu nan kwo Ja ôbi lê batêm (Sapitre 1-2). Na ya hen a ôbi ré kôl kwôli sé wo *mana wo derômaran a si sa Mari a men, kwôli yê Ja ôbi lê batêm men, yê Jêsu nan ayê wo bay abê gamgê ay kibri hen nan kurôn wo Mari kebe hen men, kwôli Jakari men, kwôli Siménon a men. Men, Luk kôl wo Jêsu ré na Emen men, ré na tô môn wo *Israyêl men, kwôli anɲa saari li biɲ biɲé ka sa terare a na a men. Luk kôl kwôli geyé wo Emen gey biɲé ka bay bôrji môn ani ré hen men, ka bay tôrɲêji hen men, yébé men, bay nimré men, biɲé ka na Jubnê ré hen a men. Men kwôli jé wo dami wo Tini Emen li men, yi derê men, heramê men, uwôlê Emen a men wo Kwôlo Dôri bi wo hen biɲ biɲé hen.

Perê bay lê magtubu ka pôrbu ka gengiɲ sa Kwôlo Dôri hen na, na Luk a dé yiri yi biɲé ka na Jubnê ré hen a daman. Mega wo bay hôn hara wo Jubnê ré hen iyôn na, ôbi mase wô derê tô anɲa bay hôn né hen sélé biji. Kwona nabay ka kemnêɲ na, na Kwôlo Dôri wo hônɲiɲ dô. Men, hena nana dêɲse dô ba, naa sé sa ôbi gôliɲ nan gawrê kêmen hen a men.

Luk kôl kwôli anɔa ré liri anɔa ðiré ða lij magtubu hende to hen

¹ Dami wupê Téwpil, mega wo ðijé kwône na li magtubu kôlij kwôli anɔa li sa iyére toni a hen men, ² bay kôl kwôli are bay ka hen têj têj mega wo kamaŋ ka tumô ka na gel naŋ tirji aŋ bay yi bay ulê béré kwôlê bi wo hen iyôn men hen. ³ Na ôbi á, nôbi kôba, kirija en kôbe tô are bay ka bay na kôl kwôliji hen ayij tôri tô hanêrji a yeŋ hen na, dami wupê Téwpil, ⁴ en gey bi ené lê magtubu dôrem kwôliji bi jeré hôn mega wo kwôli are bay ka kêm ka na ju toy hen na, ré na kwôlê woŋ tiri, ðiba benayri ré naŋ.

Béré kwôli yê Ja ôbi lij ðijé batêm

⁵ Kirija *Hérôd a nà ná kelma wo Judé hen na, ôbi bê kwôbe wo bay uwôgeri Jakari hen mô ya, ôbi na gwogelé jé wo ca ba nà ná Abiya a nà ná ôbi sari hen. Tamni Elijabêt na tô môŋ wo Arôn wo na *dami wo damné kaŋ bay bê kwôbe hen. ⁶ Bay wôð ðem na ðijé kaŋ derôre tumô Emen a men, bay li tôð to Kelma kêm men, bay bi kwôlê sara a men naŋ tô geréri. ⁷ Nijba, bay ôrij naŋ kamrê ré wôsa Elijabêt yê wore naŋ. Aŋ haw hen bay kôba haal nij men.

⁸ Sa to pôni a ná, Jakari ô wô lê jé wo bay bê kwôbe tumô Emen a wôsa na wulê woji. ⁹ Mega wo bay lêrê gaŋ gaŋ hen iyôn na, bay dô Jakari naŋ jalatirê bi ré ô uwoyé gindiriw bô ira kirij ka yi naŋ jeŋgêrji ka gengij sa Kelma hen. ¹⁰ Kwônê ðijé uwôl Emen nô tay uwoyé gindiriw bi wo hen a. ¹¹ Kirij bay ka hen na, mana wo Kelma si sa Jakari kini uwoyé gindiriw bi wo hen a aŋ

ɔebu si sa kôbi gusurô. ¹² Kirijna Jakari gel mana wo Kelma hen iyôn menba, tini ge kay men, harê kôba liri damaŋ a men. ¹³ Nijba, *mana wo Kelma bi wo hen kôli iyôn ba: «Hare ré, Jakari, wôsa Emen toy uwôlê wom. Tamnem Elijabêt a yêm kema iba aŋ já uwôgeri Ja. ¹⁴ Já uné yi derê damaŋ men, biŋé kwône a lê yi derê wô sa yêri a men. ¹⁵ Wôsa ôbi a yé gawra wo dami tumô Kelma men, ôbi a yê care to bay li naŋ yê tijador hen né men, aŋga maŋ ka ɔaŋgi kani ré a men, aŋ Tunu top hendi bô bôre a wunê bôri ayiŋ tôri kirijna ôbi baŋ bô yori a tô. ¹⁶ Ôbi a heraj naŋ kam *Israyêl kwône biŋ Kelma Emen woji. ¹⁷ Men, ôbi a yé ôbi ulê béré wo Kelma naŋ Tini Emen to *Eli na ôriŋ hen men, naŋ néé wo ôbi na ôriŋ hen a men, wô lê bi balê kamrê kaŋ imŋé ré gey kamniji men, derê tumô bay naré kwôlê bi bay ré erem kwôlê woŋ derôre aŋ ré yiŋ gawré ka ôbi fu sa têrji wô sa wo Kelma hen men.»

¹⁸ Jakari kôliŋ *mana wo derômaraj a iyôn ba: «Na ba na henê na iyeŋ pôn mega wo kwôlê bi wo hen ré na tiri ba? Wôsa ena kwo iyêri nij men, tamnen kôba haal nij a men.» ¹⁹ Mana wo derômaraj a uwôli sara iyôn ba: «Ena Gabriyêl wo ɔebu tumô Emen. Ôbi a joon bi ené iyêlem men, ené kôlem kwôli Kwôlo Dôri bi wo hen. ²⁰ Mega wo ju bi bôm sa kwôlê wo en kôlem a hen né bi wo wulêri nêmba ariri a liŋ hen na, já iyêlê kwôlê ré kwôy jêŋ wulê are bay ka hen a liŋ.»

²¹ Kirijna Jakari ba bô ira tô menba, biŋé gemni nô aŋ bay sun wo ôbi ré yo gaŋ kirij ka yi naŋ

jenđerji a. ²² Kirija ôbi so nô na, ôbi nêni iyêlêji kwôlê wôni ré menba, bay hôn mega wo pelal ré jerari kirij ka yi nañ jenđerji a hen, ôbi liji kôbri mera añ mô monej.

²³ Kirija wulê jê bê kwôbe wori kô nij na, ôbi hô ij hari nij. ²⁴ Cêgeri wori menba, Elijabêt yi kwoo, menba, hende uwôbe kwôy li geserê bay, añ kôl iyôn ba: ²⁵ «Gelênge, anga Kelma li ben wulê wo ôbi uwôlij tiri san a añ anga na yén tayre tu bijné hen na, ôbi dôren kibi a nij.»

Béré kwôli yê Jésus

²⁶ Geserê jii cêgi kwôli kwooy Ja ôbi lê batêm a menba, Emen jê mana wori wo bay uwôgeri Gabrijêl hen Najarêt a bô emê wo Galilé. ²⁷ Ligi môni temale to bay môjne bijn Josêp wo na kunga kelma Dabid hen. Môni temale hende to hen hene na Mari. ²⁸ Mana wo derômarañ a ô iyé Mari a añ kôle iyôn ba: «En lêrê dosé, mini to Emen li dô nañ mu hen, Kelma baa nañ mu.»

²⁹ Kirija Mari toy hen iyôn menba, tuunu ge kay añ hende erem iyôn ba dosé to na ba bôre ré na iyen ba? ³⁰ Menba, *mana wo derômarañ a kôle iyôn ba: «Hare ré Mari, Emen genge lê derê nañ mu. ³¹ Mu toy, ma yé kwoo añ ma yê kema iba añ ma uwôgiri Jésus. ³² Ôbi a yé kwôni wo dami men, bay a uwôgiri Kema Emen woy ôbi gôlij sa are kêni hen men, Kelma Emen a biri merê sa gagay kenare to môyri Dabid a men. ³³ Ôbi a merê sa tô môj wo Jakwôb a yôd añ emê iyére tori a kerê ré kwôy.» ³⁴ Mari kôlij mana wo derômarañ a iyôn ba: «En yij nañ iba wôni ré menba, na yé kwoo na iyen ba?» ³⁵ Menba, mana

wo derômaran a uwôle sara iyôn ba: «Tunu topon hendi bô bôré a herbé sarê an nées wo Emen wop ôbi gôlij sa are kêm hen a têlé sarê nan tunuru. Na ôbi á, kema wo ré yêñ hen ré yij nan jengêri hen men, bay a uwôgiri Kema Emen a men. ³⁶ Elijabêt topon gôbrerê hen kôba yi kwori kema iba nan halêre hen li geserê jii nij, hende to bay na kôl yê wore ré nan bi. ³⁷ Wôsa ani gôlij Emen né.»

³⁸ Menba, Mari kôl iyôn ba: «Ena hende jé to Kelma. Bi are bay ka hen yi mega wo ju kôlij hen iyôn.»

Menba, mana wo derômaran a dñure an ô.

Mari ô gelé Elijabêt

³⁹ Sem cêgê menba, Mari hena kerêd ô lew môni iyére to bô emê wo Juda to keram yi ya gan hen. ⁴⁰ Hende si bô iyé Jakari a an lij Elijabêt dosé. ⁴¹ Kirijna Elijabêt toy dosé to Mari lere hen menba, kema wo bôre a hen li yiri menba, Tunu topon hendi bô bôré wôn bôre ta. ⁴² Hende jô gura wo dami an kôl iyôn ba: «Terê kibi wo Emen yi sarê gôlij kwo yébé kêm men, terê kibi wo Emen yi sa kema wo yi bôré a hen a men. ⁴³ Yo Kelma wupê, eni to na a meré era kwôy sa gelen hen ba? ⁴⁴ Wôsa kirijna en toy dosé menba, kema wo yi bôn a hen li yiri lij yi derê. ⁴⁵ Yi derê yi wô sa to bi bôre sa kwôlo hende na toy a kibi mana wo Kelma an hôn mega wo ariri a lij hen.»

Kurôn wo Mari kebe

⁴⁶ Menba, Mari kôl iyôn ba: «En kebe kurôn nan yi derê ayij kibi dampare to Kelma.

- 47 En sê perê sa kibi Emen woŋ ôbi gôlijŋ naŋ en.
 48 Bi wo ena hendi jé tori to ena ani ré hen kôba
 ôbi dî tiri san a.
 Na tiri, tô yê ðijé kêm a kelê kwôy kwôy wo yi
 derê ré yi wô san.
- 49 Wôsa kwo néeri gôlijŋ sa are kêm hen li anŋa
 dami wô san.
 Hini yi naŋ jeŋgêri.
- 50 Bô derê wori yi wô sa ka hareri a hen naŋ tô
 môŋ môŋ.
- 51 Ôbi eraŋ naŋ néé wori aŋ useriŋ ðijé ka ôriŋ
 naŋ ermé woŋ uwôyrê yi hen.
- 52 Ôbi dage bay néé ka tôŋ na sa gagay kenare
 toji a aŋ hen naŋ naŋ
 ka bay bôrji môŋ ani ré hen taa.
- 53 Ôbi biŋ ka kurôŋ liji hen ari upé kwôy nêmi
 men,
 bay upé ba ôbi tô ari upé kaji bay ka hen aŋ
 aŋ dageji kôbriji seŋge men.
- 54 Ôbi era sa li naŋ ðijé ka Israyêl ka na manê
 kari hen
 wôsa ôbi gôrbijŋ sa bô derê wo ôbi na li naŋ
 *Abraham hen né men,
- 55 kwôy kemnêŋ kôba, ôbi li naŋ kwôŋgêri
 mega wo ôbi na ayiŋ tôri biŋ môŋêrna hen iyôŋ.»
- 56 Mari mô iyé Elijabêl a kwôy geserê subu dema
 ré hô iŋ tô.

Yê Ja ôbi lê batêm naŋ walê keŋ wori

- 57 Wulê wo Elijabêl a yêŋ nêmi menba, hende
 yê kema iba. 58 Bay kware naŋ balêre toy wo
 Kelma ré li dô naŋ tu hen iyôŋ na, bay kôba li yi
 derê naŋ tu men. 59 Wulê jurgem cêgi yê Ja ôbi lê

batêm a menba, bay ôriṅ naṅ dî ciré erê walêri keṅ men, bay gey uwôgiri Jakari mega hini ibari iyôṅ men. ⁶⁰ Niṅba, yori kôl iyôṅ ba: «Eṅ eṅ, bay ré uwôgeri Ja dî.» ⁶¹ Menba, bay kôle iyôṅ ba kwôni woṅ gôbrerê wo hini ôṃ iyôṅ ba naṅ. ⁶² Bay liṅ Jakari kôbriji na ba ôbi ré gey uwôgiri iyeṅ ba? ⁶³ Ôbi eṅgere are dîré dîṅ are aṅ dî iyôṅ ba: «Hini na Ja.» Menba, bay kêm tiniṅ ge kay. ⁶⁴ Kiriṅ bay ka hen menba, kibri naṅ kôli beseriṅ aṅ ôbi iyêl kwôlê uwôliṅ hini emê sa Emen a. ⁶⁵ Kiriṅ bay ka hen na, harê li biṅé kêm ka mô kwa kwa hen men, ka merê sa kam iyére to sa iyé Judé to keram yi ya gaṅ hen a men na, kôl kwôli are bay ka hen. ⁶⁶ Biṅé kêm ka toy kwôli are bay ka hen na, bu bôrji a aṅ bay naṃniṅ iyôṅ ba: «Kema bi wo hen a yé iyeṅ?»

Na tiri kôbi Kelma na sari a.

Kurôṅ wo Jakari kebe gengiṅ sa aṅga ré era hen

⁶⁷ Tunu na wôn bô Jakari iba kema bi wo hen aṅ na kôliṅ biṅé kwôlo Emen na kôl hen kôl iyôṅ ba:

⁶⁸ «Heramê yi gengiṅ sa Kelma wo na Emen wo Israyêl,

wôsa ôbi era sa li naṅ biṅé kari a men,

ôbi dôrji kôbi bay bareji a a men,

⁶⁹ ôbi soṅ naṅ ôbi néé woṅ ôbi gôliṅ naṅ na perê kwôṅgê mana wori kelma Dabid a.

⁷⁰ Na hen iyôṅ a ôbi na ré kôl ca tumô naṅ bay kibri ka na yi jeṅgêrji hen.

⁷¹ Mega wo ôbi dîré derêna kôbi bay barena men,

kôbi biṅé kêm ka tôrṅêna hen a men.

72 Ôbi gel bô derê wori wo sa môpêrna men,
hô erem sa tôô toj bijnare to yi nañ jengêre to
ôbi na ay hen men,

73 sa tôri to ôbi na ay bijn *Abraham ibarna,

74 ðiré derêna kôbi bay barena añ nana tibri nañ
harê ré niñ

75 men, bi nana yiñ nañ jengêrna men,
nana yiñ kañ derôre a men kwôy wo nana bañ
sa terare a na tô hen.

76 Añ jôbi kema na,

bay a uwôgem *ôbi kibi Emen woñ ôbi gôlij sa
are kêm hen

wôsa já erê tumô Kelma a wô janê geré wori

77 men, bi ðijé kari ré hôn ðiré sa gôlij nañ ci
añ ðiré ðijn bôri jal sa têrij toji a.

78 Emen wona na ôbi berê tu ja wo dami men,
na ôbi bô derê wo dami a men.

Na hen iyôn aña, ôbi réé bé kirij ka perañgi ka
hena derômarañ a gelij

mega tare to aya hen iyôn perañge kirij sarna.

79 Añ kirij ka perañgi bay ka hen na,

perañge si sa ðijé ka mô dilemne a hen men,

ka mô tini temare a hen a men hen

wô derê tumôrji ôrij nañ ci tô geré bô jalê a.»

Manare to Ja ôbi lê batêm

80 Kema bi wo hen kwori ba, ôbi a ðebé men,
suriyare uwôgeri a men. Añ kirijna tiri melên niñ
menba, ôbi a erê merê derô gwôlê kwôy wulê wo
ôbi a gelij yiri tumô *Israyêl a.

2

Yê Jêsu

(Mt 1: 18-25)

¹ Wulê bi wo hen na, kelma wo dami *Sésar Ogust ay tôô bay ré dênse bîné ka sa terare a nà kêm ka bô emê wori a hen. ² Tôô to tumô toj dênse bîné hende to hen na, na bô elê wo Kirinus kelma wo Sésar Ogust na dîri ôm sa iyé Siri hen. ³ Bîné kêm ô dé hiniji i ba tô môj wori a, wori a. ⁴ Na hen iyôn a Josêp kôba ré hena Najarêt bô emê wo Galilé aṅ hera Bêteléhêm sa iyé kelma Dabid a bô emê wo Judé wôsa balêri aṅ tô môj wori na kwo kelma Dabid. ⁵ Ôbi ô wô dé hini naṅ tamni Mari. Hende yi kwoo a men. ⁶ Sa hende to bay môriṅ Bêteléhêm a wô dîṅ hiniji hen na, sa yê wo Mari nê m a men. ⁷ Menba, hende yê kema woṅ kalmare bi wo hen aṅ lêgeriri naṅ bargay uwôli sa kirij ka bay bîṅ lari emê ya hen wôsa kirij ka bay ré yij naṅ bô iyéy kergê.

Mana wo derômaran si sa bay gemé gamgê a

⁸ Bô nono sa iyére hende to hen a na, bay abê gamgê môrji nono gem gamgê kaji bô yoyre a. ⁹ Menba, mana wo Kelma si sarji a aṅ kirij ka peranṅi ka Kelma peranṅe kirij sarji a menba, kirij bay ka hen na, harê liji daman. ¹⁰ Menba, *mana wo Kelma bi wo hen kôli iyôn ba: «Harêṅge né wôsa en era na wô kelêṅge Kwôlo Dôri wo a yé yi yé wo dami wo bîné kêm hen. ¹¹ Kemnêṅ bay yêṅge sa iyé kelma Dabid a ôbi gôliṅ naṅ ken ôbi a na *Krist wo Emen na dôri men, na Kelma a men hen. ¹² Anṅa a gelêṅge ré na kema bi wo hen a ré nà a

nà: ka upé kema wo bay yêri haw aṅ lègeriṅ naṅ bargay uwôliṅ kiriṅ ka bay biṅ lari emê ya hen.» ¹³ Kiriṅ bay ka hen na, kwônê *manê ka derômaranṅ a soji ðebiji kwa kwo tumô hen aṅ kibji kurônṅ ayiṅ kibi Emen kôl iyônṅ ba:

¹⁴ «Hini emê yi derômaranṅ a ta merereg wô sa Emen men, bô jalê yi sa terare a nà, wô sa kibi biṅé ka ôbi li dô naṅ ci hen men.»

Bay gemé gangê ôrji Bêteléhêm a

¹⁵ Kiriṅna manê ka derômaranṅ a bay ka hen ðiji aṅ aṅ belji hô ta niṅ menba, bay gemé gangê kôl iyônṅ ba: «Na erêṅge kwôy Bêteléhêm a ô gelêṅge are bay ka li are ka Kelma kelêna kwôliji hen.» ¹⁶ Bay iyêlbeji ô menba, uwônji Mari naṅ Josêp men kema wo dê bi wo hen, yi a sa kiriṅ ka bay biṅ lari emê ya hen. ¹⁷ Kiriṅ ka bay gili hen iyônṅ niṅ menba, bay dô kwôlo ciré toya gengiṅ sa kema bi wo hen hen. ¹⁸ Menba, biṅé kêm ka toy kwôlo bay gemé gangê dô hen na, tiniṅ ge kay kêm. ¹⁹ Kwo Mari ba hende gem kwôlê bi wo kêm hen bôre a aṅ woge wô henê bôri. ²⁰ Menba, bay abê gangê belji hô iṅ naṅ kebê kurônṅ ayé kibi naṅ heramê Emen wô kwôli aṅga ciré toy men, ciré gel a men hen wô wo ré biṅ naṅ kwôlo *mana wo derômaranṅ a na ré kôlji hen.

Bay ði hini Jésus

²¹ Wulê jurgem cêgi yêri a menba, kiriṅna sa waliṅ kema bi wo hen keṅ nêṅ menba, bay uwôgeri Jésus mega wo mana wo derômaranṅ a na uwôgiṅni pa dema bay na ré yiṅ kwoyri tô hen iyônṅ.

Bay ôrijn naɣ Jésu iyéy Emen a

²² Kirijna wulê wo si Josêp naɣ Mari ré lônjn yirji nê m mega wo tôô to *Moyis na kôlijn hen iyôn menba, bay ôrijn naɣ Jésu Jérusalêm a ciré erê gelij Kelma*. ²³ Mega wo lijn bô magtubu tôô to Kelma kôl iyôn ba: «Kema iba wo yôn yôn wo na yê kalmare na, a yé gay bij Kelma» ²⁴ men, wô bij kwôbe mega wo tôô to Kelma kôlijn iyôn ba ré na «bijjalo wôô réba kam derare ré na wôô men hen.»

Kwôlo Siméjôn kôl gengij sa Jésu

²⁵ Kirij bay ka hen na, gawra wo pôni mô Jérusalêm a ya hini na Siméjôn. Na kwôni wojn derôre men, li tôô Emen dô a men. Ôbi mô gem bi ðiré gelé kwo ré gôlijn naɣ *Israyêl hen aɣ Tunu toɣ hendi bô bôré ba naɣ ði. ²⁶ Tunu toɣ hendi bô bôré kôli ôbi ré ma ré kwôy wo ôbi ré gelij Krist wo Kelma Emen dôri aɣ jori hen. ²⁷ Tunu toɣ hendi bô bôré jubu tô bôri menba, ôbi era bô *iyéy Emen a menba, kirijna balê Jésu eraɣ naɣ ði ciré lijn gengij sari aɣa tôô kôl ré lijn hen menba, ²⁸ ôbi ayri kabrêri a aɣ ay kibi Emen kôl iyôn ba:

²⁹ «Haw hen Kelma ði mana wom ô naɣ bô jalê hari nij

wôsa ju li tô m to na ju ay hen nij,

³⁰ wôsa en gel gelé wom bi naɣ tun nij.

³¹ Gelé bi wo na ju bu sa têeri tu bijé a kêm hen.

³² Ôbi na kirij ka perangi ka a lê aɣ

* **2:22** 2: 22 Na lôné yi wô sélijn tumô Emen a.

ɓijné ka sa terare a na kêm ka na Jubnê ré hen a hônem men,
ôbi a yé hini emê wo Israyêl ɓijné kari a men.»

³³ Kirijn bay ka hen na, balê kema na tiniji ge kay sa kwôlo Simépnôn kôl gengijn sari hen.

³⁴ Simépnôn tô kibri sarji a aɗ kôliɗ Mari yo kema na iyônɗ ba: «Sa kibi kema bi wo Emen dôri hen na, ɓijné kwône Israyêl a a herijn men, ka a hena ta. Ôbi a yé aɗgaɗ gelé ka Emen ka ɓijné a kapê.

³⁵ Na ôbi a lê bi ermé wo uwôbe bô ɓijné hen réé hônijn. Kworé mini Mari ba, ma geliɗ gusijn môɗ yebere a réé wayê kabrêrê iyônɗ.»

Kwôlo gengijn sa hendi kibi Emen to bay uwôgere Aan hen

³⁶ Kirijn bay ka hen na, hendi kibi Emen to pônɗi hene na Aan mô ya, hende na môni Panuwêl wo tô yê wo Asêr. Hende na iyore to haal gaɗ nijn. Hende na gô iyére elê jurgem naɗ kurôre woɗn ôbi biyêre. ³⁷ Menba, hende mô mamare aɗ elêre na, tôre marge kibi pôrbu. Hende ba erê bô iyéy Emen a sa pôn né kwôy yoyre naɗ tu tare men, hende tebe Emen men, jôriɗ bôre kurônɗ men, uwôli a men. ³⁸ Hende sa ya têj kirijna balê Jêsu eraɗ naɗ dî wô geliɗ Emen hen menba, hende liɗ Emen dosé aɗ dô kwôli kema bi wo hen ɓijn ɓijné kêm ka mô gem wo Emen né dô Jérusalêm kôbi Rômêɗ a hen.

Jêsu naɗ balêri belji hô Najarêt a

³⁹ Kirijna Jêsu naɗ balêri liji tôô to Kelma hende to hen kô nijn menba, bay belji hô sa iyérji a Najarêt a bô emê wo Galilé. ⁴⁰ Jêsu dëbu men,

ibéri gese men, tu melênê wôn bôri men, bô derê wo Emen baa nap dī a men.

Jésu ô bô iyéy Emen a kirija eléri na môj kibi wôô

⁴¹ Nap elê elê ba balê Jésus ô Jérusalêm a kwôy kwôy wô lê geserê *Pak. ⁴² Jésus eléri na môj kibi wôô nij menba, bay ôrij nap dī mega wo hara woji kôl hen iyôn. ⁴³ Kirija bay li geserê bi wo hen kô nij menba, balê Jésus bul hô Najarêt a menba, ôbi baa tòn Jérusalêm a menba, bay hôn né. ⁴⁴ Bay kôl yan ba ôbi ré ô anê perê bijné ka bay uwo ðem hen ya ya, an bay ô kwôy li wulê pôn geré. Menba, bay ay tô wogéri perê milnérji a men, perê balérji a a men. ⁴⁵ Nijba, bay uwônri ré. Menba, bay wogeri kwôy hôrij Jérusalêm a. ⁴⁶ Bay wogeri hen iyôn kwôy sa subu dema bay ré ô upéri mô tòn bô iyéy Emen a perê bay gelinare bijné tôô to Emen a. Ôbi toy kwôlo bay kôl hen men, ôbi engeriji kwôlê sara men. ⁴⁷ Bijné kêm ka toy kwôlo ôbi kôl hen men, tu melênê wori men, kwôlo ôbi uwôlji sara hen a men na, tiniji ge kay. ⁴⁸ Kirija baléri gili kirij bay ka hen a ná, tiniji ge kay an yori kôli iyôn ba: «Keman, wô mi a jeré lêni anga hen iyôn ba? Nibay nap ibam nini sun kwôlem gap an nini wogem kebijn kirij.» ⁴⁹ Menba, Jésus uwôlji sara iyôn ba: «Wô mi a kené wogen ba? Ken hôn mega wo enéé cibé tun tô anga Iban a iyôn né ba?» ⁵⁰ Nijba, bay hôn bô kwôlo ôbi kôlji hen né kwôy.

⁵¹ Ôbi bul hô nap ci Najarêt a. Men, ôbi biji kwôlê sa are kêm a a men. Yori gem are bay ka

kêm hen bôre a dô. ⁵² Jêsu debu men, tu melênê wori kôba erê tumô tumô men, ôbi dé tu Emen men, tu gawrê a men.

3

Ja ôbi lij bijé batêm, ôbi derê kwôli Emen

¹ Bô elê môj kibi bay wo emê iyére to Tibêr *Sésar kelma wo dami wo Rômênê hen na, Pos *Pilát wo Sésar na dîri ôm iyére to Judé men, *Hérôd na na kelma sa terare to Galilé men, yêni Pilip na na kelma sa terare to Ituré men, to Trakwonitid a men, Lisaniya na na kelma sa terare to Abilên a a men. ² Si Aan nañ Kayib ná damné ka damné kañ bay bê kwôbe. Bô elê bi wo hen a ná, Emen bij Ja kema Jakari kwôli a kibri a derô gwôlê. ³ Menba, Ja hena ô gôr sa iyére kêm to yi têt têt kibi cér wo Jurdê hen. Añ kôl iyôn ba: «Beléngge cêgernge bij têtij añ ken li batêm añ bi Emen né dîj bôri jalê sa têtij tonge a.» ⁴ Ôbi a, kwôlo *ôbi kibi Emen *Esay na kôl bô magtubu tori a hen ré ô ya têt têt hen. Ôbi na kôl iyôn ba:

«Bay toy tôô kwôni wo uwôl gura derô gwôlê kôl iyôn ba:

↳Nanêngge geré wo Kelma men,
janêngge kam geré kari bi ô derôre a men.

⁵ Tu dŕogé kêm a ligij men,
keram nañ sa gôserew a hera némij nañ sa terare men,
geré wo kwônji a yé derôre men,
geré wo yi jerew ba panij némij a men.

6 An bijné kêm a gelé gelê wo Emen bijn bijné hen.»

7 Ja kôlij kwônê bijné ka era bi ôbi ré liji batêm hen iyôn ba: «Kenbay ka ken yi môj jênêre iyôn hen, na i a gelênge bi kené gerij uwonje wo Emen wo a era hen ba? 8 Bi jé lêrenge gel wo kené bul cêgerenje bijn têrij tonje, an ken dî kelê <*Abraham na ibarni, Abraham na ibarni> hen baa nij, wôsa en kelênge, jerew wo yi hen na, Emen a nê mê belé lij kamrê bijn Abraham. 9 Haw hen na, tigre yi tô gurô pôn pôn nij an gurô wo yôn yôn wo yêri dô ré ba, a dij jôrij an uwôlij tare a.»

Jé lê wo gel hal wo kôrbi

10 Kwônê bijné engere Ja iyôn ba: «Na mi a niné lê ba?» 11 Menba, ôbi uwôljji sara iyôn ba: «Hena kwôni ré naj bargay wô ba, bi bijn kwo ôrij né hen pôn men, kwo ôrij angaj emê ba, bi bijn kwo najni hen men.» 12 *Bay engé wôgê kôba era sa li batêm men, an engerinji Ja iyôn ba: «Rabi, na mi a niné lê ba?» 13 Menba, ôbi kôljji iyôn ba: «Wôgê bi wo bay genge hen a kené engé, dîba ken enje ani kani a sara ré.» 14 Asgarjê kôba era sa engiriri iyôn ba: «A nibay ba, niné li iyen ba?» Menba, ôbi uwôljji sara iyôn ba: «Engênge gursu kôbi kwôni a naj kabrê iyêrê ré men, piyênge kwôlê dij kwôni sari a wô uwônij gursu toni ré a men. Nijba, ken cebe tunje a sa sa kôbrenje wo bay têbênge hen mera.»

15 Bijné mô gem an i ba erem bôri a kôl iyôn ba: «Ôbi a na *Krist, kwo Emen dôri hen ba?»

¹⁶ Menba, Ja uwôlji sara kêm kôl iyôn ba: «Nôbi ba, en lêngge batêm na nañ kam, niñba, ôbi wo era hen na, na kwo nééri dê kupê añ en nêmbeseré ganji garbê kañ têri ré. Ôbi a lêngge batêm nañ Tunu toñ hendi bô bôre men, nañ tare a men. ¹⁷ Ôbi ßu gwore toñ péé kaw kôbri a wô labij kirij kañ péé kaw kari ya, añ a pera kaw kari erañ bê a bô béer a. Kurmérji ba, ôbi a uwoyé añ bô tare to enge barij né yôd hen.» ¹⁸ Na hen iyôn men, nañ gelé kwôlo danji a men, a Ja ré uwôlij béré Kwôlo Dôri bij ßijé. ¹⁹ Men, ôbi na nay kelma Hérôd wô *Hérodijad toñ tami yêni to ôbi na enge hen men, wô anga habij kêm ka ôbi li hen a men. ²⁰ Wôsa nôm a sa têrij tori hende to kêm hen na, Hérôd bi bay ßu Ja uwôli danjay a a sôn.

Batêm to bay lij Jésus

²¹ Kirijna Ja na lij ßijé kwône batêm hen na, Jésus kôba li batêm men. Ôbi uwôl Emen menba, kirij bay ka hen, derômarañ bôlij, ²² añ Tunu toñ hendi bô bôre herbo mega derare iyôn sari a añ tô kwôni hena derômarañ a kôl iyôn ba: «Ju na Keman, en purem damañ men, en li yi deré wô sam damañ a men.»

Tô môn wo Jésus

²³ Kirijna Jésus ayij tô lê jé wori hen na, elêri na tôre subu ley. Bijé kêm erem wo ôbi ré na kema Josêp wo tô môn wori a nà hen: Josêp woñ kema Éli, ²⁴ kema Matat, kema Lébi, kema Mêlki, kema Iyanay, kema Josêp, ²⁵ kema Matatiyas, kema Amôs, kema Nayum, kema Êsli, kema Nagay,

26 kema Maat, kema Matatiyas, kema Séméyin, kema Iyôsêk, kema Iyôda, 27 kema Iyôwanan, kema Résa, kema Jorobabêl, kema Salatiyé, kema Néri, 28 kema Mêlki, kema Adi, kema Kwosam, kema Êlmadam, kema Er, 29 kema Jésus, kema Eliyêsêr, kema Iyôrim, kema Matat, kema Lébi, 30 kema Simépôn, kema Juda, kema Josêp, kema Iyônâ, kema Eliyakim, 31 kema Méléya, kema Ména, kema Matata, kema Natan, kema Dabid, 32 kema Jesé, kema Obêd, kema Bohoj, kema Sala, kema Nasôn, 33 kema Aminadab, kema Admin, kema Arni, kema Esrôm, kema Parês, kema Juda, 34 kema Jakwôb, kema Isak, kema Abraham, kema Tara, kema Nakôr, 35 kema Séruk, kema Rago, kema Palêk, kema Ebêr, kema Sala, 36 kema Kaynam, kema Arpasad, kema Sêm, kema Nowé, kema Lamêk, 37 kema Matusala, kema Ênôk, kema Iyarêt, Malélélyêl, kema Kaynam, 38 kema Enôs, kema Sêt, kema Adam, kema Emen.

4

Jésu gôlij sa anğaj sélé

1 Tunu wôn bô Jésus menba, ôbi hena kibi cér wo Jurdê a bulo hera. Hende ôrij nap dî derô gwôlê. 2 Sidan séli wulê tôre pôrbu, wulê bi wo hen na, ôbi ôm ani ré kwôy aņ kirija wulê bi wo tôre pôrbu hen kô nij, menba, kurônj liri. 3 Kirij bay ka hen na, Sidan kôlij Jésus iyônj ba: «Hena jeré na Kema Emen ba, ju kôlij jerew wo yi hen ré belij kwô.» 4 Menba, Jésus uwôli sara iyônj ba:

«Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Na kwô mera a gawra ré emê gôlij né.» »

⁵ Menba, Sidan ôrij nañ dî sa keram a ta aṅ turna to nana kôlij na menba, ôbi gili emê iyére to sa terare a nà kêm. ⁶ Aṅ kôli iyôn ba: «Na bem néé woṅ emê iyére hende to hen nañ hini emê wo yi ya hen wôsa bay na ben na nôbi aṅ na bij kwôni wo bôn gey. ⁷ Iyôn ba, hena jeré jubu gubam tumôn a ba, na bem kêm.» ⁸ Menba, Jésu uwôli sara iyôn ba: «Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Kelma woṅ Emen wom pôn nêṅ hari a jeré jebé gubam tumôri a men, na ôbi a jeré tibéri a men.» »

⁹ Menba, Sidan hô ôrij dî Jérusalêm a aṅ ayri dîri ta yeṅ sa *iyéy Emen a aṅ kôli iyôn ba: «Hena jeré na Kema Emen ba ju deraṅ kuriṅ tôn na gelé, ¹⁰ wôsa na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Ôbi a ayê tôô bij *manê ka derômaraṅ a gengiṅ sam bi bay ré sa gemem» ¹¹ men, «Bay a ayem kôbriji a bi têm ré di keram wôni ré.» » ¹² Menba, Jésu uwôli sara iyôn ba: «Na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Kelma Emen wom na, já séléri ré.» » ¹³ Kirijna gwsore to dîré sélij Jésu nañ niṅ menba, Sidan dô yiri yi Jésu a kwôy gemiṅ wulê wo daṅgi.

Jésu ay tô jé wori sa terare to Galilé a

¹⁴ Jésu bulo hera Galilé nañ néé wo Tunu aṅ hini emê wori ôm gôrij kirij kêm sa ira. ¹⁵ Ôbi

4:4 4: 4 Détéronôm 8: 3 **4:8** 4: 8 Détéronôm 6: 13 **4:11**
4: 11 Kurôn kibé 91: 11-12 **4:12** 4: 12 Détéronôm 6: 16

geliŋ biŋé are bô *iyéy dapare a naŋ sa iyére iyére aŋ bay kêm ay kibri.

Bijé ka Najarêt kaŋ Jésu

¹⁶ Jésu hera Najarêt kirijŋ ka ôbi na iyêriŋ ya hen, menba, mega wo ôbi lêrê gaŋ gaŋ hen iyôŋ na, ôbi ô bô iyéy dapare a naŋ sa *sa merê ta aŋ hena ta wô dêŋse magtubu tôô to Emen. ¹⁷ Bay biri magtubu to lêgerijŋ to *Esay *ôbi kibi Emen, kirijŋa ôbi bôl menba, uwôŋ kirijŋ ka bay na li kôl iyôŋ ba: ¹⁸ «Tini Kelma yi san a wôsa ôbi a dôren bi ené uwôliŋ béré Kwôlo Dôri bijŋ bay nimré men, wô kôliŋ daŋgaynê kwôli bêreji ta men, kôliŋ bay tu tiŋ ré geléji kirijŋ hôriŋ men, ka bay geliŋ tirji gusiŋ hen kôba kwôli derêji bô gusiŋ men, ¹⁹ ulê béré kwôli elê woŋ bô derê wo Kelma bijŋ gawrê hen a men.» ²⁰ Jésu lêgere magtubu hende to hen ta aŋ bijŋ ôbi jé wo pôni aŋ mô tôŋ biŋé kêm ka bô iyéy dapare a hen na, tirji yi sari a. ²¹ Menba, ôbi kôlji iyôŋ ba: «Kemnéŋ na, kwôlê bi wo en dêŋse aŋ ken toy hen na, ariri liŋ béŋge niŋ.» ²² Biŋé kêm ka mô ya hen na, kôl kwôli dô men, tiniŋi ge kay sa kwôli bô derê wo ôbi kôlji hen aŋ bay kôl iyôŋ ba: «Ôbi na kema Josêp ré ba?» ²³ Menba, ôbi kôlji iyôŋ ba: «En hôn kena kôlen gwosoy kwôlo kôl iyôŋ ba: <Dôktôr berare yem pa dem.> Ka kelé iyôŋ ba: <Bay kelêni kwôli aŋga ju li Kapêrnayôm a. A iyôŋ ba, ju li sa iyére tom a hen iyôŋ men.> » ²⁴ Menba, ôbi uwôlji sara iyôŋ ba: «Na tu kwôlê a ené kelêŋge hen, kwôni wo na ôbi kibi Emen na, sa iyére tori a na, bay a geyé kwôlê wori ré. ²⁵ Na

tu kwôlê a ené ena kelêṅge hen, yébé kaṅ mamê na kwône sa iyé *Israyêl bô wulê *Eli a. Bô elê bi wo hen a na, emen uwôṅge ré li elê subu naṅ geserê jii aṅ kurôṅ wo dami li ãiné sa ira kêm.

²⁶ Hen iyôṅ hari kôba Emen jé Eli upé yébé bay ka hen né kwôy, niṅba, ôbi jéri ligi mamne to pôni to mô Sérêpta, emê iyére to Sidôn a hen ãi.

²⁷ Menba, ãiné kaṅ bay *terbare na kwône sa Israyêl bô wulê wo ôbi kibi Emen Elijé a, niṅba, kwôni pôn perêrji a hen kôba berare ré, niṅba, na Nama wo Siri hen a Elijé ré berari ãi.»

²⁸ Kirina bay toy kwôlê bi wo hen iyôṅ na, bay kêm bô iyéy ãanare bôrji tarji. ²⁹ Menba, bay hena naṅ bô tarê ãu Jésu siṅ naṅ ãi nô wolé sa ira aṅ. Bay ôriṅ naṅ ãi kwôy ta sa keram wo bay na ãiṅ tô sa iyére toji ya hen bi ciré nôgêri kuré aṅ tôṅ. ³⁰ Niṅba, ôbi wuṅ perêrji aṅ ô erê wori.

Jésu dage tunu to habiṅ bô gawra wo pôni a Kapêrnayôm a

³¹ Jésu ô Kapêrnayôm a to na iyére to ãanṅi sa terare to Galilé. Ôbi geliṅ ãiné are naṅ sa sa merê ta. ³² ãiné ka mô ya toy kwôlê kibri a hen na, tiniṅi ge kay sa derê kwôlê wori bi wo hen, wôsa ôbi iyêl mega kwôni wo ôriṅ naṅ tôô iyôṅ men, naṅ néé iyôṅ a men. ³³ Bô iyéy ãanare hende to hen na, gawra wo pôni wo tunu to habiṅ yi bôri a hen mô ya. Ôbi kôl naṅ tôri to dami kaṅ a ta kôl iyôṅ ba: ³⁴ «Wuge! ju gey na mi yirni a ba, Jésu wo Najarêt? Ju era na wô ménêni ba? En hôn ju na i ba, ju na kwôni

wo yi naŋ jeŋgêri gay wo Emen a jori.» ³⁵ Jésu ône kôl iyôŋ ba: «Wôm tôŋ aŋ mu séŋ bô gawra bi wo hen a.» Tunu to habiŋ hende to hen dô gawra na ku tôŋ perêrji a aŋ séŋ bôri a niŋba, liri ani ka habiŋ né. ³⁶ Tini biŋé kêm ge kay aŋ bay kôliŋ perêrji a kôl iyôŋ ba: «Kwôlo na ba, na kwo yôŋ sôŋ ba? Ôbi ône tunu to habiŋ naŋ néé menba, hende séŋ a men.» ³⁷ Menba, hini emê wori ôm naŋ kiriŋ kiriŋ kêm gôriŋ sa iyére to méér Kapêrnayôm ta hen.

Jésu berare bay ômpare

³⁸ Jésu hena bô iyéy daŋare a era iyé Simô a. Yi mari Simô uwoy damaŋ aŋ hende yi tôŋ menba, bay uwôli ré bô tu ŋa tore men. ³⁹ Ôbi deŋge sara aŋ ône yi uwoyé bi wo hen, menba, hende berare aŋ hena keréd li aŋgaŋ emê biji.

⁴⁰ Kiriŋa tare kuriŋ niŋ menba, biŋé kêm ka ôriŋ naŋ bay ômpare to gay gay iyére toji a hen na, bay eraŋ naŋ ci biri. Ôbi uwôl kôbri sarji a aŋ berareji. ⁴¹ Tunu to habiŋ séŋ bô biŋé kwône aŋ kiriŋa bay séŋ bô biŋé hen iyôŋ menba, bay kôl kaŋ a ta iyôŋ ba: «Ju na Kema Emen.» Niŋba, Jésu ôneji bi bay ré wôm tôŋ, wôsa bay hôn wo ôbi ré na *Krist kwo Emen dôri hen.

⁴² Kiriŋa kiriŋ wôl menba, Jésu si ô wolé derô gwôlê. Kwônê biŋé wogeri aŋ kiriŋa bay uwôŋni niŋ menba, bay gey bi ôbi ré debu naŋ ci wô wo ôbi ma ré erê aŋé sôŋ. ⁴³ Niŋba, ôbi kôlji iyôŋ ba: «Yi gengiŋ san bi ené ô ulê béré Kwôlo Dôri wo *emê iyére to Emen sa iyére to daŋgi a wôsa na wô bi wo hen a, Emen né joon hen.» ⁴⁴ Aŋ ôbi ô ulê béré bô iyéy daŋare a sa terare to Judé.

5

*Jésu tô bay tôri ka tumô cog cog
(Mt 4: 18-22, Mk 1: 16-20, Ja 21: 1-11)*

¹ Wulê wo pônî kirîna Jésus dîbîj kibi cér wo dami wo Génésarêt a menba, bîjé nôgerîj yirji si ligiri wô toyîj kwôlo Emen. ² Menba, ôbi gel bato wô wô yi kibi cér wo dami bi wo hen na. Bay uré ka li jé bô a hen herbe tôn wô janê bura toji. ³ Bato bi wo wô hen na, kwo pônî na kwo Simô. Jésus day mô bô ajan kôli ôbi ré ôrijan nan dî dê iyôn si bô cér. Menba, ôbi mô tôn bô bato bi wo hen a ajan gelîj kwônê bîjé Kwôlo Dôri.

⁴ Kirîna ôbi dôrijan kwônê bîjé kwôlo Emen kô nîj na, ôbi kôlijan Simô iyôn ba: «Ôrijan nan bato dê iyôn a bô dogé cér a ajan ken bi bura tonje bô kam a urîj.»

⁵ Simô uwôli sara iyôn ba: «*Rabi, nini ur kwôy kirîj wôl sarni a ajan nini fu ani ré nîjba, na jôbi a kelê hen na, na hô bê bura kam a gelé sôn.»

⁶ Kirîna bay bi bura kam a menba, bay pô kuyê wôn berêj ajan yêgerê bura toji hende to hen.

⁷ Bay lijan megêrji ka bô bato wo pônî a hen kôbriji ré era sa li nan ci men. Bay pô kuyê wôn bato bi wo wô hen berêj berêj ajan li wo bato da dermîj.

⁸ Kirîna Simô Piyêr gel hen iyôn na, ôbi kurîj tôn cubu gubari tumô Jésus a ajan kôl iyôn ba: «Kelma, dô tôm ajan yen a wôsa ena ôbi têrijan.»

⁹ Ôbi kôl hen iyôn wôsa bay nan megêri tiniji ge kay ajan harê liji sa uré won genê ka bay ur a hen. ¹⁰ Si *Jak nan Ja kam Jébedé kan megêri bay uré hen kôba, tiniji ge kay ajan harê liji men.

Menba, Jésu kôlij Simô iyôn̄ ba: «Hare ré wôsa ayij̄n tóri kemnêñ na, na gawrê a jeré uré nij̄.»

¹¹ Bay herañ naj̄ bato sa haarê tôn̄ kibi cér men, bay dī an̄gaji kêm añ a men añ ôrji tô Jésu.

Jésu berare ôbi terbare wo pôn̄i

(Mt 8: 1-14, Mk 1: 40-45)

¹² Wulê wo pôn̄i kirij̄na Jésu ô sa iyére to ðañgi menba, gawra wo pôn̄i wo *terbare elemné yiri kêm so. Kirij̄na ôbi gel Jésu menba, bôy meremne tumôri a añ uwôli kôl iyôn̄ ba: «Kelma, hena jeré gey ba, já beraren.»

¹³ Jésu jé kôbri hebij̄ni añ kôl iyôn̄ ba: «Ew, en gey bi terbare tom hende to hen ré dôrij̄n sam a.» Kirij̄n bay ka hen na, terbare naj̄ yiri a. ¹⁴ Jésu kôli iyôn̄ ba: «Kôlij̄n kwôni ré pa pa. Nij̄ba, ô ju ô gelé yem tumô ôbi bê kwôbe a añ ju li sarga naj̄n tôô to *Moyis na ay hen añ bi bay ré gel wo jeré na kwo séli tumô Emen a.»

¹⁵ Bay kôl kwôli Jésu naj̄n kirij̄n kirij̄n men, ðij̄né kwône era wô toyé kwôlê wori men, ka era bi ôbi ré berareji men. ¹⁶ Nij̄ba, ôbi ba, dô yiri wolé kwôy kwôy derô gwôlê añ uwôl Emen.

Jésu berare gawra wo meray

(Mt 1: 1-8, Mk 2: 1-12)

¹⁷ Wulê wo pôn̄i Jésu mô wô gelij̄n ðij̄né are menba, *Parisij̄nêñ naj̄n *bay derê tô tôô to Emen kôba mô ya men. Bay hena sa iyé Galilé a kêm men, sa iyé Judé a kêm naj̄n sa iyé Jérusalêm a kêm a men. Añ néé wo Kelma baa naj̄n dī añ ôbi berare ðij̄né. ¹⁸ Bij̄né ka pôn̄i aya gawra sa jaare a soñ, na gawra woñ ôbi merayê, bay woge ciré sij̄n naj̄n dī kirij̄n ka Jésu môrij̄n ya hen añ uwôli

tumôri a. ¹⁹ Nijba, bay uwon geré ré sa kibi kwônê bijné. Bay dayin nan di ta sa ira an kergeji sa iyére hende to hen an herbijni nan jaare tori hende hen déj tumô Jésu a kirin ka ôbi môrin ya hen. ²⁰ Kirina Jésu gel wo bay bi bôrji sari a hen iyôn menba, ôbi kôl iyôn ba: «Melapnen, têrin tom dôrin sam a.»

²¹ Bay derê tô tô to Emen nan Parisinjêné erem bôrji a kôl iyôn ba: «Na i bi a tiiré Emen hen iyôn ba? Hena ré na Emen mera ré ba, i wo dangi a na ôbi derê têrin sa gawra ba?»

²² Jésu hôn ermé woji menba, uwôlji sara iyôn ba: «Wô mi a kené erem kwôlo hen iyôn bôrjge a ba? ²³ Kelê iyôn ba: <Têrin tom dôrin sam a> a derê kelê lew, laba kelê <Hena ta ju ô> a derê kelê lew di ba? ²⁴ Haw hen ka henê wo nôbi *Kema Gawra ené ôrin nan néé sa terare a na wô dôrin têrin sa bijné.» Menba, ôbi kôlin ôbi merayê na iyôn ba: «En kôlem, hena ta ay jaare tom ôrin in.»

²⁵ Kirin bay ka hen na, ôbi hena tu bijné kêman ay jaare tori ôrin in an ayin kibi Emen. ²⁶ Bijné kêman tiniji ge kay. Menba, bay heram Emen nan harê an bay namnin kôl iyôn ba: «Naa gel anjan genê kemnêj.»

*Jésu uwôge Lébi bi ré yi ôbi tôri
(Mt 9: 9-13, Mk 2: 13-17)*

²⁷ Cêgeri wori menba, Jésu si ô menba, gel gawra wo pônin wo bay uwôgeri Lébi ôbi engé wôgê hen mô kini engé wôgê wori a. Menba, Jésu kôlin iyôn ba: «Era tôn a.»

28 Menba, ôbi déŋ anğari kêm aŋ hena ô tôri a.

29 Ôbi li emê wo mêy uwôgij Jêsu iyére tori a men, *bay enğé wôgê kêm men, biŋé ka đanği kôba sa ômji are naŋ ci a men. 30 Menba, Parisiŋêŋê naŋ bay derê tô tôô to Emen kaji namnij aŋ kôlij bay tô Jêsu iyôŋ ba: «Wô mi a kené ôm men, yi men naŋ bay enğé wôgê men, bay têriŋ men ba?»

31 Menba, Jêsu kôlji iyôŋ ba: «Na biŋé ka berari a geyé dôktôr ré, nijba, na bay ômpare đí. 32 En era na wô uwôgê biŋé ka bô yirji môŋ bay lê anğar derô hen né, nijba, en era na wô bay têriŋ aŋ bi bay ré đí tô lê têriŋ ba.»

*Enğeré kwôlo gengij sa jerê bôô kurôŋ
(Mt 9: 14-15, Mk 2: 18-20)*

33 Parisiŋêŋê naŋ bay derê tô tôô to Emen kôlij Jêsu iyôŋ ba: «Bay tô Ja naŋ kamaŋ kani jôriŋ bôrji kurôŋ men, uwôliji Emen a men ta ta nijba, bay tôm jôbi ba ômji men yiji men.»

34 Jêsu kôlji iyôŋ ba: «Biŋé ka era kini kurô hen ba ka đé bi bay ré jôriŋ bôrji kurôŋ kirina ôbi iyéy kurô ba ya naŋ ci tô hen ba? 35 Wulê wo bay a derê ôbi kurô perêrji a aŋ hen na, na wulê bi wo hen a bay ré jôriŋ bôrji kurôŋ.»

*Kwôlo gengij sa anğa ôli naŋ ka kôrbi
(Mt 9: 16-17, Mk 2: 21-22)*

36 Jêsu kôlji gwosoy kwôlo pôni kôl iyôŋ ba: «Sa pôn kwôni yêge kibi bargay ka kôrbi wô uwôlij tu ka ôli ba? Hena ré na iyôŋ na, bargay ka kôrbi hen yêgij men, kibriji wo kôrbi bi wo yêgij hen kôba a biŋ naŋ ka ôli hen né a men.

³⁷ Men, sa pôn kwôni bêêrê care to kôrbi bô gwolé woŋ ariŋ wo ôli a ba? Hena ré na iyôŋ ba, care to kôrbi hende to hen a anê gwolé wo ôli bi wo hen aŋ care a uwôsij men, gwolé bi kôba a mênij a men. ³⁸ Iyôŋ ba, bi care to kôrbi bij bô gwolé wo kôrbi a men. ³⁹ Kwôni wo yi care to ôli hende to hen na, gey to kôrbi hen né nij, wôsa ôbi erem mega wo care to ôli hen a ré na to dôri dî.»

6

Jésu na Kelma sa sa merê ta a (Mt 12: 1-8, Mk 2: 23-28)

¹ Sa to pôni a na, na sa *sa merê ta menba, Jésus ay geré si bô kaw menba, bay tôri pôy sa kaw na aŋ wuray ôm. ² Menba, *Parisijênê ka pôni kôl iyôŋ ba: «Wô mi a kené li aŋga tôô to *Moyis jô lê naŋ sa merê ta hen ba?»

³ Menba, Jésus uwôlji sara iyôŋ ba: «Ken dêŋse kwôli aŋga kelma Dabid na li kirijna kurôŋ na liji naŋ ðijé kari hen né ba? ⁴ Ôbi na si bô *iyéy Emen a aŋ pô mapa wo bay tibij Emen hen, ôm men, bij ðijé kari ôm men. Mapa bi wo hen na, kwôni wo dŋŋi wo a emê ba naŋ, na bay bê kwôbe a na bay emêri mera.»

⁵ Menba, Jésus kôlji iyôŋ ba: «Nôbi *Kema Gawra a na Kelma sa sa merê ta.»

Jésu berare gawra wo kôbri ma naŋ sa sa merê ta (Mt 12: 9-14, Mk 3: 1-6)

⁶ Sa sa merê ta wo danji Jêsu ô bô *iyéy danare a aṅ gelij bijné are, kirij bay ka hen na, gawra wo kôbri woṅ gusurô ma mô ya men. ⁷ *Bay derê tô tôô to Emen naṅ Parisijnêṅê bô ciré gelé na ba Jêsu ré berarêri naṅ sa merê ta ba ciré berij tô kôbri aṅ uwôlij kwôlê sari a. ⁸ Nijba, Jêsu hôn ermé woji menba, ôbi kôlij ôbi kôbi ma bi wo hen iyôṅ ba: «Hena ta ju era sa dèbe derôre a na.» Menba, ôbi hena dèbe ta. ⁹ Menba, Jêsu kôlji iyôṅ ba: «Na engerenge kwôlê pôn: Tôô tona gey bi kwôni ré li derê laba li habré naṅ sa merê ta a ba? Men, ré gôlij naṅ gawra réba ré mêni naṅ sa sa merê ta a dī ba?»

¹⁰ Ôbi bôrji mérij menba, kôlij ôbi kôbi hayê bi wo hen iyôṅ ba: «Jé kôm.» Ôbi li mega bi wo Jêsu kôli hen iyôṅ menba, kôbri hô dô hôrij. ¹¹ Menba, tu Parisijnêṅê naṅ bay derê tô tôô to Emen sêêrê sari a aṅ bay jamnij kwôli anṅa ciré lij Jêsu.

*Jêsu tô bay jé kari ka môj kibi wôô
(Mt 10: 1-4, Mk 3: 13-19)*

¹² Sa hende to hen na, Jêsu ô wulê sa keram a wô uwôlê Emen kwôy kirij wôl sari a. ¹³ Kirijna kirij wôl menba, ôbi uwôge bay tôri aṅ tô môj kibi wôô perêrji a aṅ uwôgeji bay jé. ¹⁴ Simô ba ôbi uwôgeri Piyêr, naṅ yêni André, Jak, Ja, Pilip, Bartélémi, ¹⁵ Matiyé, Tomas, *Jak kema Alpé, Simô woṅ kema iyére hen men, ¹⁶ Jud kema Jak men naṅ Judas Iskariyôt wo a sa ayê sa Jêsu hen a men.

Jésu gelijn kwônê bijné are men, berare bay ômpare men

(Mt 4: 23-25, Mk 3: 7-11)

¹⁷ Jésus herbo nañ bay tôri ka môj kibi wôô hen sa keram a tòn añ ðebijn nañ ci tòn kirijn ka beray a nañ kwônê bay tôri ka ba hen men, kwônê bijné ka Judé men, ka Jérusalêm a men, ka hena kibi cér wo Tir nañ kwo Sidôn a a men. ¹⁸ Bay era wô toyé kwôlê wori men, bi ôbi ré berareji men, bijné ka tunu to habijn bôrji a kôba, ôbi berareji men. ¹⁹ Bijné kêm woge bi ciré heberi wôsa néé wo ôbi ôriñ yiri a hen si añ berareji kêm.

Kwôlo gengijn sa merê derê nañ merê bô bô emê

(Mt 5: 1-12)

²⁰ Jésus ay tiri bôriñ bay tôri añ kôl iyôn ba: «Kenbay kañ bay nimré, yi derê yi wô sarñge, wôsa *emê iyére to Emen yi wô sarñge ²¹ kenbay ka kurôn lêngge haw hen, yi derê yi wô sarñge, wôsa kena uyiré, kenbay ka ken sôm haw hen, yi derê yi wô sarñge, wôsa ka merê bô yi derê a.»

²² «Yi derê yi wô sarñge, kirijna bijné derênge men, kañênge men, tirênge men, uwôgerê heneñge wo habijn a men, wô san nôbi Kema Gawra. ²³ Lêngge yi derê wulê bi wo hen men, ken neñrére nañ yi derê a men, wôsa sa kôbi wo dami yi derômarañ a ya, wôsa na hen iyôn a môpêrji na ré lij bay kibi Emen. ²⁴ Nijba, kenbay kañ bay uné na, bô emê yi wô sarñge, wôsa haw hen ken uwôn bô jalê wonge nij. ²⁵ Kenbay ka ken uyê haw hen na, bô emê yi wô sarñge, wôsa kurôn a lêngge tôre to cêgê, kenbay

ka ken ayrê haw hen, bô emê yi wô sarnge, wôsa ka merê bô tu ja a men, ka sômnê men.»

²⁶ «Kenbay ka bijné kêm dô kwôlenge wo dôri hen na, tu ja yi wô sarnge, wôsa na hen iyôn a môpnêrji na ré li nañ bijné ka na li yirji môpnê ciré bay kibi Emen men hen.»

Kwôlo gengijn sa peré bay bare

(Mt 5: 38-48, 7: 12)

²⁷ «Kenbay ka ken mô toy kwôlê keben a hen na, en kelênge perênge bay barenge men, lênge derê nañ ka derênge hen a men. ²⁸ Terênge kebrenge sa ka tômênge hen men, uwôlênge Emen wô sa ka lênge habijn hen a men. ²⁹ Kwo di tô mam ba, ju hô bul kwo si hen biri a men, kwo ay bargay kam kañ kabrêm ba, ju jôri kañ kelanê né men, ³⁰ kwo uwôlem are ba, ju biri men, kwo pô angam eren ba, ju hô engereri ré nij. ³¹ Anja ken gey bi megêrnge ré li bênge hen na, kenbay kôba, ken li hen iyôn nañ ci men.»

³² «Hena kené pur na ka perênge ba, bijné a kelê kené li derê na iyen ba? Wôsa bay lê têrijn kôba, pur na ka pirji men. ³³ Hena kené li derê nañ ka li dô nañ ken ba, bijné a kelê kené li derê na iyen ba? Wôsa bay lê têrijn kôba, li na hen iyôn men. ³⁴ Hena kené gwôyijn na ka ken hôn wo bay ré herê têbênge hôrijn ta ba, bijné a kelê kené li derê na iyen ba? Wôsa bay lê têrijn kôba, gwôyijn na bay lê têrijn ka a herê têbêji hôrijn hen iyôn men. ³⁵ Nijnba, kenbay ba, ken pur bay barenge men, lênge derê nañ ci men, gwôyijnge añ bi bôrnge wo kené upé hôrijn né. Hen iyôn na, anjañ têbê sa kôbrenge a mê men, ka yijn kam

Emen wo ta men. Wôsa ôbi li derê naḅ bay bô hendé men, naḅ bay bô habré a men. ³⁶ Berêḅge tu na to ðiné mega Ibareḅge Emen bôriḅ hen iyôḅ men.»

*Jerêḅge kwôlê sa megêḅḅge a ré
(Mt 7: 1-5, 15: 14, 10: 24-25)*

³⁷ «Jerêḅge kwôlê sa megêḅḅge a ré menba, Emen kôba, a jerê kwôlê sarḅge a ré men, ken dô kwôlê sa kwôni a ba, Emen a derê kwôlê sarḅge a men, ken ði bôḅḅge jal sa megêḅḅge a ba, Emen kôba, a ðé bôri jalê sarḅge a men. ³⁸ Ken biḅ ðiné are ba, bay a hô béḅḅge men. Bay a tôḅḅé men, tôbê dema a hô béḅḅge wôsa gway wo ken ay gengiḅ are bi hen a, Emen né gengiḅ béḅḅge hôriḅ.»

³⁹ Jêsu hô kôli naḅ gwosore kôl iyôḅ ba: «Ôbi tu tiḅ a ðerê jemna biḅ megari ôbi tu tiḅ ba? Hena ré na iyôḅ ba, bay wôô kêm a heriḅḅi bô iyom a ré ba? ⁴⁰ Ôbi tô kwôni na, a gôliḅ dami wori ré niḅba, hena ôbi ré ði tiri dô tô aḅga ôbi geli hen na, ôbi a yé môḅ ôbi sari iyôḅ men.»

⁴¹ «Wô mi a jeré ô wô berê kalmê ka dê ka yi tu yênem a hen ba? A yibré wo dami ka yi tum jôbi a hen ba, ju gel ré ba? ⁴² Wô mi a jeré kôliḅ yênem: <Yênen, ði jan na derê kalmê ka dê ka yi tum a hen aḅ>, aḅ jôbi ba, ju gel yibré wo dami wo yi tum a hen né ba? Jôbi woḅ ôbi kelê kwôlê kem wôô wôô hen, dô yibré wo dami wo yi tum hen aḅ dema jeré gelé kiriḅ sélé wô dôriḅ ka yi tu yênem a hen tô.»

Ôbi tô Jésu woj tiri
(Mt 7: 16-20, 12: 33-37)

⁴³ «Gurô wo dôri na, yêri wo habiŋ ba naŋ men, kwo habiŋ wo yêri dô ba naŋ men. ⁴⁴ Gurô wo yôŋ yôŋ ba, naŋ yêri yêri dîba kwôni a karê tôgôre sa cébriŋ a ré men, kwôni a karê yê tiŋador sa gariyaŋ a ré men. ⁴⁵ Gawra woj ôbi lê derê na, lê derê wori bi wo hen hena na bôri a men, ôbi habré kôba, habré wori bi wo hen hena na bôri a men. Wôsa na aŋga wôn bô gawra dema ré si kibri a tô.»

⁴⁶ «Wô mi a kené uwôgen <Kelma, Kelma> menba, ken li aŋga en kelêŋge kené li hen né ba? ⁴⁷ Kwôni wo era legen a aŋ toy kwôlê wupê men, liŋ ariri a men na, na gelêŋge séé ôbi geliŋ na naŋ i ba? ⁴⁸ Ôbi yi mega gawra woj ôbi dé iyére iyôŋ: Ôbi pi iyom dŋoge aŋ dî tôre sa keram a kam kaŋ biyê ka ge naŋ néerji hen kôba, lere ani ré wôsa tôre dîŋ dô. ⁴⁹ Niŋba, kwo toy aŋ liŋ ariri ré na, geliŋ naŋ gawra wo dî iyére tori dô ré aŋ dî na sa hal a iyôŋ. Kam kaŋ biyê ge naŋ néerji menba, tere aŋ, aŋ ani kare kani pôn iyôŋ kôba, ba ta ré.»

7

Jésu berare mana wo dami wo asgarjê woj Rômê
(Mt 8: 5-13, Ja 4: 46-54)

¹ Kirija Jésu dôriŋ biŋé kwôlê kô niŋ menba, ôbi ô Kapêrnayôm a. ² Ya hende to hen na, dami wo asgar kaŋ Rômêŋê ka arew hen, mana wori ômiŋ tu temare a men, na lema wo ôbi geyri gaŋ

a men. ³ Ôbi toy kwôli Jésu menba, jé surpnê kañ Jubnê yiri a ré ô uwôli bi ré era sa berare mana wori bi wo hen biri men. ⁴ Kirija bay sa ligi Jésu a menba, bay maseri añ kôli iyôn ba: «Ôbi dé wo jeré li aña ôbi gey hen biri. ⁵ Wôsa ôbi geyéna nabay kañ Jubnê men, ôbi a dé *iyéy dapare hen a men.»

⁶ Jésu hena ô nañ ci. Kirija bay ba ða nañ iyére menba, dami wo asgarñê bi wo hen jé milnéri ô kôlij Jésu iyôn ba: «Kelma, merên yem iyôn né, wôsa en nê m wo jeré uwôl têt kibi iyére tijê ré. ⁷ Na ôbi á, ené nê m erê nañ yen ô upem né hen. Ay tom menba, mana wupê a berarê mera. ⁸ Nôbi bay san ya men, ena ôbi sa asgarñê ka ba hen men. Añ hena ené kôlij kwo pôni iyôn ba: <Ô> ba, ôbi ô men, hena ené kôli <Era> ba, ôbi era men, en kôlij mana wupê <Li aña na> ba, ôbi li men, <Li ka hen> ba, ôbi li a men.»

⁹ Kirija Jésu toy kwôlo ôbi kôl hen menba, yiri dôri sari a añ ôbi bul upé kwônê ðiné ka ô tôri a hen añ kôl iyôn ba: «En kelênge sa iyé *Israyêl kôba, en uwôn kwôni wo ayê bôô wori yi môp kwo gawra wo na ba, nañ.»

¹⁰ Kirija bay jé heraji uwo menba, bay uwôn mana wori na berare nij.

Jésu béér kema mana wo ma a Nên a

¹¹ Menba, Jésu hena Kapêrnayôm ô sa iyére to bay uwôgere Nên hen. Bay tôri nañ kwônê ðiné ôrji nañ ði. ¹² Kirija bay ba ða nañ iyére menba, bay uwôn ðiné ka ay temare ôrij ciré erê emé. Kema mana bi wo ma hen na, na pôn nêj hari

kôbi yori a. Hende na mamne. Bijé kwône bure ôriɲ sa kampê. ¹³ Kirijna Kelma bôre menba, ture liri ɲa menba, ôbi kôle iyôɲ ba: «Sôm né.»

¹⁴ Ôbi uso ɗa aɲ hebe jaare to bay ayiɲ temare hen, bijé bay ka ay temare hen ɗebe tôɲ menba, ôbi kôl iyôɲ ba: «Kema mana, en kôlem hena ta.»

¹⁵ Menba, ôbi temare bi wo hen hena mô ta aɲ iyêl kwôlê. Menba, Jésu bîri bij yori. ¹⁶ Bijé kêm tiniɲi ge kay men, harê liji a men aɲ bay ay kibi Emen kôl iyôɲ ba: «*Ôbi kibi Emen wo dami hena perêrna men, Emen uwôl tiri sa gawrê kari a meɲ.»

¹⁷ Kwôlo bay kôl gengiɲ sa Jésu hen na, ôm ɲaɲ kirij kirij sa iyé Judé men, sa iyére to kwa kwa hen a men.

Bay jé ka Ja ôbi lê batêm
(Mt 11: 2-19)

¹⁸ Bay tô Ja ô dôriɲ ôbi iyére toji kwôli are bay ka kêm hen menba, ôbi uwôge bay tôri wôô.

¹⁹ Aɲ jéji ligi Kelma engeriri iyôɲ ba: «Jôbi a na kwo a era hen bi, laba kwo nini mô gemni hen ba ya tô ɗi ba?» ²⁰ Bay jé bay ka hen sa bij ligi Jésu aɲ kôli iyôɲ ba: «Ja ôbi lê batêm a joni yem a bi niné engerem iyôɲ ba, jeré na kwo ré era hen bi, laba kwo niné mô gemni hen ré ba ya tô ɗi ba?»

²¹ Kirij bay ka hen na, Jésu berare bay ômpare kwône men, bijé ka ômpare to gay gay liji hen men, ka tunu to habij bôrji a hen men, bay tu tiɲ kwône gel kirij dô a men. ²² Menba, ôbi uwôliɲ bay jé bay ka hen sara iyôɲ ba: «Herênge ken

ô kôlij Ja kwôli anğa ken toy men, ka ken gel men hen, bay tu tij gel kirij men, bay moré ô ta dô men, bay *terbare berare men, menjê toy kwôlê men, bijné ka ma béer men, béré Kwôlo Dôri uwôlij bij bay nimré a men. ²³ Yi derê yi wô sa kwôni wo dî ayê bô wori an né wô san.»

²⁴ Kirija bay jé ka Ja hôrji nij menba, Jésu kôlij bijné kwôli iyôn ba: «Na ken ô gelé na mi derô gwôlê hen ba? Gusura wo kal yebageri hen laba, ²⁵ ken ô gelé na mi ba? Gawra wo tôbe bargay ka dôri laba? Bijné ka tôbe bargay ka dôri an mô bô derê na, bay mô na iyé kilmé a dî. ²⁶ Nijba, na mi a kené ô gelé na mi dî ba? Ken ô gelé na ôbi kibi Emen wôni ba? Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, na ôbi kibi Emen bi, an ôbi gôlij ôbi kibi Emen an sôn. ²⁷ Na wô sari ôbi a, na ré lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: <Toy, en jé mana wujê tumôm a bi ré janê geré wom.> ²⁸ En kelênge perê gawré ka yébé a yêji hen na, en gel kwôni wo a dampê môj Ja iyôn ba nan, nijba, kwo bay bôri môj ani ré iyôn bô *emê iyére to Emen a hen na, na kwo dami dêri.»

²⁹ Kirija bijné kêm nan *bay engé wôgê toy kwôlo Jésu kôl hen menba, bay hôn wo Emen ré na kwôni woj derôre an bay bij Ja liji batêm.

³⁰ Nijba, *Parisijnê nan *bay derê tô tô to Emen kanji anğa Emen genge wô sarji hen an kanji bi Ja ré liji batêm.

³¹ Jésu hô kôlji iyôn ba: «Bijné bay ka haw hen, na ayêji gengij na nan i ba, en hôn né. Bay gelij nan i ba, en hôn né. ³² Bay yi mega kamré ka li

wôrê tô geré aṅ kôliṅ yirji iyôṅ ba: «Nini ibéṅge tégê menba, ken wôô sara ré men, nini kebe kurôṅ temare menba, ken sôm sara ré a men.»
³³ Wôsa kirija Ja ôbi lê batêm saṅ na, ôbi ôm mapa ré men, yi care ré a men, menba, ken kôl iyôṅ ba: «Tunu to habiṅ yi bôri a.» ³⁴ Nôbi *Kema Gawra en sa aṅ ôm men, yi men, menba, ken kôl iyôṅ ba: «Geléṅge ôbi lamê naṅ ôbi kwoyé wo na, ôbi na melaṅ bay enyé wôgê naṅ bay têriṅ a men.» ³⁵ Niṅba, ðijé ka bi bôrji sa tu melênê wo Emen hen na, bay hôn wo tu melênê bi wo hen ré na kwôṅ derôre.»

Jésu ô iyé Simô woṅ Parisiṅê hen

³⁶ *Parisiṅê wo pônî uwôge Jésus ré ô emê are naṅ dî menba, Jésus gey aṅ ô merê kibi emê a naṅ dî. ³⁷ Kirij bay ka hen na, iyore to pônî to sa iyére hende to hen to bay hône gaṅ wô jé lère wo habiṅ hen so. Hende toy wo Jésus ré mô ôm are iyé Parisiṅê hen ya. Hende aya ider bô murda wo bay li naṅ *albatre hen. ³⁸ Hende ðebu si cêgi Jésus si têri*. Hende sôm aṅ jôm têri naṅ cémne aṅ mô aṅ naṅ gusiri sare men, ibe aṅ wusu ider bi wo hen a. ³⁹ Kirija Parisiṅê bi wo uwôga Jésus hen gel hen iyôṅ menba, ôbi kôl bôri a iyôṅ ba: «Hena gawra wo hen henaṅ ré na ôbi kibi Emen ba, ôbi réé henê wo ré na iyore to yôṅ a ré hebirî hen ba men, ôbi réé henê wo hende ré na hendi têriṅ men.» ⁴⁰ Menba, Jésus kôli iyôṅ ba: «Simô, na kôlem kwôlê pôn.» Menba, Simô kôli iyôṅ ba: «Kelma kôlen.»

* **7:38** 7: 38 Jubnê na, yi tòn cubu gwolérji dema ré ômiṅ are.

⁴¹ Menba, Jésu kôli iyôn̄ ba: «Gawra wo pôn̄i ôriṅ naṅ telare tori sa ðijé wôô, kwo pôn̄i naṅ dubu arew men, kwo pôn̄i naṅ dubu môj men.

⁴² Ôbi gel wo bay ôriṅ naṅ ani kaṅ têbêri ré menba, ôbi ðiji telare hende to hen mera. Perê ðijé bay ka wôô hen na, kwo yôn̄ a geyé gawra bi wo hen ba?»

⁴³ Simô uwôli sara iyôn̄ ba: «Na kwo telare tori mê gaṅ hen a geyéri damaṅ.» Menba, Jésu kôli iyôn̄ ba: «Ju kôl na tiri.»

⁴⁴ Ôbi bul si ligi iyore hende to hen aṅ kôliṅ Simô iyôn̄ ba: «Ju gel, iyore hende to hen ba? En era iyére tom a menba, ju bèn kam sa tèn a ré, niṅba, hende pulen tèn naṅ cémne men, mô naṅ gusiri sare a men. ⁴⁵ Ju ibe tô man ré hen na, gel wo jeré ðeren yem a ré, niṅba, kirina hende saṅ yeṅ a ré ibe tèn baṅ hen. ⁴⁶ Ju bèn weṅ san a ré, niṅba, hende bèn ider sa tèn a. ⁴⁷ En kôlem, têriṅ tore to kwôni hende to hen dôriṅ sara niṅ, na ôbi a, hende ré puren damaṅ hen. Kwôni wo bay ði bôri jal sa têriṅ tori to dè hen na, ôbi pur dè iyôn̄ men.»

⁴⁸ Jésu kôliṅ iyore hende to hen iyôn̄ ba: «Têriṅ toré dôriṅ sarê.»

⁴⁹ Bijné ka mô ôm are naṅ ci hen jamniṅ kôl iyôn̄ ba: «Gawra wo yôn̄ a erê kwôy dé bôri jalé sa têriṅ to ðijé hen ba?» ⁵⁰ Jésu kôliṅ iyore hende to hen iyôn̄ ba: «Ayê bôô woré gôliṅ naṅ mu, ô naṅ bô jalé.»

8

Yébé kaṅ bay bê Jésu

¹ Sem cêgê menba, Jêsu ô nañ sa iyére to dami men, to dê men, wô ulê béré Kwôlo Dôri wo gengiñ sa *emê iyére to Emen, añ bay tôri ka môj kibi wôô hen ô nañ dî. ² Yébé ka ôbi dage tunu to habiñ bôrji a hen men, ka ômñare to gay gay na liji añ ôbi na berareji hen kôba ôrji tôri a men. Perê yébé bay ka hen na, Mari to Magdala to ôbi na dage tunu to habiñ jurgem bôre a hen kôba, ya men, ³ Jan tami Suja ôbi berê sa aña kelma *Hérôd men, Sujan nañ yébé ka dñangi kwône li nañ Jêsu nañ bay tôri sa aña nañji a hen.

*Gwosoy kwôlo gengiñ sa kay cé
(Mt 13: 1-23, M̄k 4: 1-20)*

⁴ Bîné kwônê hena nañ sa iyére iyére era sa dajiñ ligi Jêsu a menba, ôbi kôl kwôlê nañ gwosore kôl iyôn ba:

⁵ «Sa to pôni gawra wo pôni ô wusé kay cé. Kirîna ôbi wuse hen iyôn na, ka pôni heriñ bêngê geré menba, tê bîné dîirê men, ciré gôl om men. ⁶ Ka pôni heriñ perê jerew a, bay si menba, ma lew wôsa bay uwôn kirîñ ka jôbi ré. ⁷ Ka pôni heriñ perê gesem a, bay dëbu nañ gesem na bem haji niñba, gesem na yêrji duu. ⁸ Niñba, ka pôni heriñ terare to dôri añ sarji si dô. Sa ka pôni gusiñniji ô arew.» Menba, Jêsu kôl iyôn ba: «Kwôni wo mari ya wô toyiñ kwôlê bi wo hen ba, bi toy.»

⁹ Menba, bay tôri engeriri iyôn ba gwosore hende to hen bôre na iyeñ ba? ¹⁰ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Kwonge kenbay ba Emen bênge ken hôn aña gengiñ sa emê iyére tori ka yi kini uwôbêrji a hen, niñba, ka dñangi ba, a kôliñji na

naŋ gwosore. Na hen iyôn a, bay ré bô kirij nija, bay gel ani ré men, bay ré toy kwôlê nija, ré hôn bôri ré a men hen. ¹¹ Bô gwosoy kwôlê bi wo hen a na: kaw ba, na kwôlo Emen. ¹² Kaw bay ka hen na, ka herij tô geré hen na, na bîné ka toy kwôlê bi wo hen menba, Sidan era sa mène kwôlê bi wo hen aŋ bôri a wôsa bay ma ré bê bôri sara aŋ ma ré gôlij. ¹³ Ka herij perê jerew a hen na, na bîné ka toy kwôlê bi wo hen menba, bi bôri sara naŋ yi derê nija, hanêri naŋ, bay bi bôri sara sem iyôn nija, kirija aŋaŋ lamê uwonji menba, bay dên mera. ¹⁴ Ka herij perê gesem a hen na, na bîné ka toy kwôlê bi wo hen nija, ermé kwôlê men, kwôli ari upé men, yi derê wo tôŋ sa terare a nà liji aŋ bay gese tô ayê bô woji a ré. ¹⁵ Nija, ka herij kirij ka dôri hen na, na bîné ka toy kwôlê bi wo hen naŋ bô wo dôri aŋ berij bôri iyêre lij aŋa dôri.»

*Gwosoy kwôlê wo gengij sa lampa
(Mk 4: 21-25)*

¹⁶ Jêsu hô engeriji iyôn ba: «Kwôni dî tare bô lampa aŋ emné baŋa sara réba déré tô kalaŋ a sa pôn ken gel ba? Hena ôbi ré dî tare a bô lampa ba, na wô teré ta gurô pal a aŋ bi bîné ka era ira ba, ré gel perangêre ré ba? ¹⁷ Wôsa ani ka yi naŋ kini uwôbêri a ka a ba gelé yirji nô ba, naŋ men, kwôlo ken kôl tô gwôsijare a hen na, a hônij men, a yé tu wolé dên a men. ¹⁸ Dênge tu melênê sa yerŋge a sa kwôlê wo ken toy a hen. Kwôni wo hôn are ba, Emen a herê biri bi ré hôn ka dŋgi a sara a nija, kwo hôn né hen na, ka

dê bay ka ôbi hôn aṅ bô mega ré na aṅga điré hôn hen na, Emen a lê aṅ ôbi a henê bay ka ôbi hôn hen ré niṅ.»

Yo Jésu naṅ yêneri

(Mt 12: 46-50, Mk 3: 31-35)

¹⁹ Yoo Jésu naṅ yêneri eraji ciré erê ligiri a niṅba, bay nêmerê đă yiri a ré wôsa kwône bîjé. ²⁰ Bay ô kôli iyôṅ ba: «Yom naṅ yêneri đibiji nô hen ya, bay gey gelem.»

²¹ Niṅba, ôbi kôliṅ bîjé iyôṅ ba: «Bîjé ka toy kwôlo Emen aṅ liṅ ariri na, bay a na yon men, yêneri men.»

Jésu jôriṅ kal geré

(Mt 8: 18,23-27, Mk 4: 35-41)

²² Wulê wo pôni Jésu đay bô bato a naṅ bay tôri menba, ôbi kôli iyôṅ ba: «Na đayêṅge tera cér wo dami hen.» Menba, bay đay ô. ²³ Kirîṅa bay tôri ô wô jibé bato hen iyôṅ menba, Jésu ba yi kum men. Kirîṅ bay ka hen na, kal wo dami ay tô geré aṅ di kam bê a bô bato a. Aṅ bay mô kibi temare a wôsa bato toji hende to hen ta dermiṅ. ²⁴ Bay era sa eṅni aṅ kôli iyôṅ ba: «*Rabi, Rabi, naa mênîṅ.» Ôbi eṅgiṅ tô kum a, menba, ône kal naṅ mêw, menba, kirîṅ iyer iyêer mera. ²⁵ Menba, ôbi kôli iyôṅ ba: «Ayê bô wôṅge na yôṅ niṅ ba?» Kirîṅ bay ka hen na, harê liji men, tini ge kay a men aṅ bay kôl perêrji a kôl iyôṅ ba: «Ôbi na i aṅa kal naṅ mêw kôba, ré biri kwôlê hen ba?»

Jésu berare gawra wo tunu to habiṅ bôri a

(Mt 8: 28-34, Mk 5: 1-20)

²⁶ Bay era sa biɲ kibi cér wo bô emê wo Gêraséninê si tera naɲ sa terare to Galilé. ²⁷ Kirɲa ôbi herbe tôɲ bô bato a menba, gawra wo pônɲi wo iyére hende to bay herbɲɲi ya era ligiri a, na gawra wo tunu to habɲɲi bôri a. Aɲ ca yeɲ na, ôbi tôbe bargay ré men, yi bô ira ré a men. Kini yéri na sa kampê dɲi. ²⁸ Kirɲa ôbi gel Jêsu menba, era sa kuriɲ sa têri a kôl kaɲ a ta kôl iyônɲ ba: «Ju gey mi yen a ba, Jêsu Kema Emen wo ta, en uwôlem gelen gusiɲ né.»

²⁹ Ôbi kôl hen iyônɲ wôsa Jêsu ône tunu hende to hen ré si aɲ bô gawra bi wo hen a. Wôsa têê kwône wo tunu hende to hen geliɲ tiri gusiɲ. Bay harêri naɲ gaɲgi musure men, bay uwôli musure têri a men, wô geméri niɲba, ôbi ka musure hende to hen aɲ, aɲ tunu to habɲɲi hende to hen tôri ôriɲ derô gwôlê. ³⁰ Jêsu engeri iyônɲ ba: «Henem na i ba?» Menba, ôbi kôli iyônɲ ba: «Henen na kwônê biɲé.» Wôsa tunu to habɲɲi kwône mô bôri a. ³¹ Menba, tunu to habɲɲi hende to hen uwôliɲ Jêsu ré dageji bê a bô iyom wo dɲogi a ré.

³² Kirɲɲ bay ka hen na, gwôsɲɲô kwône ômji are dɲibiɲ sa keram a menba, tunu to habɲɲi hende to hen uwôliɲ Jêsu ré dɲiji ciré sééré bô gwôsɲɲô bay ka hen menba, ôbi gey naɲ ci sara. ³³ Tunu hende to hen si bô gawra bi wo hen a aɲ aɲ ôriɲ bô gwôsɲɲô bay ka hen, aɲ li wo bay yêseraji ta sa keram a heriɲji bô cér a aɲ yiji kam maji kêm.

³⁴ Kirɲa bay gemé gwôsɲɲô gel hen iyônɲ na, bay ge ô kôliɲ biɲé derô ira men, kôliɲ biɲé nono men, kwôli are bay ka hen. ³⁵ Biɲé guro wô gelé are bay ka hen. Bay sa ligi Jêsu a menba, bay gel

gawra wo tunu to habiɲ na bôri a hen mô tôɲ tê Jésu a. Ôbi tôbe bargay men, tiri iyer dô a men, menba, harê liji. ³⁶ Biɲé ka ré ðebu ya gel wo tunu hende to hen séɲ bôri a hen na, dôɲji kwôli gawra bi wo hen biɲ ka era cêgê hen. ³⁷ Kirij bay ka hen na, biɲé ka bô emê wo Gêrgéséniɲê uwôliɲ Jésu ré ô aɲ sa iyére toji a wôsa harê liji damaɲ menba, ôbi ðay bô bato a bul hô Galilé. ³⁸ Gawra wo Jésu ré dage tunu to habiɲ bôri a hen si ô engeré Jésu ðiré erê naɲ ði, niɲba, Jésu dageri aɲ kôli iyôɲ ba: ³⁹ «Hô iɲ aɲ ju ô kôliɲ biɲé kwôli aɲga Emen li naɲ ju.» Menba, ôbi ô aɲ kôliɲ biɲé kêm kwôli aɲga Jésu ré li naɲ ði.

Jésu béér môni Jayrus men, berare iyore to kwôbe ô yere a

(Mt 9: 18-26, Mk 5: 21-43)

⁴⁰ Kirijna Jésu hera Galilé menba, biɲé kêm jô kwini wôsa bay mô gemni. ⁴¹ Kirij bay ka hen na, Jayrus kelma sa *iyéy dapare sa. Ôbi cubu gubari tumôri a aɲ uwôli ré era iyére tori a, ⁴² wôsa môɲni to pôn nêɲ to elêre môj kibi wôô hen ômiɲ ta ma.

Kirijna Jésu ô naɲ ði menba, biɲé kwône nôgeriɲ yirji ligiri. ⁴³ Kirij bay ka hen na, iyore to pôni mô ya, kwôbe ô yere a li elê môj kibi wôô. Hende mêne ari upére kêm iyé bay kerbê a, niɲba, kwo pôn wo berare ba naɲ. ⁴⁴ Hende era si cêgê aɲ hebe kibi bargay kari, menba, kirij bay ka hen na, kwôbe wo na ô yere a hen na, naɲ aɲ hende berare. ⁴⁵ Jésu engerere iyôɲ ba: «Na i a heben na ba?» Bay kêm uwôser menba, Piyêr kôli iyôɲ ba: «Kelma, na biɲé ka nôgeriɲ hen.»

⁴⁶ Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Kwôni heben wôsa néé wo en ôrij hen kwari dôrij.»

⁴⁷ Iyore hende to hen bô wo Jésu ré hôn hen iyôn na, harê lere aṅ wuré aṅ era sa cubu gubare tumô Jésu a aṅ kôli tu bijné wô mi a teré heberi ba, men, kwôli berarê wo teré berare perañ hen a men. ⁴⁸ Menba, Jésu kôle iyôn ba: «Yêren, ayê bôô woré gôlij naṅ mu, ô naṅ bô jalê.»

⁴⁹ Kirija Jésu iyêl ba ya tô menba, gawra wo iyé kelma sa iyéy dapare hen era sa kôli iyôn ba: «Môjnm ma nij dîba ju dôyrê Rabi ré.»

⁵⁰ Kirija Jésu toy hen iyôn menba, ôbi kôlij kelma ôbi sa iyéy dapare hende to hen iyôn ba: «Hare ré, bi bôm san a mera aṅ môjnen a béré.»

⁵¹ Kirija ôbi sa bijn iyé kelma ôbi sa iyéy dapare hende to hen na, ôbi jôrij bijné erê ira naṅ dî nijba dî si Piyêr Ja naṅ Jak men, yo mône naṅ ibare a men a erê naṅ dî. ⁵² Bijné kêm sôm men, bar men sare a. Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Sômênge ré hende ma ré, nijba, yi na kum.»

⁵³ Bay ayrêri wôsa bay hôn wo hende ré ma.

⁵⁴ Nijba Jésu bu kôbre aṅ uwôgere «Môjnen enḡij ta.»

⁵⁵ Kirij bay ka hen na, tune uwo yere a aṅ hende hena ta. Aṅ Jésu kôlji bay ré buru aṅaṅ emê. ⁵⁶ Balê mône tiniji ge kay, menba, Jésu kôlji bay ré kôlij kwôni ré pa pa.

9

*Jésu jé bay tôri ka môj kibi wôô hen ô ulê béré
Kwôlo Dôri
(Mt 10: 1-9,11-14, Mk 6: 6-13)*

¹ Jésu day bay tôri ka môj kibi wôô hen aṅ biji néé naṅ dampare bi bay ré dagiṅ tunu to habiṅ kêm men, ôbi biji bi bay ré berare bay ômpare a men. ² Ôbi jéji ulê béré *emê iyére to Emen men, bi bay ré berare biṅé a men. ³ Aṅ ôbi kôlji iyôn ba: «Ayêṅge ani kani kôbreṅge a ré: kwoore ré men, magela ré men, kwô ré men, gursu ré a men. Perêṅge bargay wôô wôô ré men. ⁴ Iyére to yôn yôn to ken ô ya aṅa bay ré berêṅge yirji a na, ken mô kiriṅ bay ka hen kwôy ken ôriṅ ta. ⁵ Kiriṅ ka yôn yôn ka ken ô ya aṅa biṅé ré berêṅge yirji a ré na, kiriṅa ken ô ta ba, ken gage beni têrṅge aṅ. Ôbi a na aṅgaṅ gelé ka a ulê kwôlê sarji a.»

⁶ Menba, bay tô Jésu ô naṅ sa iyére iyére uwôliṅ béré Kwôlo Dôri men, berariṅ biṅé naṅ kiriṅ kiriṅ a men.

Yi Hérôd dôri ré wô hini emê wo Jésu

(Mt 14: 1-2, Mk 6: 14-16)

⁷ *Hérôd ôbi emê iyére to Galilé toy kwôli are bay ka li are hen kêm niṅba, ôbi hôn aṅgaṅ lê ré. Wôsa ka pôni kôl ré na Ja ré a so perê biṅé ka ma bulo hera hen.

⁸ Ka pôni kôl ré na *Eli a ré hera hen men, ka pôni kôl ré na *ôbi kibi Emen wo cay a ré jê sé hen men.

⁹ Hérôd kôl iyôn ba: «Ja na, nôbi a na bé bi bay na jô sari na, menba, kwôni wo en toy kwôli jé lêri na ba, na i ba?» Menba, ôbi woge dîré geléri.

Jésu biṅ impê dubu bay emê

(Mt 14: 13-21, Mk 6: 30-44, Ja 6: 1-14)

¹⁰ Kiriṅa bay jé ka Jésu bulo hera menba, bay dôriṅ Jésu kwôli aṅga ciré la hen. Ôbi ôriṅ

nañ ci wolé piniji si kwa iyére to bay uwôgere Bêtsayda. ¹¹ Kirina kwônê ðiné hôn wo bay ré ô si Bêtsayda menba, bay ô tôrji a. Jésu ðerji a yiri a añ dôrji kwôli emê iyére to Emen men, ôbi berare ka ômijn a men.

¹² Kirijn kô niñ menba, bay tô Jésu ka môj kibi wôô hen eraji ligiri a sa kôli iyôn ba: «Kôlin ðiné bi bay ré erê sa kam iyére to dê dê hen ô wogé kirijn kañ yé men, wogeré añañ emê a men, wôsa kirijn ka nà ná, na derô gwôlê.»

¹³ Niñba Jésu kôlji iyôn ba: «Kenbay ken biji añañ emê.» Menba, bay kôli iyôn ba: «Nini ôriñ nañ mapa bay men, kuyê wôô a men mera. Hena ré na hen iyôn ba, niña erê kelé a dema ré nê mê kwônê ðiné bay ka hen dê?»

¹⁴ Bijné bay ka hen na, na impê dubu bay. Jésu kôlin bay tôri iyôn ba: «Bijngeji bi bay mô tôn nañ gwogelérji gwogelérji tôre bay bay.»

¹⁵ Bay li mega bi wo ôbi kôlji hen iyôn añ biji mô tôn kê. ¹⁶ Jésu pô mapa wo bay nañ kuyê ka wôô hen añ bô kirijn si derômarañ, liñ Emen dosé wô sa mapa nañ kuyê bay ka hen añ biilê mapa bi wo hen añ bijn bay tôri ré cêñ ðiné. ¹⁷ Bijné bay ka hen ôm uyirê añ tôri wo baa na, bay tô Jésu pô gwanê môj kibi wôô.

Piyêr hôn wo Jésu ré na Krist, kwo Emen dôri hen

(Mt 16: 13-21, Mk 8: 27-31)

¹⁸ Wulê pôni Jésu ô uwôlê Emen wolé añ bay tôri ô nañ ði menba, ôbi engeriji iyôn ba: «Bijné kôl ené na i ba?»

¹⁹ Bay uwôli sara iyôn ba: «Ka pôni kôl jeré Ja ôbi lê batêm men, ka pôni jeré na *Eli men, ka pôni jeré ôbi kibi Emen wo cay a jê sé hen men.»

²⁰ Ôbi kôlji iyôn ba a kenbay ba, ken kôl ené na i ba? Menba, Piyêr kôli iyôn ba: «Ju na *Krist, kwo Emen dôri hen.»

²¹ Ôbi ay tôô biji bay ré kôlij kwôni ré pa pa, ²² aṅ kôlji iyôn ba: «Dé wo nôbi *Kema Gawra ené gelij gusij damaṅ men, surjê men, damné kaṅ bay bê kwôbe naṅ *bay derê tô tô to Emen a kaṅen men, bay a deren a men, aṅ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kampê.»

Kwôni a erê tô Jésu a na iyeṅ ba?

(Mt 16: 24-28, Mk 8: 34 - 9: 1)

²³ Menba, Jésu uwôge bay tôri kêm aṅ kôlji iyôn ba: «Hena kwôni ré gey yé ôbi tôn ba, bi tôrnê yiri men, bi ay gurô tagelê wori woṅ temare sari a naṅ wulê wulê aṅ era tôn a.

²⁴ Kwôni wo gey gemé yiri ba, a mênêri, nijba, kwôni wo uwôl yiri aṅ wô san na, a gôlij naṅ dî.

²⁵ Hena kwôni ré uwon aṅga sa terare a na kêm, aṅa ré mêne merê tu geṅ wori ba, derêri yôn ba? ²⁶ Wôsa hena kwôni ré dii tayre san a men, sa kwôlê wupê a men na, nôbi Kema Gawra na déé tayre sari kirijna na bulon hera naṅ hini emê wupê men, kwo Iban men, naṅ kwo *manê

ka derômaran a ka yi naṅ jeṅgêrji hen. ²⁷ Na tu kwôlê a ené ena kelêṅge hen perê ðinjê ka nà ná, ka pôni a gelé emê iyére to Emen naṅ tirji dema ré maji tô.»

Damṅare to Kema Emen

(Mt 17: 1-8, Mk 9: 2-8)

28 Wulê marge cêgê menba, Jêsu uwôge Piyêr, *Jak naŋ Ja aŋ ôriŋ sa keram wô uwôlê Emen. 29 Kirija ôbi uwôl Emen hen iyôn menba, tiri bilij yi gay men, bargay kari kôba, belij bôré terij men, jerapnê a men. 30 Menba, gawrê wôo so sa debû iyêl naŋ dî. Na si *Moyis naŋ Eli, 31 a soji bô perangê wo derômaran a aŋ iyêlji naŋ dî kwôli jé wori wo ôbi ré deré kibri naŋ temare Jérusalêm a hen. 32 Piyêr naŋ megêri hen na, kum layrêji aŋ kirija bay engeŋji tô kum a menba, bay gel perangê wo Jêsu naŋ impê ka wôo ka debû naŋ dî hen. 33 Kirija biŋé bay ka hen ô ta niŋ menba, Piyêr kôlij Jêsu iyôn ba: «*Rabi dô wo na merêŋge na, na lêŋge iyéy gergé subu pôn tom men, pôn to Moyis men, pôn to Eli a men.» Wôsa ôbi hôn kwôlo ôbi kôl hen né.

34 Kirija Piyêr iyêl ba ya tô menba, kirij ka geri so sa têlji ta aŋ kirija bay gel wo kirij ka geri bay ka hen têlji ta hen iyôn menba, harê liji. 35 Menba, tô kwôni ôm bô kirij ka geri bay ka hen kôl iyôn ba: «Kwo nà ná, ná Keman. En dôôri, toyêŋge kwôlê kibri a.»

36 Kirija tô kwôni bi wo hen wôm niŋ menba, bay gel na Jêsu a debé pini. Menba, bay wôm cêgêgê aŋ bô wulê bi wo hen na, bay kôlij kwôni kwôli aŋga bay gelo hen né.

*Jêsu berare kema wo tunu to habij bôri a
(Mt 17: 14-18, Mk 9: 14-27)*

37 Kirij wôl pôn cêgê menba, bay herboji tôŋ sa keram a menba, kwônê biŋé era ligi Jêsu a.

38 Menba, gawra wo pôni perê kwônê biŋé bay

ka hen kôl iyôn ba: «Rabi, en uwôlem gel keman wo nà ná ôbi a pôn nêñ hen hari. ³⁹ Kirij ka pôni a na, tunu to habij henaj naj dî aj liri ôbi tô gura men, seŋgalêeri men, wôbre era kibri a men, hende séñ yiri a lew ré a men. Aj kirija hende séñ menba, ôbi merên tulôg tulôg. ⁴⁰ En uwôlij bay tôm ré dage tunu to habij hende to hen, nijba, bay nêñ né.»

⁴¹ Jêsu kôlji iyôn ba: «Kenbay ka ayê bôô woŋge naj aj ken mô wô lê habrê hen na, na merê na wô lê naj ken yôd ba? Men, na têê iyeñ a ené ulê bôn jalê sarŋge a ba? Erañ naj kemam bi ben na.»

⁴² Kirija bay erañ naj kema bi wo hen biri menba, tunu to habij hende to hen ayri ku terare a aj seŋgaliri. Nijba Jêsu ône tunu hende to hen aj berare kema bi wo hen aj ayri bij ibari. ⁴³ Menba, bijé kêñ tiniji ge kay sa dampare to Emen a.

*Jêsu hô uwôl béré temayri
(Mt 17: 22-23, Mk 9: 30-32)*

Mega wo bijé kêñ tiniji ge kay sa are kêñ ka Jêsu li a hen menba, ôbi kôlij bay tôri iyôn ba: ⁴⁴ «Dôbêñge marŋge dô ken toyij kwôlo na kelêñge hen: <Bay a beren nôbi Kema Gawra bij bijé.> »

⁴⁵ Nijba bay hôn bô kwôlo ôbi kôl hen né, wôsa ôbi bi kwôlê bi wo hen yi kini uwôbêri a hen iyôn bi bay ré hôn bôri ré. Men, né bay hare eñgeréri men.

*I a na kwo dami ba?
(Mt 18: 1-5, Mk 9: 33-37)*

⁴⁶ Bay tô Jésu nariɲ na ba, i a ré kwo dami perêrji a ba? ⁴⁷ Jésu hôn ermé woji menba, bu kema wo dê sa dî kwari a ⁴⁸ aɲ kôlji iyôɲ ba: «Kwôni wo bu kema wo dê mega kwo na yiri a naɲ henen na, ôbi beren na nôbi yiri a hen men, kwo beren yiri a ba, bu na kwo joon hen yiri a hen men. Niɲba henêɲge mega wo kwôni wo na kwo dê perêrɲge a kêm hen na, ôbi a na kwo dami.»

*Kwôni wo na ôbi bareɲge ré ba na kwonɲe
(Mk 9: 38-41)*

⁴⁹ Menba, Ja kôli iyôɲ ba: «Rabi, nini gel gawra wo pôni dage tunu to habiɲ naɲ henem menba, nini jôri sara, wôsa ôbi na ôbi tôm mega nibay iyôɲ né.»

⁵⁰ Menba, Jésu kôl iyôɲ ba: «Jôreɲgiri ré, wôsa kwôni wo na ôbi bareɲge ré ba, na kwonɲe.»

Bijé ka Samari bu Jésu yirji a ré

⁵¹ Kiriɲa wulê wo ôbi a déɲ sa terare ba da menba, Jésu ay geré ré na mi mi kôba dîré erê Jérusalêm a. ⁵² Ôbi jé bijé tumôri a. Bay ô menba, biɲ môni iyére to Samari a wô beré sa tê saari. ⁵³ Niɲba bijé ka Samari biri yirji a ré, wôsa ôbi ô na wô erê Jérusalêm a. ⁵⁴ Kiriɲa si *Jak naɲ Ja bay tô Jésu gel hen iyôɲ menba, bay kôl iyôɲ ba: «Kelma, ju gey bi niné kôliɲ tare ré hena derômaran a sa uwoyréji aɲ ba?»

⁵⁵ Menba, Jésu bul unéji aɲ nayji daman. [Aɲ kôl iyôɲ ba: «Ken hôn tunu to yi bôrɲge a aɲ lêɲge ken kôl kwôlê bi wo hen né. Wôsa nôbi Kema Gawra en era sa terare a nà, ná wô mênê

gawrê ré nɪɓba, ná wô gôliɓ naɓ ci dɪ.»] ⁵⁶ Kirɪɓ bay ka hen na, bay ô sa iyére to ðaɓgi a.

Ayé yi bé wô yɪɓ ôbi tô Jésu

(Mt 8: 19-22)

⁵⁷ Kirɪɓa bay baɓ geré tô menba, gawra wo pôni era sa kôliɓ Jésu iyôɓ ba: «Kirɪɓ ka yôɓ yôɓ ka já erê ya hen na, na erê tôm a.»

⁵⁸ Menba, Jésu kôli iyôɓ ba: «Henɓê naɓ iyomniɓi men, ciré naɓ gwonérɓi a men, nɪɓba, nôbi Kema Gawra ba kirɪɓ ka na dôbiɓ san ya ba, naɓ.»

⁵⁹ Men, Jésu hô kôliɓ kwo ðaɓgi «Era tôn a.» Menba, gawra bi wo hen kôli iyôɓ ba: «Kelma, dɪ jan, dɛn na erê emé iban dem.»

⁶⁰ Menba, Jésu kôli iyôɓ ba: «Di bɪɓé ka yi môɓ temare iyôɓ hen bi em megare temare aɓ jôbi ju ô ulê béré *emé iyére to Emen.»

⁶¹ Gawra wo ðaɓgi kôliɓ Jésu iyôɓ ba: «Nôbi en gey erê tôm a Kelma nɪɓba, dɛn na erê liɓ kamaɓ ka iyére tiɓê dosé dem.»

⁶² Jésu kôli iyôɓ ba: «Kwôni wo bu tô mire to kelbê yagɪɓ aɓa ré bare cêgeri ba, na kwôni wo dô wô jé wo emé iyére to Emen né.»

10

Jésu jé bay tôri tôre jurgem kibi wôô

(Mt 9: 37-38, 10: 7-16, Mk 6: 8-11, Lk 9: 3-5)

¹ Cêgeri wori menba, Kelma tô bay tôri ka ðaɓgi tôre jurgem kibi wôô aɓ jéji wôô wôô tumôri a sa iyére to kêm men, kirɪɓ kêm ka ôbi ða sé si ya hen. ² Aɓ ôbi kôliɓ iyôɓ ba: «Kaw kaɓ walê mé gaɓ nɪɓba, bay walêrɓi dê. Uwôliɓge

ôbi iyéy kaw na bi jén nañ ßiné bô kaw kari a. ³ Erênge, en jéngge môñ kam gamgê iyôn perê henñê. ⁴ Ayênge magela gursu tôni ré men, sañne toñ bê bargay ré men, garbê ka ðanji a ré men, ðebênge tôñ geré wô lij ßiné dosé ré a men. ⁵ Bô iyére to yôn yôn to ken ô ya ba, ken kôlij ßiné ka mô bô iyére hende to hen iyôn ba: <Bô jalê baa nañ ken.> ⁶ Hena kwôni woñ ôbi geyé bô jalê wôni ré bô iyére hende to hen a ya na, terê kibi woñge bi wo hen a baa nañ ði, a hena ôbi bô jalê wôni ré nañ ba terê kibi woñge bi wo hen a hera sarñge a. ⁷ Bô iyére to yôn yôn to ken ô ya ba, merênge ya hende to hen. Emênge men, ken yi men anğan kergare ka bay lênge hen wôsa kwôni wo li jé ba, nê m upé sa kôbri. Diba ken ô nañ kibi iyére iyére ré. ⁸ Sa iyére to yôn yôn to ken ô ya aña bay ré ßerênge yirji a na, emênge anga bay bênge hen. ⁹ Berarênge bay ômñare kirij bay ka ya hen men, ken kôli iyôn ba: <*Emê iyére to Emen era kwôy upênge.> ¹⁰ Nijba sa iyére to yôn yôn to ken ô ya aña bay ré ßerênge yirji a ré na, séngge tu wolé tô geré wo dami a añ ken iyôn ba: ¹¹ <Bunu to sa iyére tonge a to bu têni hen kôba, nija gagêre hôrij bênge. Nijba, ken hôn wo emê iyére to Emen ré ða nij.> ¹² Na tu kwôlé a ené ena kelênge hen Wulé woñ jerê kwôlé a na, ßiné ka *Sodôm a bay a jerê kwôlé sarji a lôg gôlij ßiné ka sa iyére hende to hen sôn.»

*Sa iyére to kañ bê bôrji sa Jésu a
(Mt 11: 20,24)*

13 «Ayi! bijné ka Kworajin, bô emê yi wô sarê. Ayi! bijné ka Bêtsayda bô emê yi wô sarê. Hena anğan gijné ka lij sa iyére tonje a hen na, hena néné lij na Tir a ley Sidôn a ley na, na ca yeñ a bay hena néné haarê bargay ka yêgerij men, loberé bunu yirji a a men, bi ciré gelé wo ciré bul cêgerji bijn têrij toji nij. 14 Na ôbi á, wulê wo bay a jôrij kwôlê sa bijné a hen na, si Tir na Sidôn kwôlê a jôrij sarji a lôg gôlij kwonje. 15 A mini Kapêrnayôm, mu kôl bay ré ayêrê kwôy ôrij ta derômaran a ba? Ma herbé kwôy dógé iyom temare a ka na kirij ka habij hen.»

16 Jésu kôlij bay tôri iyôn ba: «Kwo toy kwôlê wonje ba, toy na kunjê nôbi hen men, kwo kapênge ba, kapen na nôbi hen men, kan na kwo joon hen a men.»

Bay tô Jésus ka tôre jurgem kibi wô hen buloji hera tô ulê béré woji a

17 Bay tô Jésus ka tôre jurgem kibi wô hen heraji nañ yi derê an kôl iyôn ba: «Kelma, tunu to habij kôba, kirijna nini ay tôô buru nañ henem na, hende bêni kwôlê.»

18 Menba, Jésus kôlji iyôn ba: «En gel Sidan hena derômaran a kurij môñ wulanê emen iyôn. 19 Na en bénge néé bi kené dôdirij kalaw men, dôdirij tiigre men, dôdirij néé wo ôbi bare kêm men, ani ka a lénge ba, nañ a men. 20 Lénge yi derê wô wo tunu to habij kôba, ré dôbe sare bénge hen mera ré, nijba, ken li yi derê wô wo heneñge dñj derômaran a ya.»

Jésu gelij bîné ka bay bôrji mega ani ré hen Ibari

(Mt 11: 25-27, Mt 13: 16-17)

²¹ Kirij bay ka hen na, Tunu toj hendi bô bôré ay Jésus naŋ yi derê aŋ ôbi kôl iyôn ba: «En ay kem Iban Kelma wo derômaran a naŋ kwo sa terare a nà, wôsa ju uwôbij bay tu melênê naŋ bay tu jôrijare are bay ka hen aŋ ju yêge sarji gelij bîné ka bay bôrji mega ani ré hen dî. Na iyôn a, Iban na jeré genge naŋ bô derê wom.»

²² «Iban bèn are kêm kôben a, kwôni wo hôn Kema ba, naŋ, na Ibari pôn dô men, kwôni wo hôn Iban ba, naŋ nijba, na nôbi Kemari pôn nêŋ hapê men, ka en yêge sari nô biji hen a men mera.»

²³ Menba ôbi bul si ligi bay tôri kôlji piniji iyôn ba: «Yi derê yi wô sarŋge kenbay ka ken gel are bay ka hen naŋ turnge hen. ²⁴ Wôsa en kelênge bay kibi Emen kwône naŋ kilmé kwône na gey bi ciré gelé anga ken gel hen men, nijba, bay gel ré men, bay gey ciré toyé kwôlo ken toy hen nijba, bay toy ré a men.»

Gwosoy kwôlo gengij sa gawra wo Samari won ôbi bô baliyare

(Mt 22: 34-40, Mk 12: 28-31)

²⁵ Ôbi derê tô tô to Emen wo pônî hena ta aŋ kôlij Jésus wô sélij bôri kôl iyôn ba: «*Rabi, na mi a ené lê aŋa ené uwônij gelé wo naŋ kwini ba?»

²⁶ Menba, Jésus uwôli sara iyôn ba: «Lij bô magtubu tô tona kôl iyeŋ ba? Ju dêŋse ba, kôl iyeŋ ba?»

27 Ôbi uwôli sara iyôn̄ ba: «Já peré Kelma wom Emen naɲ bôô pôn̄ men, naɲ tunum kêm men, naɲ néém kêm men, naɲ ermé wom kêm men, gey megam mega wo ju geyiɲ yem hen iyôn̄ men.»

28 Menba, Jésu kôli iyôn̄ ba: «Ju kôl na tiri. Li are bay ka hen kêm menba, já upé gelê.»

29 Niɲba, ôbi gey gelé mega wo engeré kwôlê wori bi wo hen ré na ya menba, ôbi hô kôliɲ Jésu iyôn̄ ba: «I a na megan ba?»

30 Menba, Jésu uwôli sara iyôn̄ ba: «Sa to pôn̄i gawra wo pôn̄i hena Jérusalêm wô erê Jériko, kirija ôbi si sa bay bô habré na, bay biri tôriɲ aɲgari kêm men, sêri tu temare aɲ dɲiɲ yirji ô.

31 Ôbi bê kwôbe ay geré bi wo hen men, kirija ôbi gel gawra bi wo hen iyôn̄ menba, sanɲe ta ô erê wori. 32 *Lébit wo pôn̄i kôba sa biɲ kirijɲ bay ka hen men, ôbi gel gawra bi wo hen a men,

menba, sanɲe ta ô erê wori. 33 Niɲba gawra wo Samari wo pôn̄i wo ô kergare tori menba, sa biɲ dɲa kwa gawra bi wo hen a, ôbi gili menba, tiri liri na. 34 Ôbi uso dɲa ligiri a aɲ liri wenɲ tu iyare a men, biri care toɲ kam tiɲador a a men, aɲ ha ta naɲ kibi bargay aɲ ayri dé sa kura tori toɲ yiri a aɲ ôriɲ naɲ dɲi iyéy kergare a aɲ kôrbiri.

35 Kirijɲ wôl menba, ôbi tô selé wôô biɲ ôbi iyéy iyére hende to hen aɲ kôli iyôn̄ ba: «Gemni dô ben aɲ hena jeré mêne gursu tôni a ba kirija en hera ba na sa têbem.» »

36 Menba, Jésu kôli iyôn̄ ba: «Peré biɲé bay ka subu hen na, i a na mega gawra bi wo bay bô habré ré sari hen ba?»

³⁷ Menba, ôbi derê tô tô to Emen bi wo hen kôli iyôn̄ ba: «Na kwo li dô naɲ dī hen a na megari.» Menba, Jésu kôli iyôn̄ ba: «Ô aɲ jôbi kôba ju li hen iyôn̄ men.»

Jésu ô iyé si Mart naɲ Mari a

³⁸ Kirɲa bay bu geré ô menba, Jésu sanɲe sa iyére to dê to pôn̄i a menba, iyore to pôn̄i bay uwôgere Mart berji kergare iyére tore a. ³⁹ Hende ôriɲ naɲ yêere to dê to bay uwôgere Mari mô kwa Jésu a tôn̄ terare a wô toyé kwôlé wori. ⁴⁰ Mart giiré si na si na wô lê anɲaɲ emê. Hende era ligi Jésu a aɲ kôli iyôn̄ ba: «Kelma, yêren to dê déɲ en li jé punen hen ba ju gel ré ba? Kôle ré sa jôgen lê men.»

⁴¹ Menba, Kelma uwôle sara iyôn̄ ba: «Mart, Mart, mu sun men, mu geré si na si na wô sa are kwône. ⁴² Niɲba, are pôn̄ nêɲ a na ka dôri. Na bay a Mari ré ay hen, kwôni a derê aɲ kôbre a ré.»

11

Jésu gelɲ bay tôri uwôlé Emen

(Mt 6: 9-13)

¹ Wulê wo pôn̄i Jésu uwôl Emen kirɲ ka pôn̄i a. Kirɲa ôbi uwôl Emen kô menba, ôbi tôri pôn̄ kôli iyôn̄ ba: «Kelma, geléni uwôlé Emen môɲ kwo Ja ôbi liɲ bɲé batêm na gelɲ bay tôri hen iyôn̄ men.»

² Menba, Jésu kôlji iyôn̄ ba: «Kirɲa ken uwôl Emen ba, ken kôl iyôn̄ ba:
 <Ibarni, bi bɲé kêɲ hôn wo jeré yi naɲ jenɲgêrem men,

bi bi emê iyére tom era men.

³ Béni anğan emê ka nini ôrijn doyriji kemnêñ hen.

⁴ Di bôm jal sa têrijn lêreni a men

wôsa nibay kôba nini dî bôrnî jal sa ka lêni habré a men.

Geméni an ju bi bi niné herijn bô anğa séléni hen né a men.> »

⁵ Menba, ôbi hô kôlji iyôn ba: «Hena kwôni pôn perêrñge a hen ré nañ melañni aña melañni bi wo hen ré ô upéri yoyre an kôli iyôn ba: <Melañnen gwôyen mapa subu ⁶ wôsa melañnen wo póni sa an ani ka ené biri ré ôm nañ.> ⁷ An hena melañni wo bô ira hen ré kôli iyôn ba: <Dén dê! Kermijn ligijn nij men, nibay nañ kamnen nini yi tôñ nij a men, dîba na hena ta wô bem mapa ré.> ⁸ En kelêñge hena ôbi ré hena biri mapa bi wo hen kôba, na wô wo ôbi ré na melañni ré nijba, na wô wo ôbi dôyrêri an ôbi a hena biri mapa bi wo ôbi gey hen.

⁹ Nijba, nôbi en kelêñge: Enjeréñge menba, bay a béñge, wogéñge menba, ka upé, dêñge kibi iyére menba, bay a belê béñge. ¹⁰ Wôsa kwôni wo enjere ba, bay a biri, men, kwo woge ba, a upé men, kwo di kibi kermijn ba, bay a belê biri men. ¹¹ I a na iba kema perêrñge a hen aña hena kirija kemari ré enjereri kuyê ba, ôbi a biri kalaw ré na kuyê ba? ¹² Réba hena ôbi ré enjereri cera ba, ôbi a biri tiigre ba? ¹³ Hena kenbay kañ bay bô habré hen kôba, ken hôn bij kamneñge anğa dôri aña Ibareñge wo derômarañ a dema hena kené enjereri Tunu

topɔ hendi bô bôrê a ôbi ré bɛn ka uwôli hen né ba?»

*Jésu dage tunu to habɛn to jôriɛn gawra iyêlê
(Mt 9: 32-34, 12: 22-30, Mk 3: 22-27)*

¹⁴ Sa to pôni Jésus dage tunu to habɛn to jôriɛn gawra wo pôni iyêlê hen. Kirɛna tunu hende to hen sɛn niɛ na, gawra bi wo tunu hende to hen ré jôôri iyêlê hen na, iyêl dô hari niɛ, menba, kwônê ðɛné ka ðebu ya hen na, tiniɛi ge kay kêɛ.

¹⁵ Niɛba, ka pôni perêrɛi a hen kôl iyônɛ ba: «Na naɛ néé wo *Béyêljébul kelma wo tunu to habɛn aɛa ôbi ré dagɛn tunu to habɛn hen.»

¹⁶ Ka pôni ka gey sélé bô Jésus menba, kôli ré li aɛgaɛ gelé ka hena derômaranɛ a ciré gelé.

¹⁷ Niɛba, ôbi hôn ermé woɛi menba, kôlɛi iyônɛ ba: «Hena kumbul ré kuriɛn perê ðɛné ka sa terare to pôn nà ba, sa terare hende to hen a mênɛn, iyére a tiiriɛn kerôm kerôm a men. ¹⁸ Ken kôl ré na naɛ néé wo Béyêljébul aɛa ené dagɛn tunu to habɛn hen. Iyônɛ ba, hena Sidan ré li kumbul naɛn Sidan ba emê iyére tori a erê derê sônɛ ba? ¹⁹ A hena ré na naɛ néé wo Béyêljébul a ené dagɛn tunu to habɛn ba, bay tôrɛge kenbay ba, dage na naɛ néé wo i men ba? Iyônɛ ba, bay a yé bay jerê kwôlê sarɛge a. ²⁰ A hena ré na naɛ néé wo Emen a ené dagɛn tunu to habɛn hende to hen na, iyônɛ ba, emê iyére to Emen era upéɛge niɛ.»

²¹ «Kirɛna gawra woɛn ôbi néé gem kini merêri naɛn aɛgaɛ maɛê kari na, ari upéri kêɛ yi naɛn kiniji. ²² Niɛba, hena kwo néri ré gôliɛn kwori sa ðiri tôriɛn aɛgaɛn maɛê kari bay ka ôbi na bi

bôri sara hen menba, kwo gôlij sari bi wo hen pô anğari kêm cé aɲ.»

²³ «Kwôni wo naɲ en ré ba, na ôbi baren men, kwo day bɲé naɲ en ré ba, usuréji na usuré dɪ men.»

Tunu to habij hera

(Mt 12: 43-45)

²⁴ Jésu hô kôl iyôn ba: «Kirija tunu to habij séɲ bô kwôni a na, hende kayrê derô gwôlê woge kirij kaɲ derê bul, hena hende ré uwôn ré na, hende erem kôl iyôn ba: <Na herê kirij ka na en soɲ ya hen gelé sôn.> ²⁵ Kirija tunu hende to hen hera aɲa ré uwôn kirij na sél dô men, are kêm yi naɲ kiniji a men na, ²⁶ hende hô ô pera tunu to habij to dɛɲgi jurgem to habij dê aɲ sa jôgij naɲ tu. Bay siji bô kirij bay ka hen aɲ môrji ya aɲ gawra bi wo hen na, yiri habij dê kwo tumô aɲ tô.»

Yi derê woj tiri

²⁷ Kirija ôbi iyêl hen iyôn menba, iyore to pôni perê kwônê bɲé kôli iyôn ba: «Yi derê baa naɲ iyore to yêm aɲ ju yi kubare hen.»

²⁸ Nɲba, ôbi kôl iyôn ba: «Yi derê baa naɲ kwôni wo toy kwôlo Emen aɲ li ariri hen dɪ.»

Anğaj gelé kaɲê nôbi Kema Gawra

(Mt 12: 38-42)

²⁹ Kirija kwônê bɲé dayrij ligi Jésu a hen iyôn menba, Jésu kôl iyôn ba: «Bɲé ka haw hen na, na bɲé ka habij, bay gey na anğaj gelé mera nɲba, bay a baɲ na naɲ anğaj gelé ka Jonas bi wo hen mera, dɪba bay a gelé ka dɛɲgi kani ré kwôy. ³⁰ Mega wo Jonas na yi anğaj gelé bɲ

bijé ka Ninibé a hen iyôŋ na, nôbi *Kema Gawra na yé anğan gelé bijn bijé ka haw hen men. ³¹ Wulê wøj jerê kwôlê a na, tôlômne to Séba a hena aŋ a ulê kwôlê sa imjê ka haw hen, wôsa hende hena na kelaŋ aŋ era na wô toyé gwosoy kwôlê wøj tu melênê wo Salomôn. Nijba nà ná, kwôni wo gôlij Salomôn aŋ hen kôba nà ya. ³² Wulê wøj jerê kwôlê a na, bijé ka Ninibé a henaji tumô bijé ka haw hen aŋ ulê kwôlê sarji a, wôsa derê kwôlo wo Jonas li aŋ bay bul hal woji. Nijba nà ná, kwôni wo gôlij Jonas aŋ hen kôba nà ya.»

Kirij ka perangi ka yi gawra
(Mt 5: 15, Mk 4: 21, Lk 8: 16)

³³ «Kwôni dī tare bô lampa ba na wô uwôbê ré men, na wô emé gwore sara ré a men, nijba, hena ôbi ré dī tare a bô lampa ba, na wô dé ta gurô pal a aŋ bi bijé ka ré era ira hen ré gel perangêre. ³⁴ Tum na lampa to yem. Hena tum né dô ba, tô yem wo baa kêm hen mô na bô kirij ka perangi a men, nijba, kirijna tum ômij ley na, tô yem wo baa kêm hen kôba, mô na bô dilemne a men. ³⁵ Bô dô ré ba, kirij ka perangi ka yi yem a hen ma yé kirij kaŋ dilemne. ³⁶ Hena yem kêm ré na kirij ka perangi a, dība kwari wo pōni baa bô dilemne a ré na, ôbi a merê bô kirij ka perangi a mega lampa perangem naŋ berarê wore hen iyôŋ.»

Jésu uwôl kwôlê sa Parisijnê nâj bay derê tô tôô to Emen

(Mt 23: 4-36, Mk 12: 38-40)

³⁷ Jésu iyêl ba ya tô menba, *Parisijnê wo pônî uwôgeri ré ô emê are iyére tori a. Menba, ôbi ô emê are bay ka hen nâj dî. ³⁸ Parisijnê bi wo hen tini ge kay dînañ wôsa Jésu ôm are ba pelé kôbri mega wo tôô toji kôl hen iyôn. ³⁹ Jésu bô ti Parisijnê bi wo hen iyôn menba, kôli iyôn ba: «Kenbay Parisijnê na, na cêgi karbé toj yê are men, cêgi dasa men, a kené pul nijba, bônge wo bôô na, na ermé kwôlê woñ gemsare men, habré men. ⁴⁰ Bay galê, ken hôn wo kwôni wo li cêgi are hen a lê bônji a men né ba? ⁴¹ Berénge baliyare nâj bay nimré nâj aña yi bô karbé tonge a hen men, nâj ka yi bô dasa wonge a hen a men añ ka yé ka séli yôd.»

⁴² «Gusij yi wô sarñge, kenbay Parisijnê, ken ay kibi añañ ja kilij kanje ka môj kêm ka na tamla men, uu men, têrêre a men hen bij Emen nijba lê añañ derôre nâj peré Emen ka ken dî añ hen na, bay a na añañ dami ka kené lê sa ka ken li hen a.»

⁴³ «Gusij yi wô sarñge kenbay Parisijnê, wôsa ken gey kini merê ka tumô bô *iyéy dapare a men, ken gey bi bijé ré lénge dosé tu wolé nâj bê kwôlê a men hen. ⁴⁴ Gusij yi wô sarñge, wôsa ken yi môñ kamñê ka kwôni li ani sara ré ka kwôni ô sara ba henê iyôn hen.»

⁴⁵ Menba, ôbi derê tô tôô to Emen wo pônî kôlij Jésu iyôn ba: «Kelma, mega wo ju kôlij hen na, na nibay a jeré tiréni hen men.»

⁴⁶ Menba, Jésu uwôli sara iyôn̄ ba: «Kenbay kaŋ bay derê tô tô to Emen kôba, gusiŋ yi wô sarŋge, wôsa ken pô aŋga néy néy dééré sa b̄jné menba, kenbay ba, kema kôbreŋge iyôn̄ kôba, hebe ani ré. ⁴⁷ Gusij̄ yi wô sarŋge, kenbay ka ken ŋan kampê bay kibi Emen dô hen menba, nà ná balêrŋge a na diréji. ⁴⁸ Ôbi a, kené gel mega wo kené dege sa jé lê balêrŋge a, wôsa bay na duu bay kibi Emen men, kenbay ken ŋan sa kampêrji dô men. ⁴⁹ Na ôbi á, Emen naŋ tu melênê wori hen na ré kôl iyôn̄ ba: «Na jêŋ naŋ bay kibi Emen men, bay jé a men, niŋba, bay a deré ka pôni men, bay a gelij̄ tu ka pôni gusiŋ men.» ⁵⁰ Ôbi a, gawrê ka haw hen, kwôlê réé beré sarji wô kibi bay kibi Emen ka bay na derji ca kirij̄na tô terare na d̄iŋ yeŋ. ⁵¹ Ayij̄n tô sa kwôbri Abêl a kwôy saŋ sa kwo Jakari a wo bay diri derô to kini bê kwôbe a naŋ *iyéy Emen hen. Na tu kwôlê a ené ena kelêŋge hen, kwôlê a beré sa gawrê ka hawi hen, wô sa temayriji.»

⁵² «Gusiŋ yi wô sarŋge, kenbay bay derê tô tô to Emen ka ken ay lakêêlê henê are kôbreŋge a*. Aŋ kenbay ken kaŋ henê Emen men, ken jôrij̄n ka d̄aŋgi ka gey henêri hen ré hôni ré a men.»

⁵³ Kirij̄na Jésu d̄a sé erê ta menba, Parisij̄nêŋê naŋ bay derê tô tô to Emen eŋgereri kwôlê si na si na naŋ bô tarê ⁵⁴ sébij̄n kibri ciré gelé aŋ hena kwôlê wôni ré si kibri habij̄n ba, ciré uwôlij̄n

11:51 11: 51 Dé tô are 4: 8 **11:51** 11: 51 2 Kronik 24: 20-22

* **11:52** 11: 52 Bay derê tô tô to Emen ná, na bay henêre tô to Emen derê wo ré gelij̄n b̄jné bay ré hôn niŋba, bay li hen iyôn̄ né.

kwôlê sari a.

12

Jésu yêge maa bay tôri gengiŋ sa biŋé kaŋ bay kelê kwôlê kibriji wôô wôô hen

(Mt 10: 26-33, Mt 10: 19-20)

¹ Kirijŋ bay ka hen na, biŋé dayrijŋ naŋ kwônêrji aŋ li wo bay dôrijŋ sa têrji. Menba, Jésus kôlijŋ bay tôri iyôŋ ba: «Dêŋge tu melênê sa yerŋge a dîba ken yi bay kelê kwôlê kibriji wôô wôô môŋ kwo *Parisijênê iyôŋ né. Wôsa lamê tu kirijŋ kaji bay ka hen na, yi môŋ wubere iyôŋ. ² Ani ka uwôbe ka baa gelijŋ ba, naŋ men, ka bô kwôni a ka a baa hônijŋ ba, naŋ a men. ³ Wôsa kwôlo kêŋ wo ken kôl bô dilemne a hen na, a toyijŋ tu tare dêŋ dêŋ men, kwo ken gwôsijŋ marŋge a bô ira hen kôba bay a dayê ta sa ira dema ré kelê kaŋ a ta a men.»

⁴ «En kelêŋge miljên, hariŋge ka a deré kurôŋgi yerŋge aŋ cêgeri wori ba, a lê ani ré nijŋ hen né. ⁵ Na gelêŋge kwôni wo ken hareri. Hariŋge kwo a deré kurôŋgi yi aŋ nêŋ ulêŋge bô tare toŋ *gêhên a hen a men. Na tiri, ôbi a kené hareri dî.»

⁶ «Bay daŋ diya bay dema ré na tu selé wôô tô hen ba, ken gel ré ba? Nijba, Emen ba, hônji pôn pôn kêŋ. ⁷ Gusuri sarŋge kôba Emen dêŋse. Nijba, ken hare ré, wôsa ken dami tu Emen gôlijŋ diya bi wo kwône hen né ba?»

⁸ «En kelêŋge kwôni wo kôl tu biŋé kêŋ dîré na kupê na, nôbi *Kema Gawra na kelê tumô manê ka Emen a ôbi ré na kupê men. ⁹ Nijba, kwôni wo uwôser dîré hônen né tu biŋé na, nôbi

Kema Gawra na kelê ené hôni ré tumô manê ka Emen a men.»

¹⁰ «Men, kwôni wo kôl kwôlo habiŋ gengiŋ san nôbi Kema Gawra na, Emen a dé bôri jalê sari a, niŋba, kwo tiiré Tunu toŋ hendi bô bôrê na, Emen a dé bôri jalê sari a ré kwôy yôd.»

¹¹ «Kirija bay ôriŋ naŋ ken bô *iyéy dapare a ley, tumô bay sa kirij a ley, tumô kilmé ley na, ken sun wô kwôlo kené erê kelê wô jôriŋ sariŋge ré. ¹² Wôsa Tunu toŋ hendi bô bôrê a geléŋge kirij bay ka hen, kwôlo kené kôl.»

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa gawra woŋ ôbi uné woŋ ôbi galê

¹³ Menba, kwôni pôn perê biŋé kôliŋ Jésu iyôŋ ba: «Kelma, kôliŋ yênen bi niné cêŋ ari cibré kani.»

¹⁴ Menba, Jésu kôli iyôŋ ba: «I a dén bi ené yi ôbi jerê sariŋge a men, ôbi cé are kaŋge men ba?»

¹⁵ Menba, Jésu hô kôli iyôŋ ba: «Déŋge tu melênê sa yerŋge a, dîba ken yi limé ka aŋgaŋ uné ré. Na wô wo kwôni uwôŋ are gaŋ aŋa ré môriŋ tu geŋ né.»

¹⁶ Menba, Jésu hô kôlji gwosoy kwôlo dāŋgi kôl iyôŋ ba: «Gawra wo pôni na ôbi uné wo uwôŋ are gaŋ bô yagê wori a. ¹⁷ Menba, gawra bi wo hen kôl iyôŋ ba: «Na lê iyeŋ a, kirij ka ené biŋ kaw kaŋé ré naŋ niŋ na ba?» ¹⁸ Menba, ôbi hô kôl iyôŋ ba: «Aŋga na lê a na: Na téé béér wo cay hen aŋ, aŋ na hô dé kwo damné damné aŋ na dayê kaw naŋ ari uné kaŋé kêm bô. ¹⁹ Aŋ na kelê iyôŋ ba: «Bô ari uné kaam kêm ka yi hen, na ka a lê elê kwônê, dô bul aŋ ju ôm men, yi men,

lijn yi derê.» > ²⁰ Nijba, Emen kôli iyôn ba: «Ôbi galê, bô yoyre hende to hen, na derê bul wom aṅ aṅ aṅa ju dayrê kêm hen ba i a baṅ nij ba?» »

²¹ Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Na aṅa sa sa bijné ka dayrê ari upé kaji d̄iba bijn kwôni men ré hen aṅ kaṅji wogé ari upé ka ligi Emen a.»

Môrijn Emen a tôṅ
(Mt 6: 25-33)

²² Jésu kôlijn bay tôri iyôn ba: «Gelêṅge, na ôbi a, ené kelêṅge kené sun wô aṅa kené emê gôlijn ré men, wô aṅa kené tôbê yerṅge a ré men hen.

²³ Wôsa merê tu geṅ na, gôlijn aṅaṅ emê men, yi gôlijn bargay a men ré ba? ²⁴ Berêṅge hanṅa ken gel, bay ci ani ré men, wal ani ré men, kini bê aṅaji naṅ men, béér woji naṅ a men, nijba, Emen abeji hen ba, kenbay ba, ken gôlijn ciré ré ba? ²⁵ Perêṅge a hen i a nê mê ulê wulê pôn a sa megari a wô wo d̄iré sun gaṅ ba? ²⁶ Hena nêṅge ré naṅ wô lijn aṅa dê, dê bay ka hen iyôn ba, wô mi a kené sun wô sa tô ka baa hen ba? ²⁷ Berêṅge béé gesela ken gel, bay li jé ré men, bay li bargay kani ré a men, nijba en kelêṅge kelma Salomôn naṅ hini emê wori hen kôba, tôbe bargay dê kwo pôni wôni perêrji a hen né. ²⁸ Hena kalmê ka nono ka kemnêṅ yi hen aṅ kiya bay a uwoyé aṅ hen, Emen tôbiji bargay aṅ kenbay dema ôbi ré lê are béṅge ré ba? Ayi! gawrê ka ayê bôô woji naṅ hen. ²⁹ Sunêṅge wô ari emêṅge ré men, wô aṅaṅ yêṅge a ré a men. ³⁰ Are bay ka kêm hen na, bay henê Emen né a wogéji yôd yôd merênê liji tô ré hen, d̄iba kenbay ba, Ibareṅge hôn aṅa ken ôrijn doyriji hen. ³¹ Wogêṅge emê

iyére tori tumô dî aṅ are bay ka kêm hen ôbi a bêngge a sara a.»

Ari uné ka a naṅé ré

(Mt 6: 19-21)

³² «Kenbay ka ken yi môṅ gamgê kaṅé iyôṅ ka lôg tumôn a hen, harêṅge ré wôsa Ibareṅge genge wo dîré bêngge emê iyére tori. ³³ Kelêṅge aṅ ari uné kaṅge kêm aṅ ken bîriṅ baliyare naṅ larirji. Nanêṅge magela gemé lari woṅge wo a mênṅ né hen men, aṅgaṅ uné ka derômaran a ka a naṅé ré hen men, wôsa kirṅ bay ka hen na, ôbi gemsare a erê biṅ ya ré men, a beré kar ré a men. ³⁴ Wôsa kirṅ ka cirarem yiṅ ya na, ermé wom kôba, na kirṅ bay ka hen men.»

Gwosoy kwôlo gengṅ sa merê sa têê a

³⁵ «Tôbêṅge bargay kaṅ jé men, ken dî lampa tonṅe eṅge yôôd a men. ³⁶ Yêṅge mega manê ka mô gem hera wo ôbi iyére toji kirṅa ôbi a uwo tô kurô aṅa ré di kibi geré menba, bay bôl lew biri iyôṅ. ³⁷ Yi derê yi wô sa manê bay ka ôbi iyére toji sa aṅ uwonji geṅ. Na tu kwôlé a ené ena kelêṅge hen ôbi a tôbê bargay kaṅ jé aṅ biji bay merê tôṅ aṅ ôbi biji aṅgaṅ emê pôn pôn kêm. ³⁸ Hena ôbi ré sa na sa kirṅ ka jali, kibi kirṅ ka wôli a aṅa ré uwonji tu geṅ sa têrji a na, yi derê yi wô sarji. ³⁹ Ken hôn wo hena ôbi iyéy iyére henaṅ né hôn wulê wo gemsare era wô gemsari na, ôbi henaṅ ré déri sé bô ira ré. ⁴⁰ Kenbay kôba, ken mô sa têrṅge a wôsa ken hôn, nôbi Kema Gawra na sa naṅ wulê wo ken bi bônṅge sara hen né».

*Mana woŋ ôbi bô pôn naŋ kwo bôri wô wô
(Mt 24: 45-51)*

⁴¹ Menba, Piyêr kôl iyôŋ ba: «Kelma, ju kôl gwosoy kwôlê bi wo hen iyôŋ na wô sarni laba, na wô sa bîjé kêm dî ba?»

⁴² Menba, Kelma kôli iyôŋ ba: «I a na ôbi gemé are woŋ ôbi bê kwôlê men, ôbi tu melênê a men wo ôbi iyéyri a dîri ré bô sa ari upéri men, sa bay jé kari men, ré biji emê wo sa pôn pôn kêm naŋ wulêri men, tayriri men ba? ⁴³ Yi derê yi wô sa mana bi wo hen wo ôbi iyéyri sa aŋ uwonni li jé wori bi wo hen iyôŋ. ⁴⁴ Na tu kwôlê a ené ena kelêŋge hen, ôbi a dîri berê sa ari upéri kêm. ⁴⁵ Nîjba, hena mana bi wo hen ré kôl iyôŋ ba: <Gel, ôbi iyéyren baa aŋê tô> aŋ sê manê naŋ kalmê kaŋ bay jé men, ôm men, yi men aŋ kwoyiŋ a men na, ⁴⁶ ôbi iyéyri a sa naŋ wulê wo ôbi bu sa têri ré hen aŋ ôbi a liri bisijne men, ôbi a gili gusiŋ a men, mega bay gilij bay lê are naŋ bô pôn né gusiŋ hen iyôŋ.»

⁴⁷ «Mana wo hôn bô geyé wo ôbi iyéyri aŋa ré bu sa têri ré men, li are bîj naŋ bô geyé wo ôbi iyéyri bi wo hen né men na, a upé sêê damaŋ.

⁴⁸ Nîjba, kwo hôn né aŋa ré li aŋga nê sêê na, bay a sêri lôg. Kwôni wo bay biri are gaŋ ba bay a hô engereri damaŋ a men, kwo bay biri are gemé damaŋ ba, bay a hô engeré damaŋ a men.»

Wô mi a Jésu ré era sa terare a na ba?

⁴⁹ Menba, Jésu kôl iyôŋ ba: «En era sa terare a na, na naŋ tare. Aŋ en denŋa damaŋ bi hende ré enge nîj. ⁵⁰ Na batêm to bay a lên, batêm hende

to hen na gusij to lèn. Añ en anje kwôy wo bay a lèn batêm hende to hen. ⁵¹ Ken erem yañ ba, ré na bô jalê a ené erañ sa terare a nà? En en, na bô jalê a ené erañ sa terare a nà ré, niñba na kariñare. ⁵² Wôsa ayij tôri haw hen, hena bijé ré bay bô ira ba, bay a kariñ ka subu hen a bij tôrji men, ka wôô hen kôba a bij tôrji. ⁵³ Iba kema a kariñ nañ kemari men, kema a kariñ nañ ibari men, yo mône a kariñ nañ môjne men, môni iyore a kariñ nañ yore men, kariñare a yé perê iyore a nañ maare a a men, perê maare a nañ tu a men.»

⁵⁴ Jésu hô kôlij kwônê bijé iyôn ba: «Kirijna ken gel emen yé si kini kuriñare tare ba, ken kôl iyôn ba: «Emen a uwôngê» menba, yi hen tiri a men. ⁵⁵ Men, kirijna ken gel kal guro si tô emen menba, ken kôl iyôn ba: «Kirij né uwoyé» menba, kirij bay ka hen uwoy tiri a men. ⁵⁶ Kenbay bay kelê kwôlê kibrijji wôô wôô hen, ken hôn gengé anja sa terare a nà nañ ka derômarañ a hen iyôn menba, wô mi a kené hôn wulê wo ken mô ya hen né ba?»

⁵⁷ «Men, wô mi a kené hôn derê tu anjan derôre ré ba? ⁵⁸ Hena jeré ôrij nañ ôbi barem kibi bay jerê kwôlê a na, li bi kwôlê wonje bij pa dema kené bij ligi bay jerê kwôlê a tô. Réba ôbi a ôrij nañ ju kibi ôbi jerê kwôlê wo dami a men, ôbi jerê kwôlê wo dami bi wo hen a ôrij nañ ju bij asgarnê añ bay a uwôlem dangay a. ⁵⁹ En kôlem, hena ré na selé a baa kôba, já têbê kerê iyôn iyôn dema bay réé uwôlam ta tô.»

13

Dô wo ken dī jé lêrenge wo habij hen baa ré ba, ka ma

¹ Wulê bi wo hen na, ßijé ka pôni era sa kôlij Jêsu kwôli ßijé ka Galilé ka pôni ka *Pilât na bi bay na dirji sa wulê wo bay lij sarga woji hen. ² Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «Ken erem mega wo ßijé ka Galilé bay ka hen ré li têrij dê ka baa kêm hen, aña bay ré liji hen iyôn ba? ³ Eñ eñ, na iyôn né, nijba, en kelênge hena kené bul hal wonje ré ba, ka mênê hen iyôn men. ⁴ Men, ßijé ka môj kibi marge ka iyére to dami to Silowé tij añ dirji kêm hen ba, bay li têrij dê tô ßijé ka Jérusalêm a kêm ka baa hen ba? ⁵ Eñ eñ, na iyôn né, en kelênge hena kené bul hal wonje ré ba kenbay kôba, ka mênê kêm gelij hen iyôn men.»

Gwosoy kwôlo gengij sa tôgôre to yêere nañ

⁶ Menba, Jêsu kôlji gwosoy kwôlo pôni kôl iyôn ba: «Gawra wo pôni ôrij nañ gurô tôgôre bô yagê tijador tori a, ôbi era ðiré sa karê yêere menba, ôbi uwôn né. ⁷ Menba, ôbi kôlij ôbi gemé yagê tijador na iyôn ba: «Elê subu nij wo en era wô karê yê tôgôre hende to hen nijba, en uwôn né. Dere jô añ. Wô mi a hende ré mênê néé terare añ ba?» ⁸ Nijba, ôbi gemé yagê tijador na kôli iyôn ba: «Kelma, ðere hen iyôn elê wo na a, añ na beré tôre men, na bê kañ lari a a men. ⁹ Dô ré ba, elê wo era hen hende a yê tô. A hena hende ré yê ré nij ba, ju dere jô ham nij.» »

Jésu berare iyore toɲ hende merayê naɲ sa merê ta

¹⁰ Wulê wo pônî a na, na sa merê ta a, menba, Jésu geliɲ bîjé are bô *iyéy dapare to pônî a.

¹¹ Kirîɲ bay ka hen na, iyore to pônî to tunu to habîɲ lere meray li elê môj kibi marge denge tôɲ kwôy dîba nê m derê sare ta ré. ¹² Kirîɲa Jésu gele menba, uwôgere aɲ kôle iyôɲ ba: «Iyore merayê woré dôriɲ sarê.»

¹³ Ôbi uwôl kôbri sara menba, kirîɲ bay ka hen na, hende dô sare ta aɲ heram Emen. ¹⁴ Kelma ôbi sa iyéy dapare hende to hen, bôri tari sa aɲga Jésu li a naɲ sa merê ta a hen, menba, ôbi kôliɲ kwônê bîjé iyôɲ ba: «Wulê woɲ liɲ jé na, na jii, na bô wulê bi wo hen a kené era bi bay ré berarêɲge dîba na naɲ sa merê ta a ré.»

¹⁵ Menba, Kelma uwôli sara iyôɲ ba: «Kenbay kaɲ bay kelê kwôlê kebrenge wô wô hen, kwônî pôn perêɲge a hen, naɲ sa merê ta a dô kelba wori réba kura wori tô gwogel a ôriɲ biri kam né ba? ¹⁶ Iyore hende to hen kôba, na kuɲga *Abraham to Sidan gele gusiɲ kwôy elê môj kibi marge hen ba, ken gey bi ené dôre bô lemnare to Sidan a ré wôsa ré na merê ta a ba?»

¹⁷ Kwôlê bi wo Jésu kôl hen na, bay bayriri kê m tayre diji menba, tô kwônê bîjé ka baa hen, li yi derê wô sa aɲga dô dê kirîɲ ka ôbi li kê m hen.

*Gwosoy kwôlo gengiɲ sa gusiɲ siwre
(Mt 13: 31-33, Mk 4: 30-32)*

¹⁸ Jésu kôl iyôɲ ba: «*Emê iyére to Emen ba, na gengére naɲ mi pôn ba? Na ba, na ayê na mi geliɲ ba? ¹⁹ Emê sa iyére to Emen na yi mega

gusij iluw iyôn. Kirija kwôni ci bô yagê wori a na, ôbi si men, d̄ubu aṅ yi gurô aṅ ciré ka derômaran a kêm sa li gwoné woji ya.»

Gwosoy kwôlo gengij sa wubere

²⁰ Jésu kôl iyôn ba: «Emê iyére to Emen ba, na gengére nan mi pôn ba? ²¹ Emê iyére to Emen hende to hen yi môṅ wubere to dê to iyore ay polij nan kurman kuré kwôrô subu menba, liji sôr iyôn.»

I a sé bô emê iyére to Emen ba?

²² Jésu ô nan sa iyére men, sa kam iyére men, gelij b̄ijé are aṅ bu geré na wô erê Jérusalêm a. ²³ Kwôni wo pôni kôli iyôn ba: «Kelma, hen ba, b̄ijé còb iyôn a uné gelé d̄é?» Menba, ôbi kôlji iyôn ba: ²⁴ «Masêṅge ken si ira si kibi geré wo yêêri, wôsa en kelêṅge b̄ijé kwône a wogé ciré sé ira nijba, bay a nê mê ré.»

²⁵ «Kirija ôbi iyéy iyére a hena legé kermij na, hena kené baa nô ba, ken hôn wo ka dê kermij dô dô aṅ ka uwôlêri kelé iyôn ba: <Kelma, Kelma bôl béni men.> Menba, ôbi ulêṅge sara iyôn ba: <En hôn kirij ka ken henan ya hen né.>

²⁶ Menba, ka kelé iyôn ba: <Na nini ôm men, yii a men nan ju ré ba? Na ju gelij b̄ijé are peré iyére toni a ré ba?> ²⁷ Menba, ôbi a ulêṅge sara iyôn ba: <En kelêṅge ené hôn kirij ka kené henan ya hen né. Erêṅge yeṅ kenbay bay lê habré.>

²⁸ Ka sômê men, emnê kapneṅge mêêrê, mêêrê a men, kirija ka gelé Abraham, Isak, nan Jakwôb nan bay kibi Emen kêm bô emê iyére to Emen a menba, kenbay bay a bêṅge aṅ nô. ²⁹ Aṅ gawré

a hena si tô emen men, kini kurijpay tare a men, sa kôbi maa naŋ sa kôbi gusurô aŋ a daŋji kibi gwoy emê a bô emê iyére to Emen a. ³⁰ Men, ken hôn wo ðijé ka pôni ka ðebe tumô haw hen na, a yé ka cêgi men, ka ðebe cêgê haw hen a yé ka tumô men.»

Jésu bar wô Jérusalêm
(Mt 23: 37-39)

³¹ Kirij bay ka hen na, *Parisijênê ka pôni era ligi Jésu a kôli iyôn ba: «Erêŋ kirij ka na, wôsa *Hérôd gey ðiré derem.»

³² Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Ô ken ô kôljin mungôre bi wo hen iyôn ba: <Kemnêŋ en dage tunu to habij bô ðijé men, en berare bay ômpare men, kiya na lê hen iyôn a menba, daŋ to hen, na deré kibi jé wupê.> ³³ Nijba, kemnêŋ en bu na geré wupê men, kiya men, daŋ to hen a men, wôsa bi *ôbi kibi Emen na, dé wo bay ré diri wolé ré nijba, Jérusalêm a ði.»

³⁴ «Bijé ka Jérusalêm, ðijé ka Jérusalêm, kenbay ka ken duu bay kibi Emen men, ken gôbe ka bay jéji legerŋge a hen duu naŋ jerew a men, têê kwône en woge ené dayêŋge môŋ tôôre daŋ sa kamne tô mesérére a iyôn nijba, ken gey ré.

³⁵ Dô, haw hen na, Emen a derê kôbri aŋ déŋge sa iyére tonŋge kôbreŋge a. Na tu kwôlé a ené ena kelêŋge hen, ka gelen ré nij kwôy wo wulêri a nême aŋ ka kelê: <Terê kibi yi sa kwo era naŋ hini Kelma.> »

14

Jésu berare ôbi ômpare naŋ sa merê ta a

¹ Wulê wo pône a na *sa merê ta a menba, bay uwôge Jêsu ré ô emê are iyé ôbi sa Parisinêné wo pône a. Ka mô kibi gwore a naɲ dī hen na, bôri jê jê. ² Kirin bay ka hen na, gawra wo pône mô ya, na kwôni wo yiri uwôyrê. ³ Menba, Jêsu engere *bay derê tô tô to Emen naɲ *Parisinêné iyôn ba: «Tôô kôl kwôni ré berare kwôni sa merê ta a, laba iyeɲ ba?»

⁴ Menba, bay uwôli kwôlê wôni sara ré. Menba, Jêsu ay ôbi ômpare bi wo hen berareri aɲ kôli ré ô in. ⁵ Menba, ôbi bul si ligi bɲé aɲ engereji iyôn ba: «I a naɲ kemari réba kelba wori kurin a kelma aɲa ré erê ayêri lew ré, wôsa ré na sa merê ta ba?»

⁶ Menba, bay nêni ulêri kwôlê wôni sara ré.

Gwosoy kwôlo gengin sa kini merê tumô kini gerê a

⁷ Jêsu kôlin megêri kergê bay ka hen gwosoy kwôlo pône, wôsa ôbi gel wo kwôni wo era ba, say na kirin ka tumô a dema ré môrin menba, ôbi kôlji iyôn ba: ⁸ «Kirina kwôni uwôgem kini gerê na, say kini merê ka tumô dema jeré môrin a ré, wôsa bay ma uwôgê kwôni wo dami wo dêni tô. ⁹ Aɲ ôbi wo uwôgênge hen a kôlem iyôn ba: <Diri kirin.> Menba, já hena naɲ tayre hen erê merê geré. ¹⁰ Ninba, hena kwôni ré uwôgem kini gerê ley na, ô ju ô merê geré kelôg aɲ bi kwo uwôgem hen era sa kôlem iyôn ba: <Melanɲen, hena ju era tumô a na dī.> Hen iyôn na, a yé yi yéé wom tu bɲé kêni ka ôbi uwôgaraji hen. ¹¹ Wôsa kwôni wo dô sari ta ba,

bay deréri tòn nɪɪba, kwo dôbe sari ba, bay a biri derê sari ta men.»

¹² Menba, Jésu kôlɪɪ gawra wo uwôgaji hen iyôn ba: «Kirɪɪna ju uwôge bɪɪné wo emê na, uwôge milɪɪnê ré men, yêɪnê ré men, balêɪm ré men, bay upé kaɪɪ bay kwam hen né a men, wôsa bay kôba, a herê uwôgem gônɪɪɪ tu uwôgê wo ju uwôgeji hen, aɪɪ hô têbem merênê wom ta. ¹³ Nɪɪba, kirɪɪna ju uwôge bɪɪné wô emê naɪɪ sa geserê na, uwôge bay nimré men, bay merayê men, bay moré men, bay tu tɪɪɪ a men. ¹⁴ Aɪɪ já upé yi derê wôsa bay nêɪm uwôgemare gônɪɪɪ tu ré, aɪɪ Emen a sa têbem sa kôm wulê wo bɪɪné ka li are derôre a jɪɪɪ kirɪɪɪ sé kamɪɪné hen.»

Gwosoy kwôlo bay nimré ka gase hôlmê bɪɪné ka bay uwôgeji hen
(Mt 22: 1-10)

¹⁵ Kirɪɪna Jésu kôl hen menba, gawra wo pônɪ perê bɪɪné ka ôbɪ uwôgeji hen kôlɪ iyôn ba: «Yi derê yi wô sa kwônɪ wo ôɪm emê bɪ wo hen bô *emê iyére to Emen a.»

¹⁶ Menba, Jésu kôlɪ iyôn ba: «Gawra wo pônɪ dɪa lê anɪaɪɪ emê menba, ôbɪ ré uwôgerê bɪɪné kwône. ¹⁷ Kirɪɪna tay emê nêɪm menba, ôbɪ jé mana wori ré ô kôlɪɪɪ bɪɪné ka ôbɪ uwôgeji hen iyôn ba: <Eranɪe hanɪe nɪɪ, wôsa emê na kô nɪɪ.> ¹⁸ Menba, bɪɪné bay ka hen, kaɪɪɪ pôn pôn kêm. Kwo tumô kôlɪ iyôn ba: <En kel yagê wo kerbay aɪɪ na erê ô gelé dɪba na bɪɪɪ né, dɪ bôm jal.> ¹⁹ Kwo dɪanɪɪ kôl iyôn ba: <En kelo kelbê môj aɪɪ na erê séléjɪ gelé dɪba, na bɪɪɪ né, dɪ bôm jal.> ²⁰ Kwo dɪanɪɪ kôl iyôn ba: <En gô iyére haw

dîba, na erê ré.> ²¹ Mana bi wo hen bulo hera sa kôlij ôbi iyéryi kwôlo bay kelari hen. Menba, bôri tari menba, ôbi kôlij mana wori iyôn ba: <Ô haw hen gêgêr a men, tô geré a a men ju ô uwôgera bay nimré men, bay merayê men, bay tu tij men, bay moré a men.> ²² Mana bi wo hen ô aḥ hera sa kôli iyôn ba: <Kelma, nini uwôgeraji mega wo ju kelêni hen iyôn, nijba, kirij hô baa ya sôn.> ²³ Ôbi kôli iyôn ba: <Hô hô geré wo ô si nono hen men, ô si bô yagê hen uwôla bijné bi ré era aḥ bi bô iyére tijê ré wôn dô. ²⁴ Wôsa en kelênge kwôni pôn perê ka na en uwôgeji tumô hen, a hebé emê wujê bi wo hen kibri a ré.> »

Déj ari uné kêm aḥ wô erê tô Jésu a

²⁵ Kwônê bijné bu geré naḥ Jésu menba, ôbi bul kôlji iyôn ba: ²⁶ «Hena kwôni ré gey era legen a aḥa ré gey ibari dên men, gey yori dên men, gey tamni dên men, gey kamni dên men, gey yêneri dên men, gey yiri gaḥ dên a men na, a nê mê yé ôbi tôn bijné. ²⁷ Kwôni wo ay gurô tagelê wori aḥ ôrij tôn a ré na, a nê mê yé ôbi tôn bijné. ²⁸ Na i a perêrḥge a hen, hena ré gey dé iyére to dami ba, a merê tôḥ gengé ari lêêre kêm gelé hena ré nê mê lê kerê dema ré ay tôre tô ré ba? ²⁹ Hen iyôn né ba, tôre a dijn mera menba, dére a gelê taa aḥ bijné gel hen iyôn menba, bay a ayrêri. ³⁰ Aḥ bay a kelê iyôn ba: <Gel, gawra ay tô dé iyére menba, nê mê dé kerê ré yi hen!> ³¹ Réba kelma wo yôn a kirija dâ lê kumbul naḥ kwo dḥngi ba, a gelé na ba, naḥ gawrê dubu môj ba, ré nê mê lê kumbul naḥ gawrê dubu tôre wôô ba, ré ba? ³² A hena ôbi ré bô mega dîré nê mê

ré na, kirija kwon ôbi bayri hen ba, kelan tô ba, ôbi jé gawrê kari ô enjeré bi ciré bijn tôn né ba? ³³ Iyôn na, hena kwôni perêrŋge a hen, né đén ari unéri kêm né ba, a nê mê yé ôbi tôn né.»

Dôre to geraŋ né

³⁴ «Dôre na aŋga dôri, nijba, hena hende to hen ré geraŋ ré ba, bay a lere iyeŋ a ré herê geraŋgê hôriŋ ba? ³⁵ Kwôni a lij ani ré nij, dô wô terare ré men, wô bê a sa kaŋ lari a ré a men, bay a bêt na bêtare đô mera. Kwo mari ya, aŋa ré gey toyé kwôlê bi wo hen ba, bi toy.»

15

Jésu naŋ bay têriŋ

¹ *Bay engé wôgê naŋ bijné kaŋ bay lê têriŋ eraji ligi Jésu a kêm wô toyé kwôlê wori. ² Menba *Parisijnêné naŋ bay derê tô tô to Emen ŋamniŋ kôl iyôn ba: «Gawra wo hen, fu bay têriŋ yiri a men, ôm are naŋ ci a men!»

Gwosoy kwôlo gengiŋ gemga wo ge kay aŋ bay hô uwonni

(Mt 18: 12-14)

³ Menba Jésu kôlji gwosoy kwôlê kôl iyôn ba: ⁴ «I a perêrŋge a hen aŋa ré naŋ gamgê arew aŋa kwo pônî ré ge kay aŋa ôbi ré dé ka tôre deŋgêse kibi deŋgêse hen nono aŋ erê wogé kwo pôn bi wo ge kay hen kwôy wo ôbi a uwônijni ré ba? ⁵ Kirija ôbi uwonni na, ôbi ayari da a tôri a naŋ yi derê. ⁶ Aŋ kirija ôbi eraŋ uwon ba, dayrê miljêri men, bay kwari a men, aŋ kôlji iyôn ba: «Lêŋge yi derê naŋ en, wôsa en uwôn

gemga wupê wo na ge kay hen nij.» » ⁷ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «En kelênge, na hen iyôn a yi derê ré yé derômaran a wô kibi ôbi têriñ pôn nêñ wo bul cêgeri bij têriñ tori, dê ka tôre dengêse kibi dengêse kan bay lê anğan derôre ka ôriñ doy belé cêgereji bij têriñ toji ré hen.»

Gwosoy kwôlo gengij sa selé to kuriñ kay an hô uwônij

⁸ «Iyore to yôn a nan selé môj ana ré to pônî ré kuriñ kay ana hende ré dé tare bô lampa a men, labê bô iyére men, kibê kirij kwôy wo hende uwônij selé tore hende to hen né ba? ⁹ Kirijna hende uwôn menba, dayrê milnére nan bay kware an kôlji iyôn ba: «Lênge yi derê nan en wôsa en uwôn selé tijê to na kuriñ kay hen nij.» » ¹⁰ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «En kelênge, na hen iyôn a manê ka Emen ré lê yi derê wô kibi ôbi têriñ pôn nêñ wo bul cêgeri bij têriñ tori.»

Gwosoy kwôlo gengij sa kema mana wo ge kay an bay hô uwônî

¹¹ Jêsu hô kôl gwosoy kwôlo danganî kôl iyôn ba: «Gawra wo pônî nan kamni kan imjê wôô. ¹² Kwo dê kôlij ibari iyôn ba: «Iban, ben anğan cibré ka ju genge lê jeré ben kirijna tum né nan hen.» Menba, ibarji céji are bay ka hen. ¹³ Sem cêgi are bay ka ôbi uwôn hen menba, ôbi kelép anğari bay ka hen an henan nan larirji ôriñ kelañ sa iyére to danganî a ô mênê are bay ka hen kan an sa anğan iyôn tôñ a. ¹⁴ Kirijna ôbi mênê are bay ka hen kan kô nij na, kurôn wo dami kuriñ sa terare hende to ôbi ô ya hen, menba,

nimrére kurij̄n upéri hare nij̄n. ¹⁵ Ôbi ô engeré jé, iyé gawra wo pôni wo sa terare hende to hen a menba, gawra bi wo hen jéri ô gemé gwôsij̄nô nono. ¹⁶ Bôri gey emê an̄ga gwôsij̄nô ôm hen nij̄nba, kwôni biri ré. ¹⁷ Ôbi erem dé dé an̄ kôl iyôn̄ ba: «Bay lê jé na yere iyen̄ iyé iban a ôm emê gôlj̄i tôn̄ an̄a nôbi kurôn̄ ré deren na men ba? ¹⁸ Na erê ligi iban a, an̄ na kôli iyôn̄ ba: «Iban, en li têrij̄n nan̄ Emen men, nan̄ ju a men. ¹⁹ En nê̄m wo jeré uwôgen kemam ré nij̄n. Nij̄nba, ju bôren mega ôbi lê jé wom iyôn̄ dî.» > ²⁰ Ôbi hena ô ligi ibari a.»

«Kirij̄na ôbi baa kelan̄ tô menba, ibari gili menba, bô tu na tori an̄ ge jô kwini an̄ biri pêb a kabrêri a. ²¹ Menba, kemari kôli iyôn̄ ba: «Iban, en li têrij̄n nan̄ Emen men, nan̄ ju a men. En nê̄m wo jeré uwôgen kemam ré nij̄n.» ²² Nij̄nba, ibari kôlij̄n manê kari iyôn̄ ba: «Eran̄ge nan̄ bargay ka dôri lew ken tôbri men, dôbên̄geri gaman̄ kôbri a men, garbê têri a a men. ²³ Buron̄ge kema kelba wo uwor dô hen, ken duu na emên̄ge lij̄ yi derê, ²⁴ wôsa keman wo nà ná, yi mega na ré ma iyôn̄ an̄a ré hô gôl hen men, ôbi na ge kay nij̄nba, en uwon̄ni.» Menba, bay ay tô lê yi derê.»

²⁵ «Kemari wo iyêri ré baa nono. Kirij̄na ôbi uwo d̄a nan̄ iyére menba, toy né deré men, wôrê men. ²⁶ Ôbi uwôge mana wo pôni engereri mi a ré lê are ba? ²⁷ Menba, mana bi wo hen kôli iyôn̄ ba: «Na yê̄nem a uwo an̄a ibam né duu kema kelba wo uwori hen, wôsa ôbi ré uwo nan̄ derêri.» ²⁸ Menba, bôri tari an̄ ôbi gey erê ira ré. Nij̄nba, ibari so sa uwôlêri. ²⁹ Menba, ôbi

kôlij̄ ibari iyôŋ̄ ba: «En li jé naŋ̄ ju elê kwône, niŋba, sa pôn̄ iyôŋ̄ kôba, en na kwôlê kem a ré. Men, kema kwa wôni iyôŋ̄ kôba, ju ben en duu lij̄ yi derê naŋ̄ milŋên né a men. ³⁰ Niŋba, kirija kemam wo hen wo na pô aŋgam ô mênê aŋ̄ sa yébé hera menba, ju duu kema kelba wo uwori hen biri.» ³¹ Menba, ibari kôli iyôŋ̄ ba: «Keman, jôbi ju mô naŋ̄ en kwôy kwôy men, aŋgarê kêm na kam a men. ³² Niŋba, dô bi na emêŋge men, na lêŋge yi derê wôsa yênem wo nà ná, na ma aŋa ré hô gôl hen men, ôbi na ge kay aŋ̄ en hô uwor̄ni.» »

16

Gwosoy kwôlo gengij̄ sa ôbi gemé are woj̄ ôbi gwosore

¹ Menba, Jêsu kôlij̄ bay tôri iyôŋ̄ ba: «Gawra woj̄ ôbi upé wo pôn̄i ôrij̄ naŋ̄ ôbi gemé upé wori bi wo hen. Bay ô kôli ôbi gemé upé wori bi wo hen ré mênê aŋgari. ² Menba, ôbi jé uwôgari aŋ̄ kôli iyôŋ̄ ba: «En toy kwôlê gaŋ̄ gengij̄ sam. Gelen tô aŋgarê na gelé wôsa já yé ôbi gemé aŋgarê ré niŋ.» ³ Menba, ôbi gemé aŋgari bi wo hen, kôl bôri a iyôŋ̄ ba: «Na lê iyeŋ̄ a ôbi iyéren ré dagen kini jé na ba? Yagê ré néén nêm né. Erê dôsê ré dii tayre. ⁴ En hôn aŋga na lê, aŋ̄ kirija ôbi dagen bô jé ba, bi biŋé ka pôn̄i beren a yirji a.» ⁵ Ôbi jé uwôgerê biŋé ka telare sarji a hen pôn̄ pôn̄ aŋ̄ ôbi eŋgerij̄ kwo tumô hen iyôŋ̄ ba: «Telare to gawra wupê na iyeŋ̄ sam a ba?» ⁶ Ôbi uwôli sara iyôŋ̄ ba: «Na todelen̄ weŋ̄ olibiyé arew.» Ôbi gemé are bay ka hen kôli iyôŋ̄

ba: <Gel, magtubu tom a nà, mô tôṅ lew aṅ ju mène kwo cay hen aṅ ju dī ré na tôre bay.> ⁷ Ôbi hô engere kwo ðaṅgi iyôṅ ba: <A jôbi tom na iyeṅ ba?> Ôbi uwôli sara iyôṅ ba: <Na sewal kaw arew.> Ôbi gemé are bay ka hen kôli iyôṅ ba: <Gel, magtubu tom a nà, mô tôṅ lew ju mène kwo cay hen aṅ ju dī ré na tôre marge.> ⁸ Menba, ôbi iyéy are na, den ôbi gemé are woṅ ôbi benare bi wo hen, wôsa ôbi li are naṅ gwosore. Ôbi a, bīné ka sa terare a nà ré melên naṅ megêrji dé ka mô kirij ka perañgi a hen.»

⁹ «Hena kené ôrij naṅ ari upé ka sa terare a nà ná, ken berij baliyare naṅ bīné aṅ kirijna ari upé bay ka hen naṅ nij ná, bay a beréṅge yirji a kirij ka yi naṅ kwiniji hen. ¹⁰ Kwôni wo cube tiri sa aṅga dê ka yi kôbri a hen na, ka mêêy kôba, ôbi a cibé tiri tôre a hen iyôṅ men. Nijba, kwo cube tiri tô ka dê dê a naṅ geréri ré na, ka mêêy kôba, ôbi a lê naṅ tô geréri ré iyôṅ a. ¹¹ Hena aṅgaṅ upé ka sa terare a na kôba, ken li naṅ gerérji ré hen ba, i a béṅge gemé aṅgaṅ upé kaṅ tiri hen ba? ¹² Hena kené gem aṅga kwôni wo ðaṅgi dô ré hen ba, i a béṅge kaṅge kaṅ yernge ba?»

¹³ «Mana pôn nêṅ a lê jé bij bay iyéyri wôô ré: dô ré ba, ôbi a tôrjê kwo pôn aṅ perij kwo pôni, réba a dé yiri yi kwo pôni a aṅ kaṅê kwo pôni. Ka nê mê lê jé bij Emen men, gursu a men né.»

*Kwôlo gay gay wo Jésu kôl
(Mt 11: 12-13, 5: 31-32, Mk 10: 11-12)*

14 *Parisijnêpê ka gey gursu gañ hen toy kwôlê bi wo kêm hen iyôn menba, ayrêji Jésus.

15 Menba, Jésus kôlji iyôn ba: «Kenbay ken li yerŋge môñ ðijné kañ derôre iyôn tu gawré nijba, Emen hôn bônŋge, aŋga gawra bô mega aŋga dami hen na, tu Emen a ba, na aŋgañ ijamê.»

16 Menba, Jésus hô kôlji iyôn ba: «Tôô to *Moyis nañ kwôlo bay kibi Emen na, na aŋga ðijné na lij jé mera kwôy sañ sa Ja ôbi lê batêm a. Añ ayiñ tôri kiriñ bay ka hen na, béré kwôli *emê iyére to Emen uwôlij añ gawra wo yôn yôn ba, woge sé bôô nañ néri. 17 Derômarañ nañ sa terare a dêji jerê lew, nijba ani ka tôô ka dê iyôn ley, kam aŋga cibij dê dê sara hen ley, ka a dôrij añ ba nañ kwôy.»

18 «Kwôni wo dage tamni añ engij to daŋgi na, ôbi yij na yijare toñ têrij hen men, kwôni wo eŋge iyore to kurôre dagere hen kôba, ôbi yij na yijare toñ têrij hen a men.»

Gwosoy kwôlo gengij sa ôbi uné nañ Lajar

19 «Sa pôn gawra wo pôni na ôbi uné. Ôbi tôbe bargay ka gararji mê mê men, sônrij dô a men. Sa pôn pôn bô iyére tori a na, na emê nañ yi derê.

20 Lajar na ôbi nimré wo yiri kêm yi iyare men, kini merêri na kibi iyé ôbi uné bi wo hen a. 21 Ôbi gey emê habelê kwô wo herij tô kibi ôbi uné hen, nijba, ôbi uwôn né. Garê kôba era sa lê tu iyare tori hende to hen men. 22 Ôbi nimré bi wo hen ma añ bay emni menba, manê ka derômarañ sa ay tini ôrij ligi *Abraham a. Ôbi uné kôba ma men añ bay emni. 23 Kini merê bay temare a,

kirija ôbi mô bô gusij a menba, ay tiri menba, gel Abraham nañ Lajar kwari a. ²⁴ Menba, ôbi jô gura kôl iyôñ ba: <Iban Abraham, bô tu ña tiné añ jé Lajar ô dôbê kema kôbri bô kam a añ era sa jalij tôn wôsa en gelij gusij bô tare a na.> ²⁵ Menba, Abraham kôli iyôñ ba: <Keman, erem mega wo na jeré mô bô ari uné a, kirija na ju bañ sa terare a nà, menba, Lajar ba, na môrij bô nimrére a añ haw hen, bay jal bôri nà, menba, jôbi ju mô bô gusij a men. ²⁶ Men, perêrñge kenbay a nañ nibay na, iyom wo dami yi ya añ kwôni wo gey hena si ligirni wô erê unéñge ba, a nê mê ré men, kwo hena si legerñge wô era si ligirni kôba, a nê mê ré a men.> ²⁷ Ôbi uné na, kôli iyôñ ba: <En uwôlem iban, jé Lajar iyé iban a ²⁸ wôsa yê nê n baa bay ya, bi ré ô kôlji bi bay ré era kirij kañ gusij ka en môrij ya nà ré.> ²⁹ Menba, Abraham kôli iyôñ ba: <Magtubu to Moyis nañ to bay kibi Emen yañ ya, bi bay bi kwôlê sara.> ³⁰ Ôbi hô kôli iyôñ ba: <Enj en, nê mê né tô iban Abraham, hena kwôni wo ma ré hô ligirji a ba, bay a uwôlê bô jalê sa têrij lêreji a.> ³¹ Menba, Abraham kôli iyôñ ba: <Hena bay ré toy kwôlê kibi Moyis a nañ kibi bay kibi Emen ré ná, hena kwôni wo may ré ji si kampê kôba, bay a toyé kwôlê kibri a ré.> »

17

*Jésu yêge ma bay tôri gengij sa are kwône
(Mt 18: 6-9,21-22, Mk 9: 42, Mk 11: 22-26)*

¹ Jésu kôlij bay tôri iyôñ ba: «Are kwône ka a lê añ gawra a lij têrij môj môj. Nijba, gusij yi

wô kwôni wo li aña megari ré kurij hen. ² Hena bay ré hari keram wo dami a tôri a, aña bay ré uwôli a bô cér a, kôba, na anğa dê gôlij gusij to Emen a sa gili hena ôbi ré li kwo iya wôni ré kurij. ³ Debênge sa têrñge a.»

«Hena yênem ré li têrij nañ ju ba, ju kôli, hena ôbi ré uwôlem bô jalê ba, ju dî bôm jal sari a. ⁴ Men, hena tu tare pôn a ôbi ré li têrij nañ ju têe jurgem aña têe jurgem iyôn a ôbi ré uwôlem bô jalê na, ju dî bôm jal sari a.»

⁵ Bay jé kôlij Kelma iyôn ba: «Bi bi ayê bôb woni ô tumô.» ⁶ Kelma kôl iyôn ba: «Hena henañ ayê bôb wonje ré dê mega gusij siwre iyôn aña henañ kené kôlij gurô wo hen iyôn ba: «Dôrij nañ hanêm ju ô débé bô cér a» na, ôbi a bê kwôlé sara.»

Jé wo mana a lê

⁷ «I a perêrñge hen a, ré ôrij nañ mana wo uwo tô yagê ley, tô gemé lari a ley ba, a kôli iyôn ba: «Era lew ju sa ôm are ba?» ⁸ Ôbi a kôli na iyôn ba: «Ô ju ô lê emê ben, tôte bargay kañ cé emê aña kirija na emê men, yê men, nij na, jôbi ju ô emê men, yê men, ham nij ré ba?» ⁹ Hen ba, bay diini wô jé bi wo bay kôli ré li hen ba? ¹⁰ Kenbay kôba, kirija ken li anğa kêk ka Emen kelênge kené li hen na, kelênge iyôn ba: «Nina bay jé dên iyôn nini li anğa Emen kelêni niné li mera.» »

Jésu berare bay terbare môj

¹¹ Jésus ay si jengê Samari nañ Galilé wô erê Jérusalêm. ¹² Kirija ôbi bij sa iyére to pônî a menba, bay *terbare môj jôrji kwini. Bay dëbu

sêd wolé. ¹³ Bay kôli kaŋ a ta kôl iyôn ba: «Rabi, Jésu, bô tu na toni men.»

¹⁴ Menba, Jésu gelji menba, kôlji iyôn ba: «Ô ken ô gelij bay bê kwôbe yerŋge bi ôbi hôn wo kené berare.» Kirija bay ô menba, bay berare.

¹⁵ Kirija kwo pônî gel wo đîré berare hen iyôn menba, bulo hera heram Emen naŋ tôri to dami.

¹⁶ Ôbi jubu gubari dij kwini tôŋ tumô Jésu a liri dosé, gawra bi wo hen na, na kwo Samari.

¹⁷ Menba, Jésu engereri iyôn ba: «Ken berare môj kê m né ba? Menba, ka deŋgêse hen yôn ba? ¹⁸ Kwônî pôn iyôn perê ka deŋgêse a hen erem wô heramê Emen né: aŋ na kerga wo nà, a hera mera!»

¹⁹ Menba Jésu kôli iyôn ba: «Hena ta ju ô. Ayê bôwom berarem.»

Sa wo emê iyére to Emen

(Mt 24: 3-42)

²⁰ Menba, *Parisijêpê engererij Jésu iyôn ba: «Wulê wo yôn a emê iyére to Emen hende to hen ré saŋ ba?» Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Emê iyére to Emen a sa mega aŋga ken gel naŋ turnge hen né. ²¹ Kwônî a kelê: <Gel, ôbi a nà>, <ôbi a yaŋ> hen iyôn né. Henêŋge wo emê iyére to Emen ré perêŋge a nà nij.»

²² Menba, Jésu kôlij bay tôri iyôn ba: «Wulê wo era hen na, ka ôrij doyi gelen nôbi *Kema Gawra sa pôn nêŋ iyôn haŋge kôba, ka gelen ré. ²³ Menba, bay a kelêŋge iyôn ba: <Ôbi ná nà>, <ôbi ná yaŋ.> Erêŋge ré men, ken jaar ré a men. ²⁴ Wôsa kirija emen wulaŋ ba, berare derômaran kê m aŋ bîjé kê m gel hen iyôn na,

wulê wupê nôbi Kema Gawra kôba, a gelij na hen iyôn men. ²⁵ Nijba, pa dema wulê bi wo hen ré sa tô ná, na gelij gusij damañ men, ñiné ka haw hen a kañen a men. ²⁶ Wulê wo nôbi Kema Gawra na herañ hen na, are a yé mega na yij bô wulê wo Nowé a iyôn. ²⁷ Ñiné na ôm men, yi men, enñij yirji men, ñi kamñiji kañ yébé enge imñé a men, kwôy wulê wo Nowé sij bô bato tori a menba, kam bélem sa ay kirij añ ñiné kêm ma. ²⁸ Men, mega wulê wo Lôt iyôn na, ñiné na ôm men, na yi men, ka na kel men, ka na ñi gara men, ka na ban men, ka na ñi iyére men. ²⁹ Nijba, wulê wo Lôt sij añ *Sodôm a menba, Emen bi tare nañ pudur mega to bunu a iyôn hena derômarañ a uwônge añ derji kêm añ. ³⁰ A yé gelij hen iyôn wulê wo nôbi Kema Gawra na gelé yen nô.»

³¹ «Wulê bi wo hen na, kwôni wo mô tô tunu a nô ba, bi era ira wô erê ayê ani bô iyére tori a ré nij men, kwôni wo ñebe bô yagê ba bi hera uwo ré nij. ³² Erménge sa aña na sa sa tami Lôt a hen. ³³ Kwôni wo gey gemé yiri ba, a mênêri men, kwo mênêri ba, a gôlij nañ ñi men. ³⁴ En kelênge bô yoyre hende to hen na, ñiné wô yi sa kalañ a ñem ba, kwo pôn a ayij menba, kwo pôni a baa tôñ men. ³⁵ Yébé wô a ñebé uwoyé kuré ñem menba, to pôn a ayij menba, to pôni a baa tôñ. [³⁶ Imñé wô a ñebé yagê ñem menba, kwo pôn a ayij menba, kwo pôni a baa tôñ.]»

³⁷ Menba, bay tôri engereri iyôn ba: «Na yôn a

are bay ka hen ré yé ya ba?» Menba, ôbi uwôlji sara iyôn ba: «Na kirij ka temay are yi ya a, dunu ré dan ya men.»

18

Gwosoy kwôlo gengij sa iyore toj mamne nan ôbi jerê kwôlê

(Mk 7: 24-30, Lk 11: 5-10, Esay 62: 6-7)

¹ Menba, Jêsu hô kôlji gwosoy kwôlo dangi wô geléji bi bay ré uwôl Emen ta ta dîba, bi bay ré dî bôrji mène ré. ² Ôbi kôlji iyôn ba: «Sa iyére to pôni a na, ôbi jerê kwôlê wo pôni mô ya, ôbi harij Emen né men, erem sa kwôni a ré a men. ³ Mamne to pôni mô sa iyére hende to hen men, hende era sa pôn pôn sa kôli iyôn ba: <Jerêni kwôlê woni nibay nan ôbi baren wo na.> ⁴ Têê kwône ôbi kañ menba, ôbi kôl iyôn ba: <Hena ené harij Emen né men, erem sa kwôni a ré a men, kôba, ⁵ wô dôyrê wo mamne hende to hen dôyren hen na, naa jerê kwôlê bi wo hen biji aji bi hende hera sa dôyren ré nij.> »

⁶ Kelma hô kôlji iyôn ba: «Toyênge dô kwôlo ôbi jerê kwôlê bi wo habij hen kôl hen. ⁷ Hen ba, Emen dem a ré jerê kwôlê bij bijé ka ôbi tôrji ka sôm uwôgeri yoyre nan tu tare hen bi ôbi ré lê nan ci hen ré ba? ⁸ En kelênge, ôbi a hena lew jerê kwôlê bi wo bij biji. Nijba, kirijna nôbi *Kema Gawra na bulo hera ba, na upé ayê bôô wôni sa terare a nà pa pa ba?»

Gwosoy kwôlo gengij sa Parisijênê nan bay engé wôgé

⁹ Jésu hô kôl gwosore to ðangi wô sa bîné ka bô yirji môñ ciré na kañ derôre tu Emen a añ bô megêrji môñ ani ré hen. ¹⁰ Ôbi kôl iyôn ba: «Bîné wôô ôrji bô *iyéy Emen a wô uwôlê Emen, kwo pônî na *Parisîné men, kwo pônî na *ôbi engé wôgê men. ¹¹ Kwon Parisîné hen, ðebu ta añ uwôl Emen kôl iyôn ba: «Emen, en lêm dosé wôsa en yi mega tô gawré ka baa hen ka na bay gemsare men, bay bô habré men, bay wônîñ wônîñare toñ iyôn a tôn hen né men, en yi môñ ôbi engé wôgê wo hen né a men. ¹² En jôriñ bôn kurôn têê wôô bô demas a men, en bi kibi aña môj kañê kêma ka en uwôn hen a men.» ¹³ Menba, ôbi engé wôgê dô tôri sêd añ, añ berê kirîñ si derômarañ kôba, ôbi gey ré, niñba, sê ðengôri bera bera kôl iyôn ba: «Emen, bô tu ña tîné wôsa ena ôbi têriñ.» ¹⁴ En kelênge, ôbi hô îñ sari senge wôsa têriñ tori dôriñ sari a, niñba, kwon Parisîné hen na, tori dôriñ sari a ré, wôsa kwônî wo dô sari ta ba, bay a ðeréri tôn men, kwo dôbe sari ba, bay a biri derê sari ta men.»

Jésu tô kibri sa kamrê

(Mt 19: 13-15, Mk 10: 13-16)

¹⁵ Bîné erañ nañ kamrê ka dê dê bi Jésu ré uwôl kôbri sarji a. Kirîña bay tôri gel hen iyôn menba, bay nay bîné bay ka hen. ¹⁶ Niñba, Jésu biji bay erañ nañ ci añ kôl iyôn ba: «Ðenge kamrê era yen a, ðîba, ken jôrengeji ré, wôsa *emê iyére to Emen yi gengîñ sa bîné ka yi mega kamrê bay ka hen iyôn. ¹⁷ Na tu kwôlê a ené kelênge hen, kwônî wo gey bi Emen né yi kelma

wori mega kema wo dê lij hen iyôn ré na, ôbi a ulê têri bô emê iyére tori a ré kwôy.»

Kema mana woj ôbi uné
(Mt 19: 16-30, Mk 10: 17-31)

¹⁸ Menba, kelma wo Jubnê wo pôni engerij Jésu iyôn ba: «*Rabi wo dôri, na mi a ené lê aña ené môrij tu geñ nañ kunun ba?»

¹⁹ Menba, Jésu kôli iyôn ba: «Wô mi a jeré uwôgen kwo dôri ba? Kwôni wo dôri nañ Emen pôn nêñ a na kwo dôri. ²⁰ Ju hôn tôô to Emen na ay kôl iyôn ba: <Yij yinare toñ têrij ré men, duu temare ré men, gômse ré men, kôl kwôlé woj benare dî sa bijné ré men, bijn ibam nañ yom kwôlé a men.> »

²¹ Menba, ôbi uwôli sara iyôn ba: «En li tôô hende to kêm hen nañ kampên yeñ.»

²² Kirija Jésu toy hen iyôn menba, kôli iyôn ba: «Añga pôni bam ya, kel are uné kam añ, añ larirji ba, ju cêñ bay nimré añ já uné ari uné derômarañ a menba, jôbi ju era tôn a.»

²³ Kirija ôbi toy hen iyôn menba, tiri mène damañ, wôsa ari uné kari mê gap. ²⁴ Jésu bôri añ kôl iyôn ba: «Sé bô emê iyére to Emen a na, iyére nañ bay uné. ²⁵ Jambal a sé lew si tu iyom libra, gôlij ôbi uné bi ré si bô emê iyére to Emen a.»

²⁶ Bijné ka mô ya toy hen, kôl iyôn ba: «Iyôn nij ba, i a uné gelé ba?»

²⁷ Jésu kôl iyôn ba: «Añga gawra nêñ lê ré ba, Emen nêñ lê.»

²⁸ Piyêr kôl iyôn̄ ba: «A nibay ka nini d̄éj̄ ari upérni kêm aṅ eraṅ tòm a hen ba, kwoni ba, a yé iyen̄ ba?»

²⁹ J̄ésu uwôli sara iyôn̄ ba: «Na tu kwôlê a ené ena kelêṅge hen, hena kwôni ré d̄éj̄ iyére tori, tamni, yêñêri, balêri, naṅ kamni wô sa emê iyére to Emen na, ³⁰ a upé d̄ê ka hen haw hen kirij̄ bay ka hen, aṅ wulê wo d̄aṅgi a ba, ôbi a merê tu geṅ naṅ kwini a men.»

J̄ésu hô kôl têê subu wori kwôli temayri naṅ kwôli jê sé wori kam̄ê

(Mt 20: 17-19, Mk 10: 32-34)

³¹ J̄ésu ôrij̄ naṅ bay tôri ka môj̄ kibi wôô hen wolé aṅ kôlji iyôn̄ ba: «Nana erêṅge na Jérusalêm a hen aṅ kwôlo bay kibi Emen na li bô magtubu a gengij̄ san nôbi Kema Gawra hen na, ariri a lip. ³² Wôsa bay a nôgen bij̄ bij̄é ka na Jubnê ré hen aṅ bay a ayren men, teren men, teben kalê tun a a men. ³³ Kirija bay a sên menba, bay a deren aṅ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kam̄ê.»

³⁴ Menba, bay tôri hôn bô kwôlo ôbi kôlji hen né, wôsa bô kwôlê hen iyére naṅ ci aṅ bay hôn kwôlo J̄ésu d̄a kelê hen né.

J̄ésu berare ôbi tu tij̄ wo pôn̄i Jér̄iko

(Mt 20: 29-34, Mk 10: 46-52)

³⁵ J̄ésu era ba d̄a naṅ Jér̄iko menba, ôbi tu tij̄ pôn̄i mô b̄êṅgê geré wô uwôlê are. ³⁶ Ôbi toy né kwônê bij̄é ka ô hen menba, ôbi engere ré na mi ba? ³⁷ Menba, bay kôli iyôn̄ ba: «Na J̄ésu wo Najarêt a erê hen.» ³⁸ Menba, ôbi uwôgiri kaṅ a

ta kôl iyôn ba: «Jésu, kuŋga *kelma Dabid, bô tu ña tijê.»

³⁹ Bijné ka ô tumô hen ôni bi ôbi ré wôm tôn, ñijba, ôbi hô ôm ña ñéri a, kôl iyôn ba: «Kuŋga kelma Dabid, bô tu ña tijê.»

⁴⁰ Jésu ðebu tôn aŋ kôl bay ré eraŋ ña ði. Kirija ôbi era ða menba, Jésu engereri iyôn ba:

⁴¹ «Na mi a jeré gey bi ené li bem ba?» Menba, ôbi kôli iyôn ba: «Kelma, en gey gelé kirij.»

⁴² Menba, Jésu kôli iyôn ba: «Gel kirij. Ayê bôô wom gôlij ña ju.»

⁴³ Menba, kirij bay ka hen na, ôbi gel kirij aŋ ô tô Jésu a heramij Emen. Bijné kêm ka gel hen iyôn menba, bay heram Emen men.

19

Jésu ô iyé Jasé

¹ Jésu sa bij Jériko menba, way perê iyére ôrij hen iyôn menba, ² kirij bay ka hen na, gawra wo pôni bay uwôgeri Jasé ôbi na ôbi sa *bay enyé wôgê men, na ôbi upé a men. ³ Ôbi woge ðiré gelé i a ré na Jésu ba, ñijba, ôbi nêm né, wô kwônê bijné wôsa ôbi na menay. ⁴ Ôbi ge tumô ô ðayê bô bôlij a wô gelé Jésu, wôsa ôbi a ayé na si kirij bay ka hen. ⁵ Kirija Jésu sa kirij bay ka hen menba, ay tiri gili menba, kôli iyôn ba: «Jasé, herbo tôn lew, na erê wulê iyére tom a kemnê.»

⁶ Jasé herbo tôn lew aŋ ðu Jésu yiri a ña yi deré. ⁷ Kirija bijné gel hen iyôn, menba, bay ñamnij kôl iyôn ba: «Na iyé ôbi têrij a, ôbi ré ô yé ya.»

⁸ Menba, Jasé hena dëbu ta kôlij Kelma iyôn ba: «Na bij bay nimré kwa ari upéren men, hena na ené ôm anga kwôni wugem ba, na hô têbri hôrij têê pôrbu.»

⁹ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Kemnêñ bijé ka bô iyére to na uwôn gelê wo Emen, wôsa ôbi kôba, na kuŋga *Abraham men. ¹⁰ Na iyôn a, nôbi *Kema Gawra ené era na wô wogé ka ge kay hen wô gôlij nañ ci.»

Gwosoy kwôlo gengij sa lôr
(Mt 25: 14-30)

¹¹ Mega wo bijé toy kwôlê bi wo hen iyôn na, Jésu kôlji gwosoy kwôlo dŋangi. Ôbi baa dfa nañ Jérusalêm menba, bay kôl yañ ba *emê iyére to Emen ré gelé yere tirji a haw hen a men. ¹² Ôbi kôl iyôn ba: «Gawra wo pôni balêri na kilmé ô sa iyére to kelangi bay ré ô dôbri kenare sari a dema dîré hera tô. ¹³ Pa dema ôbi ré ô tô na, ôbi uwôga manê kari môj añ céji lari woñ lôr pôn pôn añ kôlji iyôn ba: «Lijge jenga kwôy wo na uwon.» Menba, ôbi ô hari nij. ¹⁴ Nijba, kelma bi wo hen na, bijé geyri ré, menba, bay jé bijé tôri a kôl iyôn ba: «Nini gey bi ôbi ré emêni ré nij.» »

¹⁵ «Menba, kirija ôbi bulo hera tô engé kenare tori hende to hen na, ôbi jé uwôga manê ka ôbi na biji lari hen, dîré gelé mi a bay ré lij nañ gursu hende to hen ba. ¹⁶ Kwo tumô era añ kôli iyôn ba: «Kelma, lôr wom bi wo pôn hen na, en hô uwon megari môj a sara.» ¹⁷ Menba, ôbi kôli iyôn ba: «Dô ju na mana wo dôri. Mega wo ju cubu tum dô sa anga dê a dô hen iyôn na, na

bem iyére môj ju ôm.> ¹⁸ Kwo jôgij wô era aɲ kôli iyôn ba: <Kelma lôr wom bi wo na ju ben hen na, en hô uwôn kamni bay a sara.> ¹⁹ Menba, ôbi kôli mega wo ré kôlij kwo tumô hen kôl iyôn ba: <Jôbi ju ôm iyére bay.> ²⁰ Kwo dɛangi era aɲ kôli iyôn ba: <Kelma gel lôr wom bi a na, en uwôbere wolé bô kibi bargay a.> ²¹ Wôsa en hare wôsa ju na kwôni wo maɲi: lôr wo ju bi gem né kôba, ju uwôn men, ju ci ré kôba, ju wal a men.> ²² Menba, ôbi kôli iyôn ba: <Na kwôlo si kem a, a ené jôrij kwôlê sam a, jôbi wo habij bi wo hen. Ju hôn wo ené na gawra wo maɲi men, lôr wo ené bi gemé ré kôba, ené uwôn men, ené ci ré kôba, ené wal a men.> ²³ Hen iyôn ba, wô mi a jeré ô bê lari wujê iyéy geméri a ré ba? Aɲ heraren na ba, ené eɲgé naɲ kamne a sara a ré ba?> ²⁴ Menba, ôbi kôlij bijné ka dube kirij bay ka hen iyôn ba: <Eɲgéɲge lôr bi wo hen kôbri a aɲ, ken bijn kwo ôrij môj hen a.> ²⁵ Bay kôli iyôn ba: <Kelma, ôbi ôrij môj nij.> ²⁶ Kelma na kôlji iyôn ba: <En kelêɲge kwôni wo naɲ upé bay a hô biri a sara. Nijba, kwo ari upé kari lôg hen na, bay a deré bay ka lôg hen kôbri a aɲ sôn.> ²⁷ Kwo bay baren ka na gey bi ené ômji ré hen na, eraɲge naɲ ci na, ken derji tun a nà.> »

*Anɲa bijné li wô sa wo Jêsu Jérusalêm a
(Mt 21: 1-11,15-17, Mk 11: 1-10, Ja 12: 12-16)*

²⁸ Kirija Jêsu kôl kwôlê bi hen iyôn nij menba, ôbi dô tumô bijné na wô erê Jérusalêm a. ²⁹ Kirija ôbi ba dɛa naɲ Bêtpajé naɲ Bétani a men ka yi si kwa Keram wo Olibiyé a hen menba, Jêsu jé bay tôri wôô, ³⁰ aɲ kôlji iyôn ba: «Erêɲge

iyére to tumôrnge hen, kirîna ken bîj na, ka uné kema kura harij tòn wo kwôni dayri sa pôn né tô, bisiréngeri ken erañ. ³¹ Añ hena kwôni ré kelênge iyôn ba: «Wô mi a kené busereri ba?» Ba ken kôl iyôn ba: «Na Kelma a geyé.» »

³² Bay jé bay ka hen ôrji menba, uwonji are kêm mega bi wo Jésus ré kôlij hen iyôn. ³³ Kirîna bay ca buseré kema kura bi wo hen menba, bay iyéri engeriji iyôn ba: «Wô mi a kené buser kema kura wo hen ba?»

³⁴ Menba, bay uwôlji sara iyôn ba: «Na Kelma a geyé.»

³⁵ Menba, bay erañ nañ kema kura bi wo hen bîj Jésus añ bay bi bargay kaji cêgeri a añ Jésus day sara. ³⁶ Añ geré wo ôbi ay hen na, bîjé bi bargay kaji tòn tó geré tumôri a. ³⁷ Ôbi ba ða nañ Jérusalêm kirîna ôbi herbo sa Keram wo Olibiyé a menba, bay tôri kêm nañ kwônêrji ayji kibi Emen kañ a ta nañ yi derê wô angañ gijé kêm ka bay gel hen. ³⁸ Menba, bay kôl iyôn ba:

«Bi terê kibi yi wô sa Kelma wo era nañ hini Kelma Emen hen.
Bi bô jalê yi derômarañ a men,
bi ayê kibi yi wô sa Emen men.»

³⁹ *Parisîjêrjê ka pônî perê kwônê bîjé hen kôlij Jésus iyôn ba: «Kelma nay bay tòm bi bay ré wôm karê gura tòn.»

⁴⁰ Ôbi uwôlji sara iyôn ba: «En kelênge, hena bay ré wôm tòn ba, na jerew a karê gura.»

Jésu sôm wô sa Jérusalêm

⁴¹ Kirija ôbi ba dfa naɲ Jérusalêm aɲ kirija ôbi ay tiri gele menba, ôbi sôm wô sare. ⁴² Aɲ ôbi kôl iyônɲ ba: «Mini kôba, henaɲ meré hôn wo wulê bi wo hen aɲga ré béré bô jalê hen, niɲba Emen bi teré tiɲ sara haw hen. ⁴³ Kworé mini ba, wulê wo era hen na, bay bare karê a méré sarê men, bay a gasererê si na si na a men. ⁴⁴ Bay a mênênge yôd aɲ mini naɲ biɲé ka bôrê a men, bay a dé keram wôni baa ta sa megari a sa iyére toré ré, wôsa me hôn wulê wo Emen eraɲ wô sarê hen né.»

*Jésu dage bay dé gara bô iyéy Emen a
(Mt 21: 10-16, Mk 11: 15-19, Ja 2: 13-22)*

⁴⁵ Menba, Jésus ô derô haba wo *iyéy Emen a aɲ dage biɲé ka dfi gara hen. ⁴⁶ Ôbi kôlɲi iyônɲ ba: «Liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyônɲ ba: <Iyére tiɲé a yé iyéy uwôlê Emen> menba, kenbay ken ay liɲ kini meré bandi.»

⁴⁷ Ôbi geliɲ biɲé are sa pôn pôn iyéy Emen a. Damné kaɲ bay bê kwôbe naɲ *bay derê tô tô to Emen wogeji geré bi ciré diiri, men kilmé kaɲ bay sa biɲé kôba, na hen iyônɲ men, ⁴⁸ niɲba, bay uwônɲ kwôlê wôni woɲ diiri sari a ré, wôsa biɲé kêm dôbe marɲi toyiɲ kwôlê wori.

20

I a biɲ Jésus tôô ba?

(Mt 21: 23-27, Mk 11: 27-33)

¹ Wulê wo pôni a na, Jésus geliɲ biɲé are derô haba wo *iyéy Emen a aɲ uwôliɲ béré Kwôlo Dôri menba, damné kaɲ bay bê kwôbe men, *bay derê tô tô to Emen naɲ bay sa biɲé saji. ² Aɲ bay

kôli iyôn ba: «Kelêni na nañ tôô to yôn a jeré lij are bay ka hen men, i a bem tôô hende to hen a men, ba?»

³ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Nôbi kôba na engerênge kwôlê pôn men. Kôlengé: ⁴ batêm to Ja na lij bijné hen na, hena na derômaran a laba hena na ligi gawrê dî ba?»

⁵ Bay kôlij perêrji a iyôn ba: «Hena nana kôl: <Hena na derômaran a> ba, ôbi a kelê: <Wô mi a na kené bi bônge sari a ré ba?» ⁶ A hena nana kôl na to gawrê ba, bijné a gôbêna deré wôsa bay hôn wo Ja ré na *ôbi kibi Emen.»

⁷ Menba, bay kôli ciré hôn kirij ka tôô tori hende to hen ré henan ya hen né. ⁸ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Nôbi kôba, na kelênge na nañ tôô to yôn a ené lij are bay ka hen né men.»

Gwosoy kwôlo gengin sa bay yagê tijnador kan bay hô habré

(Mt 21: 33-46, Mk 12: 1-12)

⁹ Menba, Jésu kôlij bijné gwosoy kwôlo pôni kôl iyôn ba: «Gawra wo pôni yage tijnador, ôbi bijn bay yagê tijnador yagê wori bi wo hen an bay têbri nañ geserê geserê an dîj yiri ôrij kergare to kelangi an wula gan. ¹⁰ Kirijna wulê néere nêmen nij menba, ôbi jé mana wori ô uné bay yagê tijnador hende to hen bi bay ré biri kwa yêre tori men. Nijba bay sê mana bi wo hen an dageri hô kôbri senge. ¹¹ Ôbi hô jé mana wo danji menba, ôbi kôba, bay sêri men, tiréri a men an bay dageri hô kôbri senge. ¹² Ôbi hô jé mana wo danji wo jôgin têe subu sôn menba, ôbi kôba, bay sêri iyare an dageri. ¹³ Ôbi iyéy

tijador na kôl iyôn ba: «Na ba, na lê iyeŋ ba? Na jé keman wo en geyri hen. Dô ré ba, ôbi ba, bay a kemnaŋ tini tô.» ¹⁴ Nijba, kirija bay gili hen iyôn menba, bay kôl iyôn ba: «Na ôbi emé cibré ibari ôbi a na. Na deréŋgeri aŋ na banje naŋ aŋgaŋ cibré bay ka hen.» ¹⁵ Bay biri bô yagê ôriŋ wolé aŋ bay diiri.»

«Hen ba, ôbi iyéy tijador hende to hen a liji iyeŋ nij ba? ¹⁶ Ôbi a era naŋ yiri sa deré bay yagê bay ka hen aŋ bij ka dfaŋgi yagê bi wo hen.»

Kirija kwônê bijé toy hen iyôn menba, bay kôl iyôn ba: «Eŋ eŋ, a yé hen iyôn né kwôy.»

¹⁷ Jésu bôrji tirji a aŋ kôlji iyôn ba: «Kwôlo kôl iyôn ba:

«Keram bi wo bay dé iyére na kapni hen na, ôbi a hô yé keram woŋ dé tô iyére» hen ba, bôri na iyeŋ ba? ¹⁸ Kwôni wo yôn yôn wo kuriŋ sa keram bi wo hen a na, gerjéri a tij men, kwo keram bi wo hen kuriŋ sari a ba, a hederéri men.»

Bay sél Jésu wô sa têbê wôgê wo kelma wo dami Sésar

(Mt 22: 15-22, Mk 12: 13-17)

¹⁹ Bay derê tô tô to Emen naŋ damné kap bay bê kwôbe woge bi ciré beré Jésu kirij bay ka hen, nijba, bay hariŋ bijé. Bay hôn dô wo gwosore to ôbi ré kôl hen na, ré gengiŋ na sarji.

²⁰ Ayiŋ tôri wulê bi wo hen na, bay bôri jô jô menba, bay jé bijé ka li yirji môŋ ciré na kap bay lê are naŋ gerérji hen ligi Jésu a wô beréri sa kwôli keléri a ô bij bay emé sa iyére. ²¹ Bay

engereri kwôlê kôl iyôn ba: «*Rabi, nini hôn wo kwôli kelêrem men, gelé angam men na, na kwôlê woŋ tiri men, ju dô tu kwôni ré men, ju gelij bîné are naŋ geré kwôlo Emen woŋ tiri a men. ²² A têbê wôgê wo kelma wo dami *Sésar ba, tôô kôl niné têbe laba, niné têbe ré dîba?»

²³ Jésu hôn gwsore toji hende to hen menba, ôbi kôlji iyôn ba: ²⁴ «Benge selé pôn nà na gelé. Sa kwôni wo yi hen men, anga bay dî yéé hen a men ba, na ka i ba?» Menba, bay uwôli sara iyôn ba: «Na to kelma wo dami Sésar.»

²⁵ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Dô, anga na ka Sésar ba, ken bîŋ Sésar, anga na ka Emen ba, ken bîŋ Emen.»

²⁶ Bay nêŋ beréri tu bîné sa kwôlo ôbi kôl a hen né men, tiniŋi ge kay aŋ bay wôm tôŋ mera.

Sadusiŋêŋê engere kwôlê gengij sa jê sé wo bîné ka ma

(Mt 22: 23-33, Mk 12: 18-27)

²⁷ Bîné ka pôni bay uwôgeji *Sadusiŋêŋê. Bay na bîné ka bî bôrji sa jê sé wo bîné ka ma a ré. Menba, ka pôni eraji ligi Jésu a engeriri kwôlê kôl iyôn ba: ²⁸ «Rabi, *Moyis na kelêna iyôn ba: <Hena kwôni wo yêni ré ma aŋa ré dî tamni mamare aŋa hende ré yê ré tô na, ôbi eŋne yêŋ kamrê bîŋ yêni wo ma hen.> ²⁹ Niŋ na, bîné ka pôni na jurgem tô yêniŋare a. Kwo iyêri eŋge iyore yê ré tô menba, ma. ³⁰ Kwo têê wôô men, ³¹ kwo subi eŋji turgôrji hende to hen iyôn kwôy jurgem toji hende to hen niŋba bay yêŋ ré tô menba, maji kêŋ. ³² Cêgerji kelôg menba, iyore

hende to hen ma a men. ³³ Iyore hende to hen na, kirija bîné ka ma a jê sé ba hende yé tami i pôn ba? Wôsa bay jurgem toji hende to hen na na kwôrnêre.»

³⁴ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «Gawrê ka sa terare a na, engin yirji. ³⁵ Nîjba, ka Emen bôrji mega bîné ka dîré biji gelê wo a era hen na, kirija bîné ka ma a jê sé kamnê hen na, bay a engin yirji ré. ³⁶ Bay a ma ré nîj a men, wôsa bay yi mega *manê ka derômaran a iyôn. Bay na kam Emen wôsa Emen biji ji si kamnê nîj. ³⁷ Wô jê sé wo bîné ka ma na, Moyis kôba, na gel wo bay ré sa jê sé. Kwôlo ôbi na li bô magtubu a gengin sa kwôli germé ka yi môn tare iyôn hen, an ôbi uwôge Kelma Emen na kwo *Abraham, kwo Isak nan kwo Jakwôb. ³⁸ Hena Emen ré na Emen wo kwôni na, gel wo kwôni bi wo hen ré mô tu gen, dîba, ôbi na Emen wo ka ma hen né. Wôsa tiri a na bîné kêm mô tu gen.»

³⁹ Bay derê tô tô to Emen ka pôni kôli iyôn ba: «Kelma ju kôl dô.»

⁴⁰ An bay hare engeréri kwôlê sa ani kani a nîj.

*Krist na Kelma wo Dabid men, kungari a men
(Mt 22: 41-46, Mk 12: 35-37)*

⁴¹ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «Bîné li iyen ana kené kôl Krist, kwo Emen dôri hen ré na kunga *kelma Dabid ba? ⁴² Wôsa Dabid nan yiri kôba kôl bô magtubu toj kurôn to cay a kôl iyôn ba: <Kelma Emen na kôlin Kelma wunê iyôn ba: «Sa mô sa kôben woj gusurô a,

43 kwôy wo na bij bay barem a yé anğan sêlê têm.» >

44 A hena Dabid ré uwôgeri Kelma, ba a lê iyen a ôbi ré yé kuᅅgari sôn ba?»

Jésu yêge maa bay tôri wôsa bay derê tô tôô to Emen

(Mt 23: 1-36, Mk 12: 37-40)

45 Jésus kôlij bay tôri tu bijé ka mô toy kwôlê hen iyôn ba: 46 «Berêᅅge dô wô *bay derê tô tôô to Emen ka gey palê naᅅ bargay ka yêᅅnê ka ré gel wo ciré na ka damné hen men, gey bi bijé ré liji dosé yôd yôd tu wolé men, kirij ka tumô bô *iyéy dapare a men, kini emê are a a men hen.

47 Men, bay gey emê yébé kaᅅ mamê men, uwôlji Emen jô kibi ré hen a men na, Emen a ulê kwôlo dami sarji a.»

21

Ari bé ka mamne toᅅ hendi nimré bi

(Mk 12: 41-44)

1 Jésus bô kirij kwari a menba, ay tiri gelij bijé ka eraᅅ naᅅ anğan baliyare kaji sa bi kirij ka bay bij lari a hen. Bijé bay ka hen na, na bay upé kêm. 2 Ôbi gel iyore to pônî to na mamne toᅅ hende nimré kôba, era sa bi kam selé tore wôô to nêm ani ré hen men. 3 Menba, Jésus kôl iyôn ba: «Na tu kwôlê a ené ena kelêᅅge hen, mamne toᅅ hende nimré hende to hen na, bi dé bijé bay ka hen kêm. 4 Wôsa bijé bay ka hen kêm hen, bi na gursu to bay ôrij doyre ré nij

hen, nɪɲba, hende ba, bi na lari kêm wo hende ôriɲ doyrɪ wô kelɪɲ aɲɲaɲ emêre hen.»

Jésu uwôl béré kwôli mênê iyéy Emen

(Mt 24: 1-2, Mk 13: 1-2)

⁵ Kirɪɲa ɲɪɲé ka pôni kôl kwôli *iyéy Emen naɲ keram wo dôri wo bay dɪɲ hen men, are kêm ka bay bi wô ɲaɲɲ bôre hen a men ré dô menba, Jésus kôlɲi iyôɲ ba: ⁶ «Are bay ka ken gel hen na, wulê wo era hen na, keram wôni wo a ba, ta sa megari a ba, naɲ, bay kêm a mênɪɲ.»

Ari bô emê naɲ gelɪɲare gusɪɲ

(Mt 24: 3-14, Mk 13: 3-8)

⁷ Bay eɲgereri iyôɲ ba: «Kelma, kelêni kirɪɲ ka yôɲ a are bay ka kêm hen ré sa ba? Men, na mi a gelé mega wo are bay ka hen ré ca sa nɪɲ ba men.»

⁸ Menba, Jésus kôl iyôɲ ba: «Berêɲge dô, bi kwôni lamêɲge ken ge kay ré, wôsa ɲɪɲé kwône a ayê henen aɲ a kelê: <Na nôbi a na *Krist, kwo Emen dôri hen> men, <Wulêri sa nɪɲ> a men na, ken ô tôrɲi a ré. ⁹ Kirɪɲa ken toy kwôli kumbul naɲ kwôli ɲɪɲé ka kaɲ Kelma woɲi ôm na, déɲge bôɲɲge hare ré, wôsa are bay ka hen a sa môɲ môɲ dem nɪɲba, na gerɲé wulê bi wo hen né tô.»

¹⁰ Menba, ôbi kôlɲi iyôɲ ba: «Tô yê pôn a lê kumbul naɲ kwo dɲaɲɲi men, emê iyére to pôn a sêɲ naɲ to dɲaɲɲi men, ¹¹ yebagɪɲare terare to dami dami a yé men, kurôɲ naɲ ômɲare a yé naɲ sa iyére iyére men, aɲga li harê harê naɲ aɲɲaɲ gɪɲé ka li harê harê a yé derômaran a men.»

*Anɔa a sa sa bay tô Jésu a
(Mt 10: 17-22, Mk 13: 9-13)*

¹² «Nijnba, pa dema are bay ka hen ré sa tô na, bay a perênge men, bay a gelênge gusijn men, bay a ôrij nɔn ken tumô bay jerê kwôlê ka bô *iyéy dapare a men, bay a ôrij nɔn ken danɔay a men, tumô kilmé ka damné a men, tumô bay emê sa iyére a men, wô kibi henen. ¹³ Are bay ka kêm hen a bénge na geré ulê béré Kwôlo Dôri. ¹⁴ Kirijna bay ôrij nɔn ken tumô bay jerê kwôlê na, ken erem wô kwôlo kené erê kelê wô jôrij sarɔge ré. ¹⁵ Wôsa nôbi, na bénge kwôlê wɔn kelê nɔn tu melênê wo kwôni perêrji a hen a nê mê narê nɔn ken né. ¹⁶ Balêrɔge kaɔ bay yêrɔnge nɔn yênrɔnge men, balê ka kwôni nɔn milnêrɔnge a ayê sarɔge men, bay a lê aɔ ka pôni kwône perêrɔnge a hen bay a derji. ¹⁷ Bijé kêm a tôrɔnge wô kibi henen, ¹⁸ nijba, gusiri sarɔge pôn iyôn kôba, a kayê ré. ¹⁹ Na wô lêɔnê wo ken lêɔnê hen aɔa kené ôrij bij kini gelê wɔn tiri hen.»

*Jésu kôl kwôli mênê Jérusalêm
(Mt 24: 15-21, Mk 13: 14-19)*

²⁰ «Kirijna ken gel wo asgarjê mér Jérusalêm ta nij na, ken hôn wo tay mênêre na ré sa nij. ²¹ Iyôn ba, bi bijé ka Judé ba, ge sa keram a men, ka mô Jérusalêm a ba, bi siji nô men, ka bô nono ba, bi heraji uwo ré nij men. ²² Na hen iyôn hende to hen a, Emen réé gelij bijé gusijn wô kibi têrij mega wo na kôlij bô magtubu tori a hen iyôn. ²³ Wulê bi wo hen na, bô emê wo dami a lê yébé kaɔ bay kwoo men, ka kamniji yi kuba

baa ya tô hen a men, wôsa gusij to dami a lê ðijé men, bô Emen a tari sarji a a men. ²⁴ Bijné ka na Jubné ré hen, a deréji naj yebere men, bay a pôrji ôrij perê tô yê ðijé ka sa terare a nà kêm men, bay a herédé Jérusalêm têrji a kwôy wo wulê wo Emen na biji hen a kôrij.»

Hera wujê nôbi Kema Gawra

(Mt 24: 29-31, Mk 13: 24-27)

²⁵ «Anğaj gijnê a yé sa tare a men, sa geserê a men, sa têbêjne a a men, aj sa terare a nà ná, harê a deré ðijé wô néé mêw wo dami wo cér men, ²⁶ harê a deré ðijé wô anğaj gusij ka a era sa terare a nà hen, wôsa anğaj néé ka derômaraj a a yebagij tij. ²⁷ Menba, bay a gelen nôbi Kema Gawra hera perê kirij ka geri a, naj néé wo dami men, dampare to dami a men. ²⁸ Kirija ken gel are bay ka hen sa nij na, janênge yerŋe aj ken dô sarŋe ta hanje nij, wôsa merê sa seŋe woŋe ba đa nij.»

Anğa gel wo emê iyére to Emen ré ba đa

(Mt 24: 32-35, Mk 13: 28-31)

²⁹ Menba, Jésu ay anğaj gelé gelji kôl iyôn ba: «Gelênge tôgôre naj gurô wo đanji kêm. ³⁰ Kirija bay ay tô jebé menba, ken hôn wo kami emen ré baa đa nij. ³¹ Kenbay kôba, kirija ken gel wo are bay ka hen sa nij na, ken hôn wo emê iyére to Emen ré đa nij. ³² Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, gawré ka haw hen na, ka pôni a ba geŋ kirija are bay ka hen a saŋ hen. ³³ Derômaraj naj sa terare a najê, nijba, kwôlê wujê na, a najê ré kwôy.»

Dé tu melênê sa yi a

³⁴ «Dénge tu melênê sa yerŋge a bi emê naŋ anŋaŋ yê naŋ suné anŋa sa terare a nà, ma lê aŋ bôrŋge a gôrbiŋ sa wulê wo nôbi Kema Gawra na heran hen, réba na sé sarŋge a dus. ³⁵ Wôsa wulê bi wo hen, a sa mega bera iyônŋ sa biŋé ka sa terare a nà kêm. ³⁶ Merênge geŋ sa uwôlê Emen a yôd yôd bi Emen béŋge néé bi ken gôliŋ sa anŋa kêm ka a sa sarŋge a hen aŋ bi ken díbiŋ ta tumôn nôbi Kema Gawra.»

³⁷ Tu tare ba, Jésu geliŋ biŋé are derô haba wo iyéy Emen a, aŋ perare ba, ôbi si ô wulê sa Keram wo Olibiyé a kwôy kwôy. ³⁸ Menba, biŋé kêm era ligiri a naŋ tô kirin cud wô toyé kwôlê wori bô iyéy Emen a.

22

Kilmé woge wô deré Jésu

(Mt 26: 1-5,14-16, M̄k 14: 1-2,10-11, Ja 11: 45-53)

¹ Geserê wo bay li naŋ mapa wo wubere naŋ bô wo na *Pak hen ba đá. ² Menba, damné kaŋ bay bê kwôbe naŋ *bay derê tô tô to Emen woge geré wô deré Jésu, niŋba, bay hariŋ biŋé.

³ Menba, Sidan ô bô Judas wo bay uwôgeri Iskariyôt wo na ôbi tô Jésu wo pônî perê ka môj kibi wôô hen. ⁴ Ôbi ô iyêlê naŋ damné kaŋ bay bê kwôbe men, bay gemé *iyéy Emen men, wô wogé geré woŋ beré Jésu. ⁵ Bay li yi derê damaŋ aŋ bay genge ciré biri gursu. ⁶ Ôbi gey naŋ ci aŋ woge geré wo điré beré Jésu biji wolé điba tu biŋé a ré.

Jésu bi bay bu sa tê Pak

(Mt 26: 17-25, Mk 14: 12-16, Ja 13: 21-30)

⁷ Naɲ sa geserê wo bay li naɲ mapa wo wubere naɲ bô hen baa ya tô menba, sa nê̄m kemnê̄n wo bay ré duu kam gamgê wô liɲ geserê Pak bi wo hen. ⁸ Jésu jé Piyêr naɲ Ja aɲ kôlji iyô̄n ba: «Erê̄nge ken ô beré sa tê Pak wo naa emê̄nge hen.»

⁹ Bay kôli iyô̄n ba: «Na yô̄n a jeré gey bi niné ô beré sa tê Pak na ya ba?»

¹⁰ Ôbi uwôlji sara iyô̄n ba: «Kirija ka erê bij perê ira na, ka upé gawra wo pôni ay téwre sari a eraɲ si tumô̄r̄nge. Erê̄nge tôri a kwô̄y derô haba wo ôbi a siɲ ya. ¹¹ Aɲ ken kôliɲ ôbi iyéy iyére bi wo hen iyô̄n ba: <*Rabi kôl iyô̄n ba, bô iyére to yô̄n, a díré ômij emê woɲ Pak naɲ bay tôri ya ba?> ¹² Menba, ôbi a gelê̄nge bô iyére to dami ta to bay naɲ bôre kô niɲ. Na ya hende to hen a kené beré sa tê Pak ya.»

¹³ Bay ô menba, uwonji are kê̄m mega wo Jésu ré kelaji hen iyô̄n menba, bay bu sa tê Pak ya.

Jésu ô̄m geserê Pak naɲ bay tôri

(Mt 26: 26-30, Mk 14: 22-25, 1 Kworê̄ntijê 11: 23-26)

¹⁴ Kirija tayreri nê̄m menba, Jésu mô ô̄m emê naɲ bay tôri. ¹⁵ Menba, ôbi kôlji iyô̄n ba: «En ôriɲ doy bi ené emê Pak bi wo hen môj môj naɲ ken dema ené gelij gusij tô. ¹⁶ Wôsa en kelê̄nge, na emê kwo d̄aɲgi ré niɲ kwô̄y wo merê sa senje wo geserê woɲ Pak bi wo hen kôl kwôli hen na, kibri a derij bô *emê iyére to Emen a.»

¹⁷ Menba, ôbi ay gwoy care toŋ yê tɔnaɔr aŋ liŋ Emen dosé sara menba, kôl iyôŋ ba: «Engéŋge ken céŋ. ¹⁸ Wôsa en kelêŋge na hô yê care toŋ yê tɔnaɔr hende to hen ré niŋ kwôy wo emê iyére to Emen a saŋ.»

¹⁹ Men, ôbi hô ay mapa aŋ kirɔna liŋ Emen dosé sara menba, biilé biŋ bay tôri aŋ kôl iyôŋ ba: «Kwo nà ná, yi mega kurôŋgi yen wo na ayê bé wô sarŋge, lêŋge hen iyôŋ iyôŋ ken ermiŋ san a.»

²⁰ Men, ôbi biji care toŋ yê tɔnaɔr mega wo ôbi ré biji mapa hen iyôŋ cêgi emê a aŋ ôbi kôl iyôŋ ba: «Gwoy care toŋ yê tɔnaɔr to nà ná, na gwore to gel biŋare to kôrbi to Emen naŋ biŋé naŋ geré wo kwôbren wo a biŋ tôŋ wô sarŋge hen.»

Jésu kôl kwôli kwôni wo ré ayê sari

(Mt 26: 20-25, Mk 14: 17-21)

²¹ «Gel, kwo a ayê san hen ôm emê naŋ en.

²² Nôbi *Kema Gawra, na eré naŋ geré wo Emen na genge. Niŋba, bô emê a kuriŋ sa kwôni wo ay san nôbi Kema Gawra hen.»

²³ Menba, bay ŋamniŋ kôl iyôŋ ba: «I a lê hen iyôŋ perêrna nà ba?»

Bay tô Jésus woge bi ciré henê perêrji a hen i a ré yé kwo dami ba?

(Mt 18: 1-4, 20: 25-28, Mk 9: 34, 10: 42-45, Ja 13: 2-17)

²⁴ Bay tô Jésus nariŋ naŋ néérji wô sa i a ré yé kwo dami perêrji a hen ba? ²⁵ Menba, Jésus kôlji iyôŋ ba: «Kilmé ka sa terare a nà ná, ôm sa biŋé kaji men, ka naŋ kenare tôni ba, li bay uwôgeji

bay lê derê men. ²⁶ Dô wo kenbay ken li hen iyôn né. Nijba, bi kwo dami perêrnge a ba, bi yi kwo dê men, kwo ôm sa kirij ba, bi yi mega mana iyôn men. ²⁷ Turnge kenbay a ba, i a na kwo dami ba? Kwo mô tôñ wô emê hen laba, kwo li jé hen dî ba? Na kwo mô tôñ wô emê hen né ba? Nijba, nôbi en mô perêrnge a môñ mana iyôn. ²⁸ Kenbay kena ðijé ka lêñné nañ en perê gusij a. ²⁹ Ôbi a, mega wo Iban né ben emê iyére tori hen iyôn na, nôbi kôba, en béñge hen iyôn men. ³⁰ Ka emê men, yê men, nañ en bô emê iyére tijé a men, ka merê sa gagay kenare a wô emê tô môñ wo *Israyêl wo môj kibi wôô hen a men.»

*Jésu kôlij Piyêr kwo ré kelê kwo ré hôni ré
(Mt 26: 31-35, Mk 14: 27-31, Ja 13: 36-38)*

³¹ Kelma kôl iyôn ba: «Simô, Simô, bô dô réba Sidan engere dîré yéñge mega wo bay yéñ kaw ciré dôrij kalmê ka habij añ hen iyôn. ³² Nijba, nôbi en uwôl Emen wô sam, bi ayê bôô wom ré mênij né. Añ wulê wo já buloj heraj yen a hen na, já yé ôbi dôbij yênêm ibiyare bôrji a.»

³³ Piyêr kôli iyôn ba: «Kelma, nôbi nañ jôbi na, ré na danjay, ré na temare kôba, na ba cêgé ré.»

³⁴ Jésus kôli iyôn ba: «En kôlem, Piyêr, kura a yilé ré tô menba, já kelê têê subu jeré hônen né.»

Gusij to a lê bay tô Jésus hen ba ða

³⁵ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Kirijna na en jéñge añ na ken ay gursu ré men, magela wop bê bargay wôni ré men, garbê ré a men, hen ba,

mi a napênge ba?» Bay uwôli sara iyôn ba: «Ani na napêni ré.»

³⁶ Ôbi kôlji iyôn ba: «Haw hen na, kwôni wo nap gursu ba, bi ay men, kwo nap magela won bê bargay ya ba, bi ay men, kwo yebere tori toj kaskar nap ba, bi ay bargay kari kelén aji kelij yebere toj kaskar men. ³⁷ Wôsa en kelênge, na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bay dôjseri nap bay dagê sa tôô.» Aji kwo gengij san ba, ariri a lij.»

³⁸ Bay kôl iyôn ba: «Kelma, gel yebere toj kaskar wôô yi na.» Ôbi uwôlji sara iyôn ba: «Nêm iyôn.»

*Jésu uwôl Emen sa Keram wo Olibiyé
(Mt 26: 36-46, Mk 14: 32-42, Ja 18: 1-2)*

³⁹ Menba, Jésus si aji ô sa Keram wo Olibiyé mega wo ôbi lêrê gan gan hen iyôn menba, bay tôri ô nap di. ⁴⁰ Kirija bay ô bij menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Uwôlênge Emen bi ken kurij bô anjan lamé ré.»

⁴¹ Menba, Jésus dô tori wolé kelan dê nap ci aji cubu gubari tôj aji uwôl Emen kôl iyôn ba: ⁴² «Iban, hena jeré gey ba, ju nôgê gwoy kam toj gusij hende to hen wolé. Iyôn hari kôba, bi bô geyé wupê nôbi a lij ré, nijba, kwom jôbi di.»

[⁴³ Menba, *mana wo derômaran a si sari a aji dôbri ibiyare bôri a. ⁴⁴ Anjê liri menba, ôbi uwôl Emen yôd yôd nap néri aji enjeléri bilij yi môj kumi kwôbe iyôn herij tôj terare a.]

⁴⁵ Kirija ôbi uwôl Emen hen nij, menba, ôbi hena hera ligi bay tôri a menba, uwonji tô kum a wôsa tu ja dê sarji. ⁴⁶ Ôbi kôlji iyôn ba: «Kaman! wô mi a kené yi kum ba? Henange ta ken uwôl Emen bi ken herij bô anğan lamê ré.»

Bay bu Jésus

(Mt 26: 47-56,69-75, Mk 14: 43-54,66-72, Ja 18: 3-12,25-27)

⁴⁷ Jésus iyêl baa ya tô menba, kwônê ñiné soji. Judas ôbi tô Jésus perê ka môj kibi wôô hen dera tumôrji, menba, ôbi era ligi Jésus a wô ibé tô mari wô liri dosé. ⁴⁸ Menba, Jésus kôli iyôn ba: «Judas, na nan ibé tô maa lij dosé aña jeré ayij san nôbi Kema Gawra hen ba?»

⁴⁹ Kirija bay tôri ka mééri hen gel hen iyôn menba, kôlji iyôn ba: «Kelma niné sêji nan yebere toj kaskar ba?»

⁵⁰ Menba, kwo pôni di maa mana wo *dami wo damné kan bay bê kwôbe won gusurô jô. ⁵¹ Menba, Jésus jôrji an kôl iyôn ba: «Dêngeji bay li.»

Menba, ôbi hebe maa mana bi wo an ji. ⁵² Jésus kôlij damné kan bay bê kwôbe nan bay sa bay gemé *iyéy Emen nan bay sa ñiné ka era wô ñeréri hen iyôn ba: «Ken ayen lij gema laba, wô mi a kené eran nan yebere toj kaskar men, kwore men, ba? ⁵³ Kirija na en mô nan ken sa pôn pôn bô iyéy Emen hen ba, na ken ñuren né wô mi ba? Nijba, haw hen na tare tonge men, kirij ka hendi a gelé néé woji nô men hen.»

Piyêr uwôsur dîrê hôn Jêsu rê

(Mt 26: 57-58, Mk 14: 53-54, Ja 18: 12-18,25-27)

⁵⁴ Bay ãiri ôriɲ sijn iyé *dami wo damné kaɲ bay bê kwôbe a. Piyêr ô tôri dôriɲ tôri cêgê.

⁵⁵ Bay lam tare dami derô haba a aɲ môrji iyêbe aɲ Piyêr kôba mô perêrji a men. ⁵⁶ Hende jé to pônî gel Piyêr mô iyêbe tare menba, hende bôri dééɲ aɲ kôl iyôn ba: «Gawra wo nà kôba, na ô naɲ dî men ré ba?»

⁵⁷ Menba, ôbi uwôsur kôl iyôn ba: «Iyore, en hôni ré.»

⁵⁸ Sem cêgê menba, kwo dɛaɲgi gili aɲ kôli iyôn ba: «Jôbi kôba, ju na kwoji men ré ba?» Menba, ôbi uwôsur kôl iyôn ba: «Ena kwoji ré.»

⁵⁹ Tare pôn cêgê menba, kwo dɛaɲgi kôl iyôn ba: «Na tiri yôd, gawra bi wo hen, na ô naɲ dî men, wôsa ôbi na kwo Galilé.»

⁶⁰ Menba, Piyêr uwôli sara iyôn ba: «En hôn bô kwôlo ju kôl hen né.» Kirijna ôbi iyêl baa ya tô menba, kura yel men. ⁶¹ Kirij bay ka hen na, Kelma bul bô Piyêr déɲ menba, Piyêr erem sa kwôlo Kelma na kôli hen: «Pa dema kura ré yel tô ba, já uwôserê têê subu jeré hōnen né.» ⁶² Ôbi si nô aɲ sôm bugerôg bugerôg.

Bay tiiré Jêsu men, bay sêri men

(Mt 26: 67-68, Mk 14: 65)

⁶³ Gawrê ka gem Jêsu hen ayrêri men, sêri men. ⁶⁴ Bay ha tiri ta aɲ eɲgereri iyôn ba: «Li yem môp *ôbi kibi Emen iyôn, aɲ ju kelêni i a dêm hen ba?»

⁶⁵ Menba, bay tiréri damaɲ.

Bay ôrijn nap Jésu Jésu tumô bay jerê kwôlê sa Jubnê

(Mt 26: 59-65, Mk 14: 55-64, Ja 18: 19-24)

⁶⁶ Kirijna kirij wôl menba, dapare to surjnê men, damné kaj bay bê kwôbe men, *bay derê tô tô to Emen a men dapji. Ap bay ôrijn nap Jésu tumô bay jerê kwôlê sa Jubnê. ⁶⁷ Ap bay kôli iyôn ba: «Hena jeré na *Krist, kwo Emen dôri hen ba, ju kelêni.» Menba, ôbi uwôlji sara iyôn ba: «Hena ené kelênge kôba, ka bê bônge sara ré, ⁶⁸ men, hena ené engerenge kwôlê kôba, ka uwôlen sara ré a men. ⁶⁹ Nijba, ayij tôri haw hen na, nôbi Kema Gawra na merê sa kôbi gusurô wo Emen wojn ôbi néé a.»

⁷⁰ Bay kêk kôli iyôn ba: «Iyôn ba, ju na Kema Emen ta!» Menba, ôbi uwôlji sara iyôn ba: «Ôbi a kené kôl hen, ena Kema Emen.» ⁷¹ Menba, bay kôl iyôn ba: «Nana gey bi kwôni wo dângi ré derêna kwôli sôn ba? Nana toy nap marna kibri a nij.»

23

Bay ôrijn nap Jésu tumô Pilat a

(Mt 27: 1-2,11-14, Mk 15: 1-5, Ja 18: 28-38, Jé lê bay jé 4: 25-28)

¹ Menba, bay jerê kwôlê sa Jubnê hena kêk ôrijn nap dî tumô ôbi emê iyére *Pilat a. ² Bay dîri kwôlê sari a kôl iyôn ba: «Gawra wo nà ná, nini uwôjni sa mênê bijné kani a men, jôrji bi bay ré têbe wôgê wo kelma wo dami *Sésar men, kôl dîré na *Krist, kwo Emen dôri hen wo na kelma ôbi emê sa iyére hen.»

³ Menba, Pilat engeriri iyôŋ ba: «Ju na kelma ôbi emê sa iyé Jubné bi ba?» Menba, Jésu uwôli sara iyôŋ ba: «Jôbi a kelé hen.»

⁴ Menba, Pilat kôliŋ damné kaŋ bay bê kwôbe naŋ kwônê bîjé iyôŋ ba: «En uwôŋ kwôlê wôni woŋ beréri ré.»

⁵ Niŋba, bay kôl môj kôl iyôŋ ba: «Ôbi sôge tô bîjé men, gelji are ayiŋ tôri Galilé, sa iyé Judé kêm aŋ kwôy saŋ tôŋ na.»

Bay ôriŋ naŋ Jésu tumô ôbi emê iyére Hérôd
a

⁶ Kirija bay kôl hen iyôŋ menba, Pilat engere na ba, ôbi ré na kwo Galilé ba? ⁷ Menba, kirija ôbi hôn wo Jésu ré na bô emê wo *Hérôd a menba, ôbi jéŋ naŋ dî bîj Hérôd wôsa wulê bi wo hen na, ôbi na Jérusalém a ya men. ⁸ Kirija Hérôd gel Jésu menba, yiri dôri gaŋ wôsa ôbi ôriŋ doy geléri na ca yeŋ wô kwôlo ôbi toy gengiŋ sari hen men, ôbi gey gelé aŋgaŋ giŋê ka ôbi li hen a men. ⁹ Ôbi engereri kwôlê kwône niŋba, Jésu uwôli kwôlê wôni sara ré. ¹⁰ Damné kaŋ bay bê kwôbe naŋ *bay derê tô tô to Emen dîbiji kirija bay ka hen ya men, aŋ dîri kwôlo dami dami sari a naŋ bô tarê. ¹¹ Hérôd naŋ asgarné kari bôri mega ani ré iyôŋ men, ayrêri men, bay dôbri bargay ka eŋné aŋ dageri hôriŋ bîj Pilat. ¹² Sa hende to hen na, si Hérôd naŋ Pilat bîrji milpare hôriŋ wôsa bay na na janê tumô.

Bay dî kwôli temare sa Jésu a

(Mt 27: 15-30, Mk 15: 6-19, Ja 18: 39 - 19: 16)

¹³ Pilat jé uwôga damné kaŋ bay bê kwôbe men, kilmé men, kwônê bîjé a men. ¹⁴ Aŋ kôlji

iyôn ba: «Ken erañ nañ gawra wo na ben añ ken kôl iyôn ba, ôbi ré mène ðijé, niñba, kirijna en engeriri turnge a nà ná, en uwôn perê kwôlo kêm wo ken ðiri sari hen kwo nê m ðeréri ba, nañ. ¹⁵ Hérôd kôba, na iyôn hende to hen, na ôbi a, ôbi ré joñ nañ ði herañ ben hen. Iyôn ba, ani ka ôbi li ka nê m deréri ba, nañ. ¹⁶ Na béé bi bay sêri nañ tinêre añ na uwôli ta mera.»

[¹⁷ Elê elê nañ sa geserê *Pak na, Pilat ulêrê dangay pôn ta ta.]

¹⁸ Menba, bay kôl kibriji pôn kag kôl iyôn ba: «Diri añ ju uwôl Barabas ta béni ði.»

¹⁹ Bay na ðu Barabas wôsa bay na sôge tô ðijé derô ira bi bay ré kañ kelma woji men, ôbi na duu temare a men. ²⁰ Pilat hô engereji wôsa ôbi gey ulê Jêsu ta. ²¹ Niñba, bay kañ añ kôl nañ nérji kôl iyôn ba: «Béeri sa gurô tagelê, ðéeri sa gurô tagelê.»

²² Têê subu wori Pilat engereji iyôn ba: «Gawra bi wo hen, li na mi ka habij ba? En gel ani yiri a ka nê m deréri ré. Na béé bay a sêri nañ tinêre añ na ulêri ta mera.»

²³ Niñba, bay uwôli bay ré ðéeri ta môj môj añ bay kôl ba, kelê, kôl ba, kelê. ²⁴ Menba, are bay ka bay engere hen na, Pilat gey nañ ci sara. ²⁵ Ôbi uwôl kwo yi dangay a wôsa ôbi na sôge tô ðijé bi bay ré kañ kelma woji hen men, wô sa deré temare men hen ta. Ôbi wo bay engereri bi, menba, ôbi nôge Jêsu biji bi bay ré lij anga bôrji ré gey.

*Bay ôrij nañ Jêsu wô deréri
(Mt 27: 32, Mk 15: 21, Ja 19: 17-27)*

²⁶ Kirija bay fu Jésu ôrij menba, gawra wo pôni bay uwôgeri Simô, ôbi na kwônê wo Sirên uwo nono menba, asgarjê biri biri ay gurô tagelê wo Jésu ôrij tôri a.

²⁷ Kwônê bijné ô tôri a, aɲ perê bijné bay ka hen na, yébé ka pôni bar sêɲ denɣôrji. ²⁸ Jésu bul unéji aɲ kôlji iyôn ba: «Kenbay yébé ka Jérusalêm, sômênge san a ré, nɲba, ken sôm wô sarnge kenbay men, wô sa kamnenge a men dî. ²⁹ Wôsa wulê wo era hen na, bay a kelê iyôn ba: «Yi derê yi wô sa yébé ka yê woji naɲ hen men, ka na ba yê tô hen men, ka sa pôn iyôn bijn kamrê kuba ré hen a men.» ³⁰ Aɲ bijné a kôliɲ keram iyôn ba: «Herinɲe sarni a» men, bay a kôliɲ gôserew «Uwôbêni» men. ³¹ Wôsa hena bay ré lèn nôbi wo en yi môɲ gurô wo geɲ iyôn hen, hen iyôn ba, kwonɲe kenbay ka ken yi môɲ gurô wo hay hen ba, a sa yé iyeɲ ba?»

³² Bay ôrij naɲ bijné ka dɲaɲgi wôô ka na bay bô habrê wô deréji naɲ Jésu men.

Bay bér Jésu sa gurô tagelê

(Mt 27: 33-44, Mk 15: 22-32)

³³ Kirija bay sa kirij ka bay uwôgeji ibé sa gawra hen menba, bay bér Jésu sa gurô tagelê naɲ bay bô habrê ka wôô kwo pôni bay bééri sa gurô tagelê wori a sa kôbi Jésu woɲ gusurô men, kwo pôni bay bééri sa gurô tagelê wori a sa kôbi Jésu ma men. ³⁴ Jésu kôl iyôn ba: «Iban, dî bôm jal sarji a, wôsa aɲga bay li hen na, bay hôn né.»

Aɲ bay pô bargay kari cénji naɲ geré wo jalaw terê. ³⁵ Kwônê bijné dɲubu ya gel. Bay sa Jubjê ba, ayrêri aɲ kôl iyôn ba: «Ôbi gôliɲ naɲ bijné

menba, bi gôlij nap yiri hari nij ta, ôbi wo kôl dîré na Krist, kwo Emen dôri hen, hen!»

³⁶ Asgarjê kôba ayrêri aṅ erañji nap kam ka tayi ciré biri aṅ bay kôl iyôn ba: ³⁷ «Hena jeré na kelma wo Jubjê ba, ju gôlij nap yem.»

³⁸ Bay li are di yi gurô a ta sari a ta kôl iyôn ba: «Gawra bi wo hen, na kelma wo Jubjê.»

³⁹ Ôbi bô habré wo pôni wo bay bééri nap dî hen tiréri kôl iyôn ba: «Ju na Krist, kwo Emen dôri hen ré ba? Iyôn ba, ju gôlij nap yem men, ju gôlij nap ni men.»

⁴⁰ Kwo pôni hen, kôlij megari na iyôn ba: «Ju hariṅ Emen né kwôy ba? Jôbi kôba, ju gelij gusij hende to hen men. ⁴¹ Kwona nabay ba, na jé lêrena wo habij a nana gelij gusij hen, nijba ôbi ba, li ani kani ka habij né.»

⁴² Menba, ôbi kôl iyôn ba: «Jésu erem san a kirija já hera wô emé kenare.»

⁴³ Menba, Jésus uwôli sara iyôn ba: «En kôlem na tiri, kemnêṅ hende to hen já meré nap en *Paradis a ka na kirij ka dôri hen.»

Temay Jésus

(Mt 27: 45-56, Mk 15: 33-41, Ja 19: 25-30)

⁴⁴ Kirija tare d̄ubu d̄iṅne menba, kirij hendu sa terare a nà kêm kwôy wo yébé ayij sa t̄pne ta. ⁴⁵ Aṅ tu tare t̄elij ta. Menba, bargay ka bay ha j̄orij bô *iyéy Emen a hen yêgij derôre a. ⁴⁶ Menba, Jésus j̄o gura wo dami kôl iyôn ba: «Iban, en bem tunun a kôm a.»

Kirija ôbi kôl hen iyôn menba, kibri wôm hari nij. ⁴⁷ Kirija dami wo asgarjê d̄ebu gel hen iyôn

menba, ôbi heram Emen kôl iyôn ba: «Gawra bi wo hen na, na gawra woɲ derôre tiri a men.»

⁴⁸ Kirij bay ka hen, bijné kêm ka đubu ya, gelji are bay ka hen na, bay sêêrê denğôrji hôrij ij.

⁴⁹ Miljêri kêm đebu sêd wolé naɲ yébé ka era tôri a ca yeɲ Galilé hen, kôba, đebu ya, gel men.

Bay em Jêsu

(Mt 27: 57-61, Mk 15: 42-47, Ja 19: 38-42)

⁵⁰ Gawra wo pônî hini na Josêp, ôbi na perê bay jerê kwôlê sa Jubnê hen. Ôbi na kwônî wo dôri men, kwoɲ derôre a men. ⁵¹ Ôbi na bijn naɲ megêri sa ermé woji a ré men, sa jé lêreji a ré a men, wo bay na li naɲ Jêsu hen. Ôbi na gawra wo sa iyé Arimaté bô emê wo Judé. Ôbi na mô gem *emê iyére to Emen. ⁵² Ôbi ô upé Pilat aɲ engereri temay Jêsu. ⁵³ Ôbi dô temay Jêsu tôɲ sa gurô tagelê aɲ lêgeriri naɲ kibi bargay aɲ ô emé kampê ka bay kerge bô keram a ka kwônî emij ya tumô ré tô hen. ⁵⁴ Na wulê wo bay berij sa têrji, wôsa *sa merê ta ba đâ.

⁵⁵ Yébé ka ré era tôri ca Galilé yeɲ hen na, ôrji tô Josêp a, bay gel sa kampê men, ulê wo bay uwôlij temay Jêsu hen a men. ⁵⁶ Menba, bay belji hô ô janê sa tê weɲ wo đijnê hen men, ider a men hen wô bê sa temay Jêsu a.

Menba, dôrji bul naɲ sa merê ta mega tôô kôl hen iyôn.

24

Jêsu ji si kampê

(Mt 28: 1-10, Mk 16: 1-9, Ja 20: 1-10)

¹ Aṅ naṅ sa demas tô kirij cud menba, yébé ka henaṅ dôrji bul naṅ *sa merê ta hen heraji sa kampê naṅ weṅ men, ider wo dîné dô hen men wo bay henaṅ bu sa têri hen. ² Bay gel kulman keram wo luge kibi kampê hen gerṅgij yi wolé. ³ Menba, bay si bô kampê, menba, bay gel temay Kelma Jésu ré. ⁴ Kirijna bay pamnij na ba, mi a ré yé hen iyôn ba tô menba, gawrê wôô ka bargay kaji bôderê terij terij siji dîbij tumôrji a. ⁵ Menba, harê li yébé bay ka hen aṅ bay di kuniji tôṅ, gawrê bay ka hen kôlji iyôn ba: «Wô mi a kené woge kwôni wo mô geṅ perê ka ma a ba? ⁶ Ôbi ji si dîba ôbi naṅ na. Erménge sa kwôlo ôbi na kelénge kirijna ôbi na baṅ Galilé tô hen. ⁷ Ôbi na kôl iyôn ba: «Nôbi *Kema Gawra na uwôlij kôbi bay lê têrij a, bay a béren sa gurô tagelê aṅ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kampê.» ⁸ Kirij bay ka hen menba, bay hô erem sa kwôlo Jésu bi wo hen a. ⁹ Bay heraji sa dôrij bay tô Jésu ka môj kibi pôn hen kwôlê bi wo hen men, bay kôlij ka dṅṅi kêm a men. ¹⁰ Yébé bay ka hen na, na Mari to Magdala men, Jan men, Mari toṅ yoo *Jak naṅ megêrji ka na ô naṅ ci hen kôba, kôlijji bay tô Jésu men. ¹¹ Nijba, bay bô kwôlê bi wo hen yi mega dilemne iyôn tirji a, dîba, bay bi bôrji sa kwôlo yébé bi wo hen a ré. ¹² Nijba, Piyêr ge ô sa kampê, ôbi donge nijba, gel na bargay ka bay na lêgerij Jésu hen mera, menba, ôbi bul hô aṅ tini ge kay sa are bay ka li are hen.

Jésu si sa bay tôri ka wôô ka ô ca erê iyére to bay uwôgere Emayus hen

13 Wulê bi wo hen na, bay tôri wôô perêrji a hen ôrji ca erê Emayus a. Emayus na, na kilomêter môj kibi wôô naḡ Jérusalêm. 14 Bay dô kwôli are bay ka kêm ka ré li are hen. 15 Kirijna bay iyêl hen iyônḡ menba, Jêsu si sarji a aḡ ô naḡ ci. 16 Nijba, ani jôrji bi bay ré hôni. 17 Ôbi kôlji iyônḡ ba: «Na kwôli mi a, kené iyêl ôriḡ hen ba?»

Menba, bay ḡebu tôḡ, menba, tirji mêne. 18 Kwo pônî perêrji a hen bay uwôgeri Kléyopas uwôli sara iyônḡ ba: «Jôbi pôn nêḡ ham Jérusalêm a hen a henê aḡa li are bô wulê bi wo hen a ré!» 19 Menba, ôbi kôlji iyônḡ ba: «Na mi a lê are ba?»

Menba, bay uwôli sara iyônḡ ba: «Kwôlo gengij sa Jêsu wo Najarêḡ wo na *ôbi kibi Emen wop ôbi néé men, ôbi kôl kwôlê men, li are a men, naḡ néé tumô Emen a men, tumô gawré a men. 20 Damné kaḡ bay bê kwôbe kana naḡ kilmé ḡiri ḡiri kwôli temare sari a aḡ bay bééri sa gurô tagelê. 21 Nibay ba, nini kôl yaḡ ba ôbi a ré derê *Israyêl bô lemnare a. Nijba, sa are bay ka kêm hen na, li sa subu nij wo are bay ka kêm li are. 22 Nijba, yébé kani ka pônî li tinini ge kay wôsa bay ô sa kampê naḡ tô kirij cud menba, 23 bay uwônḡ temayri ré menba, bay hera sa kôl iyônḡ ba *manê ka derômaranḡ a ré jôrji aḡ ré kôlji ôbi ré mô geḡ. 24 Megêrni ka pônî ô sa kampê menba, uwonji are bay ka hen mega yébé ré kôlij iyônḡ nijba, ôbi ba, bay gili ré.»

25 Menba, Jêsu kôlji iyônḡ ba: «Ayi! gawré ka henê aḡaji naḡ hen, ken jal sa bê bônḡge sa kwôlo bay kibi Emen na kôl, kôl iyônḡ ba:

26 *Krist, kwo Emen dôri hen ré gelij̄n gusij̄n dema ré merê bô derê a tô ré ba?»

27 Ôbi dôrji bô magtubu to Emen to kôl gengij̄n sari. Añ ayij̄n tôri sa magtubu to *Moyis a kwôy sañ sa magtubu to bay kibi Emen a.

28 Kirij̄na bay ba ða nañ iyére to bay ca erê ya hen menba, ôbi li môm̄n ðiré erê kelangê iyôn̄.

29 Menba, bay jôri môm̄j môm̄j kôl iyôn̄ ba: «Mô nañ ni wôsa tare kurij̄n nij̄n men, kirij̄n kô nij̄n a men.» Menba, ôbi ô ira nañ ci. 30 Kirij̄na ôbi mô emê nañ ci menba, ôbi ay mapa añ lij̄n Emen dosé menba, bôl añ biji. 31 Kirij̄n bay ka hen menba, tirji yêgij̄n añ bay hôni menba, bay gili ré nij̄n. 32 Menba, bay kôl iyôn̄ ba: «Ani ré uwoy bôrna môm̄n tare iyôn̄ kirij̄na ôbi ré derêna bô magtubu tô geré hen né ba?»

33 Kirij̄n bay ka hen na, bay bul hô Jérusalêm a, bay uwôn̄ bay tôri ka môm̄j kibi pôn̄ hen nañ ka ðangi ðanji. 34 Añ ka ðanji hen, kôlij̄n ka uwo Emayus a hen iyôn̄ ba: «Kelma ji si kampê na tiri, añ ôbi si sa Simô a.»

35 Menba, bay dô kwôli an̄ga ré li are tô geré hen men, jôrij̄nare to tirji ré jôrij̄n sari a kirij̄na ôbi ré bôl mapa biji hen men.

Jésu si sa bay tôri ka môm̄j kibi pôn̄ a hen

(Mt 28: 16-20, Ja 20: 19-29, Mk 16: 14-18, Jé lê bay jé 1: 1-8)

36 Bay iyêl hen iyôn̄ baa ya tô menba, Jésus si ðebu derôrji a añ kôlji iyôn̄ ba: «Bi bô jalé wo Emen ba, nañ ken.»

37 Harê duu bay tô Jésus añ bay kôl yan̄ ba ciré gel na kampê kani. 38 Menba, ôbi kôlji iyôn̄ ba:

«Ken hare wô mi ba? Wô mi a kené meremné ba? ³⁹ Gelênge kôben naŋ têên, na nôbi naŋ yen. Hebenge ken gel, tunu ôriŋ naŋ kurôngi ré men, ibé ré men, mega wo ken gel yen a hen iyôn.»

⁴⁰ Ôbi kôl hen iyôn menba, gelji kôbri naŋ têeri. ⁴¹ Yirji dôrji derê wo bay nêem bê bôrji sara ré men, tiniji ge kay baa ya a men, aŋ ôbi kôlji iyôn ba: «Ken ôriŋ naŋ ani kaŋ emê ré ba?»

⁴² Menba, bay biri kuyê kaŋ payê. ⁴³ Ôbi enge aŋ ôm tirji a. ⁴⁴ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Na kwôlo na en kelênge kirina na en baŋ naŋ ken ôbi a hen: kwôlo na kôliŋ gengiŋ san bô magtubu tôô to Moyis a men, bay kibi Emen naŋ kurôn kibé a men, hen a ariri ré liŋ hen.»

⁴⁵ Kirin bay ka hen menba, ôbi bi tirji jôriŋ bi bay ré hôn bô magtubu to Emen. ⁴⁶ Aŋ kôlji iyôn ba: «Na mega wo na liŋ kôl iyôn ba: Krist, kwô Emen dôri hen, a geliŋ gusiŋ aŋ sa wôô, subu tori menba, ôbi a jê sé kamê. ⁴⁷ Men, bay a ulê béré biŋ tô yê biŋé ré dî tô têriŋ lêreji baa aŋ bi Emen ré dîŋ bôri jal sarji a kêm, ayiŋ tôri Jérusalêm a tumô. ⁴⁸ Na ken gel are bay ka hen naŋ turnge aŋ kenbay a yé bay dôriŋ biŋé kwôliji. ⁴⁹ Nôbi na joŋ naŋ aŋga Iban na ayiŋ tôô ben hen. Kenbay ba, ken mô na hende to hen kwôy wo ka uwôŋiŋ néé wo hena derômaran a.»

Jésu d'ay ô derômaran a

(Mk 16: 19-20, Jé lê bay jé 1: 9-11)

⁵⁰ Menba, ôbi ôriŋ naŋ ci si Bétani iyôn aŋ pô kôbri ta tôriŋ kibri a sarji a. ⁵¹ Kirina ôbi tô kibri sarji a baa ya tô menba, Emen ayri ôriŋ ta derômaran a. ⁵² Kwoji bay ba, kirina bay

di kwiniji tòn aṅ heramiri menba, bay bul hô Jérusalêm a naṅ yi derê wo dami. ⁵³ Aṅ sa pôn pôn bay mô derô haba wo *iyéy Emen a ayiṅ kibi Emen.

Magtubu tôô top bijare to kôrbi
Kimré: Magtubu tôô top bijare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84